

อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

นางสาวนิลวรรณ แซ่จิว

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1301-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SCENARIOS OF HOME SCHOOLING IN BANGKOK
METROPOLIS

MISS NILAWAN CHEW

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational
Research

Department of Educational Research

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1301-2

นางสาวนิลวรรณ แซ่จิว : อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร. (SCENARIOS OF HOME SCHOOLING IN BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สุวิมล ว่องวานิช, 149 หน้า. ISBN 974-13-1301-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว คาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละอนาคตภาพ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสำรวจ ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปในแต่ละกลุ่มอาชีพโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 450 คน ระยะอนาคตภาพ สร้างอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครอีก 10 ปีข้างหน้า โดยการใช้เทคนิควิธีอนาคตภาพแบบนิรนัย (Deductive approach) ซึ่งใช้กลุ่มของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน และระยะตรวจสอบอนาคตภาพ ตรวจสอบอนาคตโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษากจำนวน 7 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามกลุ่มอาชีพ และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ ส่วนข้อมูลจากระยะอนาคตภาพและระยะตรวจสอบใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า บุคคลที่มีอาชีพในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด (3.76) รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า (3.66) ในขณะที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรมเห็นด้วยน้อยที่สุด (3.37) โดยภาพรวมแล้วประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีกลุ่มอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่กลุ่มอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ผลจากการพัฒนาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครอีก 10 ปี ข้างหน้า ได้ภาพอนาคตทั้งหมด 4 ภาพ โดยภาพอนาคตที่เห็นว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ ภาพอนาคตที่ 2 ที่คาดว่าจำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองจะมีเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน แต่คงไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวที่มีความมุ่งมั่นและมีความพร้อมทางด้านฐานะเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาในระดับที่พึ่งพาตนเองได้ ส่วนรูปแบบอาจเป็นได้ทั้งครอบครัวเดี่ยวและกลุ่มครอบครัว ซึ่งผลกระทบที่คาดว่าจะตามมาคือ เอกชนจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น เกิดการรวมกลุ่มของพ่อแม่ที่มีแนวคิดทางการศึกษาล้ายคลึงกัน ในขณะที่เดียวกับที่โรงเรียนบางแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา	ลายมือชื่อนิติต
สาขาวิชา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

41837223277: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: HOME SCHOOLING / SCENARIOS

NILAWAN CHEW : SCENARIOS OF HOME SCHOOLING IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SUWIMON WONGWANICH, Ph.D. 149 pp. ISBN 974-13-1301-2.

The purposes of this research were to study scenarios of home schooling, predict effects of each scenario and survey opinions of people in Bangkok regarding this type of educational management. The research was divided into three stages. The first stage is the opinion survey of 450 people in various occupations. The second stage is the development of the scenarios of home schooling in Bangkok in the next ten year by 10 home schooling-experts using a scenario technique. The final stage is the examination of those scenarios by 7 educational experts. Data were analyzed by descriptive statistics, one-way anova, chi-square, and content analysis.

It was found that the group of people in academic professional occupation had the highest agreement with home schooling (3.76), followed by those in business (3.66) and agricultural occupation (3.37), respectively. The research indicated that there were significant differences in the opinions with regard to home schooling among the group of people with different occupation. However, the relationship between occupation and interest in home schooling was not found.

Results yielded 4 scenarios. The second scenario was the most possible to happen. In the next 10 years, there will be the increment in the number of home schooling. The model of home schooling could be either a singer family or group of families. Consequently, private groups, interested parents, were expected to play an important role. In addition, some schools would be likely to

Department Educational Research

Field of Study Educational Research

Academic year 2000

Student's

Advisor's

Co-advisor's

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความเมตตาและกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้ แนวคิด คำปรึกษา ความเอาใจใส่ ห่วงใยและติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยนี้เสร็จสิ้นลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. อมรวิรัช นาครทรรพ ที่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจ และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยครั้งนี้ และกราบขอบพระคุณกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครบถ้วนทุกท่าน รวมทั้งคุณรัชนี ชงไชย ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้มาร่วมมือในการวิจัยด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของงานวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน คือ คุณมาลี คุณทองชัย คุณวิชัยรัตน์ คุณวีระศักดิ์ ธนาประเสริฐทรง คุณอรณรงค์ ชูชาติพงษ์ และบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้วิจัย และทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลงได้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ภาควิชาวิจัยการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณกรรณิการ์ พรจิตรสุวรรณ คุณแคทลียา ทาวระมย์ คุณธรรมรส ช่างไม้งาม และพี่ๆ ศูนย์วิจัยและปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการศึกษา และทรัพยากรมนุษย์ที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ กำลังใจ รวมทั้งเพื่อนๆ สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย พี่น้องและเพื่อนๆ ชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ตลอดจนคุณเกศิณี และคุณสุต้นตรา แซ่จิว ที่คอยเฝ้าถามด้วยความห่วงใยและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

นอกจากนี้ขอขอบคุณคุณวันชัยระบิณ จิตวัฒนารธรรม สำหรับความปรารถนาดีและความช่วยเหลือในทุกๆ อย่างที่มีให้เสมอมา

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบบูชาพระคุณพ่อแม่ ผู้ซึ่งให้ความรัก ความห่วงใยแก่ผู้วิจัยตลอดมา และทำให้ผู้วิจัยมีวันนี้ได้ในที่สุด

นิลวรรณ แซ่จิว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	7
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยอนาคต.....	20
เทคนิคอนาคตภาพ.....	20
วงล้ออนาคต.....	23
เมทริกซ์ผลกระทบไขว้.....	24
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	37
ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป.....	37
ตอนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	41
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร.....	45
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	66
ภาพอนาคต.....	70
ผลกระทบ.....	74
เมทริกซ์ผลกระทบไขว้.....	79
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบอนาคตภาพของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา81	
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	84
อภิปรายผลการวิจัย.....	87
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	90
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	91
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	98
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	100
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	102
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา.....	104
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	106
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	107
แบบบันทึกข้อมูลอนาคตภาพและผลกระทบของการจัดการศึกษา โดยครอบครัว.....	115
แบบตรวจสอบอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	136
ประวัติผู้วิจัย.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	สรุปกรณีศึกษาครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 10 ครอบครัว.....16
3.1	การวางแผนดำเนินการวิจัยเรื่องขนาดคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในกรุงเทพมหานคร.....29
3.2	สรุปกิจกรรมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องขนาดคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในกรุงเทพมหานคร.....31
4.1	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและเพศ.....37
4.2	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและอายุ.....38
4.3	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มอาชีพและระดับการศึกษา.....39
4.4	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มอาชีพและรายได้.....40
4.5	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความสนใจในข่าวการศึกษา.....41
4.6	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและความสนใจในข่าวการศึกษา.....42
4.7	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและการรับรู้พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542.....42
4.8	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความเข้าใจเรื่องสิทธิ ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในมาตรา 12.....44
4.9	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและการรับรู้แนวคิด การจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....44
4.10	สถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....46
4.11	สถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชน ในกรุงเทพมหานครเป็นรายข้อ.....47
4.12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเป็นรายข้อเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....49
4.13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร.....54
4.14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ของประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นรายคู่ภายใต้แต่ละกลุ่มอาชีพ.....56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว.62	
4.16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....62	
4.17 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและความสนใจจัดการศึกษา โดยครอบครัว.....63	
4.18 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้และความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....64	
4.19 ความถี่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....64	
4.20 ความถี่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....65	
4.21 ผลการคัดเลือกปัจจัยที่ส่งผลต่ออนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....67	
<hr/>	
4.22 คะแนนความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่ออนาคตภาพและผลกระทบ.....78	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ตัวอย่างเมทริกซ์แสดงขนาดของอุตสาหกรรมไวน์แคลิฟอร์เนีย.....	23
2.2 ตัวอย่างวงล้อขนาดตแสดงผลที่จะเกิดตามมาของการยกเลิกสัญญาว่าจ้างอาจารย์.....	24
2.3 ตัวอย่างเมทริกซ์ผลกระทบไขว้.....	25
3.1 ตัวอย่างเมทริกซ์ขนาดตภาพที่แสดงถึงขนาดของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	32
3.2 ตัวอย่างวงล้อขนาดตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	33
3.3 ตัวอย่างเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของขนาดตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	33
4.1 เมทริกซ์ขนาดตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร.....	69
4.2 ผลกระทบจากขนาดตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครภาพที่1.74	
4.3 ผลกระทบจากขนาดตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครภาพที่2.75	
4.4 ผลกระทบจากขนาดตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครภาพที่3.76	
4.5 ผลกระทบจากขนาดตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครภาพที่4.77	
4.6 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของขนาดตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 1.....	79
4.7 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของขนาดตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 2.....	79
4.8 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของขนาดตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 3.....	80
4.9 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของขนาดตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 4.....	81

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้เปิดโอกาสให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ลูกของตนมากขึ้น ดังความที่ปรากฏในมาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง อันสอดคล้องกับแนวคิดโฮมสคูล (Home School) ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการศึกษที่พ่อแม่จัดการเรียนการสอนให้กับลูกของตนเองที่บ้านแทนการส่งลูกไปโรงเรียน (เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่, 2541, อมรวิรัช นาคทรพรพ, 2542) โดยลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจะเป็นการวางแผนอย่างตั้งใจสำหรับเด็กที่เป็นสมาชิกของครอบครัว และกิจกรรมที่จัดขึ้นส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในบ้านหรือในสภาพการณ์แบบครอบครัวที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ทำหน้าที่ครู หรือผู้กำกับดูแลกิจกรรมเหล่านั้นโดยตรง (Isabel, L., 1998)

การจัดการศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) นี้ นับเป็นการศึกษาทางเลือก (alternative education) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่ยึดติดว่าการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กจะเกิดขึ้นได้เฉพาะแต่ในระบบโรงเรียนเท่านั้น ทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย อันเป็นที่มาของการเกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ในส่วนที่ว่าการศึกษาที่แท้จริงควรเป็นวิถีชีวิต และทุกส่วนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) องค์กรอื่นๆ โดยเฉพาะครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นสถาบันสำคัญที่สุดในการวางรากฐานชีวิตให้กับมนุษย์ ควรเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษามากขึ้น (ประเวศ วะสี, 2541)

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้เริ่มต้นขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1970 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในยุคที่ประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และมีความคิดท้าทายต่อระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ประชาชน รู้สึกถึงความล้มเหลวของการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของเด็กและพ่อแม่ผู้ปกครองได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่อง หลักสูตร วิธีการสอน ความปลอดภัยของเด็ก ความยุติธรรมในสังคม เสรีภาพทางศาสนาและศีลธรรมจรรยา (Mary and Glenn, 1998)

สำหรับในประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว นับว่ายังเป็นแนวคิดใหม่ทางการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ โดยมีจุดเริ่มต้นจากพ่อแม่ผู้ปกครองที่เริ่มไม่เชื่อมั่นว่าการส่งลูกเข้าศึกษาในโรงเรียนจะสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของลูกได้อย่างแท้จริง และเนื่องจากการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นการจัดรูปแบบการศึกษาที่คำนึงถึงเด็กในลักษณะรวมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจทำให้โรงเรียนหรือครูผู้สอนขาดการดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งการพิจารณาความพร้อม ความสนใจ และคุณลักษณะเฉพาะของเด็กเป็นรายบุคคล ประกอบกับความเชื่อที่ว่าพ่อแม่ย่อมจะรักและเอาใจใส่ลูกของตนได้ดีกว่าผู้อื่น จึงทำให้กระแสความคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากต่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อวงการการศึกษาไทยในปัจจุบัน (ยุทธชัย เถลิ้มชัย, 2542)

แม้ว่าในขณะนี้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย จะเป็นแนวความคิดใหม่ที่อยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์ เข้าร่วมสัมมนา และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจุบันได้มีพ่อแม่ผู้ปกครองจำนวนหนึ่งที่ทำให้ความสนใจอย่างจริงจังต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยมีบางครอบครัวได้ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว เช่น ครอบครัวของคุณสมพร พิงอุดม ครอบครัววราสุทธิพันธ์ ปรัชญพฤกษ์ เป็นต้น (อมรวริชช ณาครทรรพ, 2542) และยังมีกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความตั้งใจอย่างจริงจังอีกหลายครอบครัวที่ได้เริ่มดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือขึ้น เช่น กลุ่มบ้านเรียนปัญญากร เป็นต้น

จากแนวความคิดเรื่องการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จะเห็นได้ว่ามีความตื่นตัวและความเคลื่อนไหวเกิดขึ้นกับกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่สนใจและให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นจำนวนมาก และประกอบกับการเปิดโอกาสของภาครัฐที่ให้สิทธิแก่พ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเอง จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาว่าแนวโน้มของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นอย่างไรต่อไป เพราะหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แล้ว การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่สามารถกระทำได้ถูกต้องตามกฎหมาย พ่อแม่ผู้ปกครองในสังคมไทยจะมีปฏิกริยาเช่นใดต่อการศึกษารูปแบบใหม่นี้ และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่าครอบครัวที่ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเองก่อนหน้าที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะประกาศใช้นั้น ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้กลุ่มพ่อแม่ที่มีความเคลื่อนไหวเริ่มดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวก็อยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวครั้งแรกในประเทศไทยก็เริ่มขึ้นที่กรุงเทพมหานครโดยคุณหมอโชติช่วง ชูตินทร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกรุงเทพมหานครเป็นบริบทในการศึกษาอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทั้งนี้เป็นไปเพื่อตอบคำถามวิจัยดังต่อไปนี้

คำถามวิจัย

1. จำนวนครอบครัวที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือไม่
2. รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าจะมีจำนวนกี่รูปแบบ
3. หลักสูตรของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอนาคตจะมีลักษณะเป็นเช่นใด
4. ประชญาหรือเป้าหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอนาคตจะเป็นไปในทิศทางใดบ้าง
5. สังคมจะให้ความสนใจและยอมรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มากน้อยเพียงใด
6. หน่วยงานของรัฐควรมีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไร
7. กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่สนใจจัดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะมีการประสานความร่วมมือและช่วยเหลือกันมากน้อยเพียงใด
8. สถาบันหรือองค์กรทางการศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือให้ความช่วยเหลือต่อการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวหรือไม่
9. เด็กที่ได้รับการศึกษาโดยครอบครัวจะได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าเทียมกับเด็กที่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือไม่
10. ระบบการศึกษาและสังคมไทยจะได้รับผลกระทบจากการจัดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวหรือไม่ และผลกระทบดังกล่าวมีอะไรบ้าง
11. ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวหรือไม่

จากคำถามวิจัยข้างต้น หากได้ทำการศึกษาวิจัยอนาคตเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ย่อมจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการวางมาตรการที่มีความเหมาะสมและมีความสมดุลย์ระหว่างสิทธิของพ่อแม่ในการมีส่วนร่วมทางการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของรัฐในการกำกับ สนับสนุนและตรวจสอบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคต เพื่อมุ่งศึกษาสำรวจแนวโน้มต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้ (possible) หรือน่าจะเป็น (probable) ของอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยในระยะเวลาอีก 10 ปีข้างหน้า

สำหรับความหมายของการวิจัยอนาคต หมายถึง วิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทางเลือกอนาคตต่างๆ ที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของกลุ่มประชากร หรือกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อ (1) บรรยายอนาคตรูปแบบต่างๆ (alternative futures) ที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของกลุ่มประชากรที่ศึกษา (2) ประเมินสถานภาพในปัจจุบันเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่เรามีอยู่เกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไป

ได้ (3) บ่งชี้ผลกระทบและผลต่อเนื่องที่เป็นไปได้ต่างๆ ของแต่ละอนาคต (4) ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าเกี่ยวกับอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นได้ (5) เข้าใจถึงเบื้องหลังกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต จึงเป็นการศึกษาและสำรวจแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ (possible) หรือน่าจะเป็น (probable) ของเรื่องที่เรากำลังศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะศึกษาได้ (all possible alternative trends) ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เพื่อหาทางทำให้แนวโน้มที่พึงประสงค์เกิดขึ้นและป้องกันหรือขจัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไป หรือหาทางที่จะเผชิญอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าหากต้องเกิดขึ้นจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2530)

สำหรับเทคนิควิธีในการวิจัยอนาคตนั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) เทคนิคการวิจัย EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) กระบวนการอนาคตปริทัศน์ (Futures Scanning Process) เป็นต้น และสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้เทคนิคอนาคตภาพ (Scenarios) ซึ่งเป็นเทคนิคที่มีลักษณะเป็นการฉายภาพในอนาคตข้างหน้า จากการใช้ข้อมูลในอดีตและปัจจุบันเป็นข้อมูลสนับสนุนความคิด โดยข้อมูลที่ใช้ในการสนับสนุนความคิดนี้ ต้องเป็นข้อมูลที่มีเหตุผลและเชื่อถือได้ และการใช้เทคนิคนี้มักใช้การระดมสมอง (Brainstorming) ในการทำนายภาพในอนาคตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Morrison et. al, 1983) ตลอดจนเป็นการศึกษาเพื่อแสดงถึงแนวทางการกำหนดภาพในอนาคตสำหรับเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ เตรียมการรองรับสภาพหรือแก้ไข รวมทั้งช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไป

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคอนาคตภาพ (Scenarios) ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเทคนิคนี้ได้เป็นแค่เพียงการพยากรณ์เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใดๆ ที่มุ่งไปที่ประเด็นใดประเด็นหนึ่งเท่านั้น หากเป็นการพิจารณาถึงสิ่งต่างๆรวมทั้งระบบที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจโดยมีการรวมแนวโน้มต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้หรือแม้กระทั่งสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้เข้าไว้ด้วยและฉายออกมาเป็นภาพทั้งหมดที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งนับเป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญของเทคนิคนี้ (Morrison et. al, 1983, Fahey and Randall, 1998)

นอกจากการใช้เทคนิคอนาคตภาพแล้ว ผู้วิจัยยังจะนำเทคนิควิจัยอนาคตอื่นเข้ามาใช้ประกอบกันด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่งขึ้น โดยเทคนิควิธีที่ผู้วิจัยสนใจนำมาใช้ร่วมกับเทคนิคอนาคตภาพ คือ วงล้ออนาคต (Future Wheels) และเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ (Cross-Impact Matrix) และจะนำข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวิจัยทั้งหมดมาสังเคราะห์และเขียนเป็นอนาคตภาพ (Scenario Writing) ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวใน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครในอนาคต 10 ปีข้างหน้า
3. เพื่อคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวใน แต่ละอนาคตภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในช่วงระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่มนุษย์สามารถจะคาดการณ์สิ่งต่างๆ ได้ภายในขอบเขตที่ไม่เกินจริง (Martino, J. อ้างถึงใน นาทยา ปิลันธนาพันธ์, 2526) และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัยด้วยเทคนิคอนาคตภาพ พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ประกอบด้วย ตัวแปรทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย และเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครภายใต้ ตัวแปรดังกล่าว โดยเป็นการศึกษาในประเด็นต่างๆ คือ ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หลักสูตรการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การทำหน้าที่ในการกำกับสนับสนุนและตรวจสอบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยหน่วยงานของรัฐ ความร่วมมือในกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว การยอมรับของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนครอบครัวที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ทั้งนี้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาถึงอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวเฉพาะในบริบทของกรุงเทพมหานครเท่านั้น เนื่องจากในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจต่อการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นครอบครัวที่มี ภูมิลำเนาอยู่ใน กรุงเทพมหานคร ประกอบกับผู้วิจัยได้คำนึงถึงประเด็นความเป็นไปได้ ระยะเวลาและ ค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยประกอบการพิจารณา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง การจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองเป็นผู้จัดให้แก่ลูกของตนอยู่ที่บ้านแทนการส่งลูกไปโรงเรียน โดยที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองนั้นต้องเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรงต่อการเรียนการสอนทั้งหมดที่เกิดขึ้น ทั้งนี้อาจทำหน้าที่ผู้สอนเอง หรืออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น

อนาคตภาพ หมายถึง ภาพรวมของทางเลือก แนวคิด และทิศทางต่างๆ ที่เป็นไปได้ในอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ใน 10 ปี ข้างหน้า ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิควิธีอนาคตภาพแบบนิรนัย (Deductive approach)

ผลกระทบ หมายถึง สิ่งหรือเหตุการณ์ใดๆที่เกิดขึ้นภายหลังจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครและเป็นสิ่งที่ไม่ได้มุ่งหวังมาก่อน

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทั้งที่เป็นผู้จัด หรือผู้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในด้านการจัดการหรือวางแผนการศึกษา มีผลงานทางด้านวิชาการและประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลในการคาดการณ์ถึงแนวโน้มของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในกรุงเทพมหานครในอนาคต

2. ทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รวมทั้งทางเลือกต่างๆ เกี่ยวกับอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ใน 10 ปีข้างหน้า เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา กลุ่มผู้บริหารศึกษา และกลุ่มผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายทางการศึกษา

3. ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอนาคต 10 ปี ข้างหน้า เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นตอนได้ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดโดยครอบครัวและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยอนาคต

- เทคนิคอนาคตภาพ (Scenarios)
- วงล้ออนาคต (Future Wheels)
- เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ (Cross-Impact Matrix)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

แนวความคิดเกี่ยวกับโดยครอบครัวได้เริ่มต้นขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1970 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาในยุคที่ประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และสังคมมีการวิพากษ์วิจารณ์และมีความคิดท้าทายต่อระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ประชาชนรู้สึกถึงความล้มเหลวของการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของเด็กและพ่อแม่ผู้ปกครองได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องหลักสูตร วิธีการสอน ความปลอดภัยของเด็ก ความยุติธรรมในสังคม เสรีภาพทางศาสนา และศีลธรรมจรรยา (Mary and Glenn, 1998)

ผู้ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้นเป็นคนแรก คือ John Holt เขาได้ริเริ่มแนวคิดเรื่องการเติบโตโดยไม่ต้องเข้าศึกษาในโรงเรียน (Growing without Schooling) ขึ้นในปี ค.ศ. 1977 และได้เริ่มเผยแพร่แนวคิดและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ ในรูปของสิ่งพิมพ์และขยายความคิดของเขาให้กว้างขวางออกไป ด้วยการให้การติดต่อในรูปแบบของเพื่อนทางจดหมายกับผู้ที่สนใจแนวคิดของเขา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและติดต่อโดยตรงกับผู้จัดทำการศึกษาในบ้านระหว่างครอบครัวกับครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดกลุ่มแนวร่วมทางความคิดในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้น และหลังจากนั้นในช่วงต้นทศวรรษ 1980 ได้มีภาวะวิกฤตทางการศึกษาที่ก่อให้เกิดกระแสความต้องการของประชาชนต่อการปฏิรูปการศึกษาของสหรัฐอเมริกาขึ้น มีการเขียนหนังสือที่ชี้ถึงภาวะวิกฤตทางการศึกษา เช่น A Nation At Risk ออกมาสู่สาธารณชน ทำให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการศึกษามากขึ้น (ประภาศรี สีหอำไพ, 2542 , Mary and Glenn, 1998) จากปัญหาดังกล่าวนี้อาจเป็นมูลเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวที่หมดศรัทธาต่อการจัดการศึกษาของรัฐ หันไปพึ่งการศึกษาทางเลือกในลักษณะการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น

หากพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาทางเลือกในลักษณะการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้นพบว่ามีอยู่หลายประการด้วยกัน ทั้งที่เป็นบริบทเฉพาะประเทศและปัจจัยร่วม เช่น ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษาในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมาที่เจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้ความเป็นไปได้ในการเรียนด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดียมีสูงขึ้น หรือปัญหาความล้มเหลวของระบบการศึกษาและความเสื่อมคร่ำคร่าต่อการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยและความรุนแรงของเด็กในโรงเรียน

ด้วยปัจจัยสาเหตุที่กล่าวข้างต้น จึงทำให้การศึกษาโดยครอบครัวได้รับความสนใจจากพ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวนมาก จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสารพบว่า มีการสำรวจจำนวนเด็กที่เรียนโดย ครอบครัวในประเทศแคนาดาในปี ค.ศ.1993 มีจำนวนประมาณ 30,000 ครอบครัว และภูมิภาคของอาซียของครอบครัวมีความหลากหลาย นับตั้งแต่อาจารย์มหาวิทยาลัยไปจนถึงเกษตรกร สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่าในปี ค.ศ.1997 มีจำนวนเด็ก 1,230,000 คน ที่เรียนโดยจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนในประเทศทาง ยุโรปก็มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนเด็กที่เรียนโดยครอบครัวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน (Home School Legal Defense Association, 1999)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือโรงเรียนในบ้านเป็นที่แพร่หลายในหลายประเทศ โดยประเทศที่ยอมรับการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการและถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เบลเยียม เดนมาร์ก โปรตุเกส และลักเซมเบิร์ก แต่ก็มีบางประเทศที่ยังไม่มีการยอมรับทางกฎหมายต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แต่ได้อนุโลมหรือมีข้อยกเว้นให้เป็นกรณี ๆ ไป ได้แก่ สเปน กรีซ และเนเธอร์แลนด์ โดยในแต่ละประเทศและแต่ละรัฐตามการแบ่งการปกครองก็จะมีกฎระเบียบและมาตรการรองรับที่มีลักษณะหลากหลาย เข้มงวดหรือยืดหยุ่นแตกต่างกันไป เช่น ในสหรัฐอเมริกา บางมลรัฐมีการกำหนดรายวิชาพื้นฐานที่จะต้องทำการสอนตลอดจนกำหนดให้มีการเสนอหลักสูตรและแผนการสอนให้หน่วยงานของรัฐเห็นชอบ หรือมีการกำหนดให้มีการตรวจเยี่ยมตามบ้าน (home visit) โดยครูที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อสอดส่องดูแลคุณภาพ (Bendell, 1997 อ้างถึงใน อมรรวิษฐ์ นาคกรรพ, 2542)

สำหรับในประเทศไทย การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นรูปแบบการศึกษาที่กำลังมีผู้ให้ความสนใจจำนวนไม่น้อยในปัจจุบัน เนื่องจากภาครัฐได้เปิดโอกาสให้การศึกษารูปแบบนี้เป็นการศึกษาที่พ่อแม่สามารถกระทำได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตามความในมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แม้ว่าจะก่อนหน้านี้จะมีบางครอบครัวที่ได้ดำเนินการจัดการศึกษาไปแล้วก็ตาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ได้รับการศึกษามาจากต่างประเทศ เช่น ครอบครัวของคุณหม่อโซติช่วง ชูตินธร หรือครอบครัวของคุณหมอพร พันธุ์โอสถ ที่นับได้ว่าเป็นครอบครัวแรกที่น่าแนวคิดนี้มาใช้ในประเทศไทย

ไทย จนกระทั่งปัจจุบันมีครอบครัวที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพิ่มขึ้นอีกหลายครอบครัว แต่เนื่องจากยังไม่มีกฎกระทรวงและกฎระเบียบในการจัดการศึกษาที่เข้ามารองรับการจัดการศึกษาในลักษณะนี้อย่างเป็นทางการ จึงทำให้ครอบครัวส่วนใหญ่ใช้วิธีนำชื่อเด็กไปลงทะเบียนเรียนไว้ที่ โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่มีรูปแบบและระบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไป เช่น ครอบครัวของคุณสมพร พึ่งอุดม ครอบครัวคุณ นีราภรณ์ เหลืองแจ่ม ครอบครัวคุณ กนกพร สบายใจ เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่สนใจการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้กับลูกของตนอีกหลายครอบครัวที่กำลังรอดูท่าทีของภาครัฐในการดูแล สนับสนุน การศึกษารูปแบบนี้ เพื่อตัดสินใจจัดการศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครอบครัวโดยใช้ชื่อว่า ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ศปกศ.) ซึ่งจะเป็นองค์กรตัวแทนเพื่อการพัฒนาสร้างสรรค์การศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย สร้างสรรค์ ชุมชนครอบครัวแห่งการเรียนรู้ และวิจัยพัฒนา เผยแพร่ ขยายผลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ยุทธชัย เกลิมชัย, 2544)

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการจัดการศึกษาที่มีทั้งกระแสสนับสนุนและกระแสที่ คัดค้าน โดยเหตุผลที่ฝ่ายสนับสนุนมักอ้างถึงบ่อยครั้ง ได้แก่ (Hamilton, E. 1997 อ้างถึงในอมรวิรัช นาคทรพรพ, 2542, วันดี สันติวุฒิเมธี, 2542) พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวลาอยู่กับลูกเต็มที่ มีความผูกพัน อบอุ่นระหว่างพ่อแม่ลูกที่แน่นแฟ้นขึ้น พ่อแม่ผู้ปกครองมีโอกาสเลือกและปรับแนวทางในการจัด หลักสูตร และการสอนให้เหมาะกับแบบแผนชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนความต้องการและความพร้อมของลูกได้อย่าง ยืดหยุ่นแทนการส่งลูกไปโรงเรียนที่ลูกต้องเรียนทุกอย่างเหมือนคนอื่นๆ ในขณะที่ลูกอาจยังไม่พร้อม เด็ก จะได้รับการปฏิบัติในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่มีชีวิตและจิตใจ มีสิทธิเสรีภาพของตนเอง การเรียนสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการเปิดเทอมหรือปิดเทอมที่ชัดเจน การเรียนรู้อย่างสนุกสนานจะ ค่อย ๆ ปลูกฝังจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอ พัฒนาตนเองจากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติ เป็นไปได้ง่ายในบรรยากาศครอบครัวที่สามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้ทั้งในบ้านและนอกบ้านได้มากมาย แทนที่ เด็กจะได้เรียนจากในหนังสือหรือคำบรรยาย เด็กจะเติบโตเป็นคนที่มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิต มีอิสระ ในการเลือกทำในสิ่งต่างๆ ที่อยากทำภายใต้กรอบดีงาม และพ่อแม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดีให้แก่ ลูกได้

ส่วนกระแสที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ชี้แจงถึงความไม่เหมาะสมของโดย ครอบครัวไว้ว่า (Klicka, C. J, 1998 อ้างถึงใน อมรวิรัช นาคทรพรพ, 2542, วันดี สันติวุฒิเมธี, 2542) เป็นการปิดกั้นเด็กจากประสบการณ์สังคม ซึ่งทำให้เด็กอาจมีปัญหาเรื่องการเข้าสังคมและการแก้ ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นการแยกเด็กออกจากกลุ่มชนชั้นทางสังคมหรือกลุ่มเชื้อชาติอื่นๆ ในสังคม และ จำกัดโอกาสที่เด็กจะได้สัมผัสกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อสารการเรียนรู้อย่างกว้างขวางที่มีอยู่ในหลักสูตรทั่ว

ไป เพราะเด็กที่ไปโรงเรียนจะได้พบกับสถานการณ์ซึ่งจำลองมาจากชีวิตจริง การจัดการศึกษาเองอาจดำเนินการสอนไปโดยผู้ที่ไม่มีความเหมาะสมที่จะเป็นครู นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มภาระแก่ เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาในการสอดส่องดูแล ทำให้การสอบวัดมาตรฐานการศึกษาเป็นไปได้โดยยากลำบาก อาจมีผลเสียต่อสุขภาพและความปลอดภัยของเด็ก อาจมีความไม่เหมาะสมในกรณีที่เด็กพิเศษมีความต้องการแตกต่างจากเด็กทั่วไป ซึ่งพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องมีเวลาและรายได้มากเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมให้ลูก

ถึงอย่างไรก็ตาม แม้จะมีกระแสต่อต้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอยู่บ้าง แต่เมื่อมองในภาพรวมก็จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษารูปแบบนี้มีความสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปิดโอกาสให้บุคคล มีสิทธิเสรีภาพในการเรียนรู้มากขึ้น จึงทำให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีแนวโน้มที่จะแพร่หลาย มากขึ้น

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นครูของลูกโดยมีลักษณะเป็นนักจัดการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นนักสอนเหมือนครูในโรงเรียนทั่วไป เนื่องจากลักษณะการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาโดยครอบครัว มีพื้นฐานแนวคิดที่ต่างจากการสอนในระบบโรงเรียนทั่วไป คือ มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งสร้างให้เด็กมีการเรียนรู้ด้วย ตนเองตลอดชีวิต มีการเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสในการจัดการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง

สำหรับรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยทั่วไปมีความยืดหยุ่นและหลากหลายเพราะลักษณะของการจัดการศึกษารูปแบบนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก ผู้คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั้งในทางตรงและทางอ้อม ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ คนในทุกสาขาอาชีพจะสามารถร่วมกันทำหน้าที่ “ครู” เพื่อถ่ายทอด ความรู้ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาแก่เด็กตามรูปแบบและ กลวิธีของแต่ละบุคคล ดังนั้นเด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวจากบุคคล ชุมชนและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติโดยอาศัยประสบการณ์ตรงของตนเอง ไม่ใช่จากในตำราเรียนหรือในห้องเรียนเท่านั้น (สมพร พึ่งอุดม, 2541) และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ พบว่ารูปแบบของการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยเท่าที่ผ่านมาและเป็นอยู่ในปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ (ยุทธชัย เฉลิมชัย, 2543) ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาอย่างมีข้อตกลงร่วมกับทางโรงเรียน ตัวอย่างของครอบครัวที่จัดการศึกษารูปแบบนี้ ได้แก่ครอบครัวของครูบาสุทธิพันธ์ ปรัชญพฤทธิ ที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีข้อตกลงกับทางโรงเรียนที่ลูกเรียนอยู่โดยให้โรงเรียนจัดการศึกษา 3 วันในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สร้างเสริมลักษณะนิสัย และภาษาอังกฤษ ส่วนที่บ้านจัด 4 วัน (รวมเสาร์-อาทิตย์) ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และการงานพื้นฐานอาชีพ โดยกรณีของครอบครัวครูบาสุทธิพันธ์นี้อยู่ในความดูแล และสนับสนุนของสำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งในขณะนี้การดำเนินการได้ยุติลงแล้ว

2. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการเองทั้งหมดโดยครอบครัวเดียว รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นมากที่สุดเท่าที่ผ่านมาของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย ลักษณะการดำเนินการเป็นไปตามวิถีทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพครอบครัว ความคิด ความเชื่อ ความสนใจ หรือความถนัดของลูกซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันไป โดยพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นผู้คิดสร้างสรรค์หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนด้วยตนเองทั้งหมด ตัวอย่างของครอบครัวที่จัดการศึกษารูปแบบนี้ ได้แก่ ครอบครัวคุณสมพร พึ่งอุดม

3. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการโดยกลุ่มครอบครัวแบบขยายประสานงาน ลักษณะเป็นครอบครัวบ้านเรียนหลายครอบครัวที่มีการดำเนินการจัดการศึกษาร่วมกันในบางส่วนอย่างมีความต่อเนื่องและจริงจัง โดยแต่ละครอบครัวที่เป็นสมาชิกต่างมีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีอิสระในแนวคิดและการจัดการเป็นของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีหลักการร่วมกันภายในกลุ่มในเรื่องที่มีความสำคัญ เช่น ปรัชญาการศึกษา หลักการพื้นฐานของกลุ่ม เป็นต้น การจัดการศึกษาเกิดขึ้นทั้งที่บ้านของแต่ละครอบครัว และมีการจัดการศึกษาร่วมกันของทั้งกลุ่มตามที่นัดหมาย ตัวอย่างของรูปแบบนี้ ได้แก่ กลุ่มครอบครัว “บ้านเรียนปัญญากร” ซึ่งมีสมาชิกเริ่มแรกทั้งหมด 8 ครอบครัว

4. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการโดยกลุ่มครอบครัวแบบรวมศูนย์การจัดการในทีเดียว รูปแบบลักษณะนี้ คือ ครอบครัวหลายครอบครัวจัดการศึกษาให้กับลูกหลานร่วมกันในสถานที่ตั้งแห่งหนึ่ง โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ที่คณะครอบครัวทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา กำกับดูแลนโยบาย และการบริหารจัดการ ความแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปก็คือ เป็นโรงเรียนของกลุ่มครอบครัวที่มีแนวความเชื่อ จุดมุ่งหมายหรือปรัชญาการศึกษาที่ยึดถือร่วมกัน โดยที่กลุ่มครอบครัวนี้เป็นเจ้าของ ช่วยกันจัดตั้งและดำเนินการเองในลักษณะแบบการกุศล ไม่มุ่งแสวงหากำไร ตัวอย่างที่ ชัดเจน คือ สถาบันปัญญาภัย ภายใต้การดูแลของมูลนิธิวอลดอร์ฟปัญญาภัย

ครอบครัวที่ตัดสินใจจัดการศึกษาให้กับลูกเองทุกครอบครัวล้วนมีปรัชญาความเชื่อที่ชัดเจนเป็นของตัวเอง ซึ่งต่างไปจากสิ่งที่เป็นอยู่ในการศึกษากระแสหลัก แม้จะมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว แต่พบว่าจุดร่วมของภูมิหลังและประสบการณ์โดยตรงของครอบครัวบางประการที่เป็นส่วนผลักดันให้จัดการศึกษาขึ้น มีสาเหตุอันเป็นที่มาที่พอสรุปได้ดังนี้ พ่อแม่เป็นผู้มีอิสระทางความคิด มีอาชีพเป็นนักพัฒนาสังคม หรือนักกิจกรรมสังคม มีปรัชญาความเชื่อ แนวทางของชีวิตที่ยึดมั่นศรัทธาเป็นพิเศษ เคยได้ประสบการณ์การใช้ชีวิตหรือศึกษาในต่างประเทศ เป็นผู้ที่มิสถานภาพที่ดีในสังคม เป็นพ่อแม่ที่ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ในระบบการศึกษาในโรงเรียน หรือได้รับผลผลักดันมาจากตัวลูกโดยตรง เนื่องจากลูกเป็นเด็กที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งการศึกษาปกติไม่สามารถตอบสนองได้ (ยุทชัย เฉลิมชัย, 2543)

ส่วนหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะที่พ่อแม่สร้างขึ้นเอง ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตในครอบครัวของเด็ก โดยเริ่มต้นจากการใช้เนื้อหาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแนวทางในการพิจารณาขอบเขตเนื้อหาวิชาการเรียนการสอนที่สอดคล้อง

กับการเรียนรู้และพัฒนาการในระดับวัยของลูก และได้มีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นมากขึ้นตามความพร้อมและความสนใจของลูกเป็นสำคัญ ส่วนวิธีการเรียนรู้จะเน้นแนวคิดและความตั้งใจที่จะให้เด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสคิดเอง ทำเองและแก้ปัญหาเองเป็นสำคัญ โดยพ่อแม่เป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ทั้งหมดและไม่เข้าไปควบคุมหรือบังคับแต่อย่างใด การให้อิสระแก่เด็กนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออกและใช้ความสามารถในทางสร้างสรรค์ได้มากที่สุด เมื่อครอบครัวได้ดำเนินการจัดการศึกษาด้วยตนเองผ่านมาถึงระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะพยายามสร้างสรรค์หลักสูตรของครอบครัวตนเองขึ้นโดยทำเป็นทิศทาง แนวทางหรือกรอบกว้างๆ ที่เป็นข้อตกลงล่วงหน้าร่วมกันระหว่างพ่อแม่และลูก กระบวนการเรียนรู้จะมีลักษณะผสมผสานกัน ไม่จัดจำแนกความรู้เป็นรายวิชาแต่เน้นลักษณะที่เป็นองค์ความรู้โดยรวมเพื่อเข้าถึงวิธีการเรียนรู้มากกว่าตัวความรู้เอง ในขณะที่บางครอบครัวอาจไม่มีหลักสูตรที่เป็นกรอบในการเรียนรู้ เนื่องจากมีแนวคิดว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกขณะ และมีอยู่ในวิถีชีวิตมากกว่าในรูปของการจัดการใดๆ

สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนโดยครอบครัวนั้นมีความ หลากหลาย เช่น กิจกรรมงานบ้าน กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมเสริมทักษะ กิจกรรมเสริมพื้นฐานอาชีพ กิจกรรมพัฒนาสติและสมาธิ การเรียนรู้ในรูปโครงการตามความสนใจของลูกหรือของครอบครัว โครงการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มซึ่งอาจเป็นเด็กจากครอบครัวเดียวกันหรือจากกลุ่มครอบครัวที่มีการจัดการศึกษา ร่วมกัน

ปัจจุบันแนวทางการจัดการและการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เนื่องจากยังอยู่ในระยะการยกร่างกฎระเบียบต่างๆ ทำให้ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองยังต้องดำเนินการในรูปแบบเดิม คือ เมื่อนำลูกออกมาจากระบบโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาเองแล้ว จะนำชื่อเด็กไปลงทะเบียนเป็นนักเรียนของโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของมูลนิธิเด็ก และไปทำการสอบวัดระดับความรู้ตามที่โรงเรียนกำหนด และสำหรับบางครอบครัวที่ลูกพ้นวัยการศึกษาภาคบังคับแล้วจะใช้วิธีการสอบเทียบจากระบบการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ในเรื่องของการเทียบโอนผลการศึกษาก็ยังไม่มีความชัดเจนจากมาตรการของภาครัฐเช่นกัน

สำหรับปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตามรายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบและพัฒนาการการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย (ยุทรัชย์ เฉลิมชัย, 2543) พบว่าปัจจัยภายในครอบครัวได้แก่ ความเข้าใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกคนในครอบครัว ยึดถือธรรมะในเรื่องความสัมพันธ์ของพ่อแม่ลูกที่เปรียบพ่อแม่คือพรหมของลูก พ่อแม่มีความเป็นผู้นำ และแสดงความชัดเจนในสิ่งที่ตนทำเสมอ พ่อแม่รู้จักตัวตนของตัวเองอย่างชัดเจน มีทัศนะต่อโลกและชีวิตที่ไม่คล้อยตามกระแสที่ผิดพลาด มีความตั้งใจและสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในครอบครัวได้ มีการสรุปบันทึกติดตามสังเกต และเอาใจใส่ต่อพัฒนาการในการเรียนรู้ของลูก รวมทั้งสนใจเรื่องกฎระเบียบของรัฐสามารถสร้างความสัมพันธ์และมีกิจกรรมร่วมกับส่วนต่างๆ ในสังคมได้อย่างจริงจังต่อเนื่อง มีส่วนร่วมใน

การสร้างสรรคองค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานสนับสนุน และรักษาลิทธิของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย

ส่วนปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ บทบาทของรัฐและกระแสของสังคม ซึ่งควรจะเป็นไปดังนี้ เกิดกระแสการทบทวนวิกฤติการณ์การศึกษาของประเทศอย่างจริงจังจนกลายเป็นกระบวนการทางการเมืองภาคประชาชนอย่างแท้จริง เกิดการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของรัฐตรงตามเจตนารมณ์การปฏิรูปการศึกษา โดยสร้างความร่วมมือมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม กระจายอำนาจออกจากส่วนกลาง มีความหลากหลายในรูปแบบและระบบการศึกษา มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง การศึกษาโดยครอบครัวเข้าร่วมกับกระบวนการศึกษาทางเลือก การศึกษาอันหลากหลาย และการศึกษาของท้องถิ่นชุมชน เพื่อให้รูปแบบและระบบการศึกษาในสังคมไทยเกิดมิติของการสร้างสรรค์และควมมีชีวิตชีวาในการเรียนรู้ การศึกษาโดยครอบครัวมีพัฒนาการอย่างเป็นตัวของตัวเองบนรากฐานของความเป็นสังคมไทย เกิดกลุ่ม ชมรม ศูนย์ หรือองค์กรประสานงานของการศึกษาโดยครอบครัวขึ้นทั่วไป ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงพลังสร้างสรรค์และประสบการณ์ของแต่ละครอบครัวเข้าด้วยกัน และสามารถป้องกันตนเองได้จากธุรกิจการค้าแสวงหากำไร

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยอาจสรุปเป็นด้านได้ดังนี้ ด้านตัวพ่อแม่ผู้ปกครอง ได้แก่ การขาดความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงของพ่อแม่ เป็นเพราะอาจเริ่มต้นจากแรงกดดันหรือความจำเป็นมากกว่าความสูงส่งทางความคิด ความรู้สึกกลัวความผิดพลาด ไม่มั่นใจและเป็นกังวลอยู่เสมอว่าอาจกำลังทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ความเคยชินกับกรอบความคิดแบบเดิมทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนรู้อย่างอิสระตามความสนใจของลูกได้ ติดในความเป็นพ่อแม่ที่อาจจะมีการใช้อารมณ์ ใช้ฐานะที่เหนือกว่าบีบบังคับลูกโดยไม่ตั้งใจ ความเก้อเขินรู้สึกว่าตนเองไม่ถนัดในการทำหน้าที่ครู ความรู้สึกกลัวลูกยังเด็กทำให้ขาดความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแท้จริงในศักยภาพการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก ด้านสังคมครอบครัว ได้แก่ เสียงคัดค้านและความไม่เห็นด้วยจากญาติมิตรและคนรอบข้างที่ยังขาดความเข้าใจต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวที่ไม่ได้คาดคิดเตรียมการมาก่อนและสุดวิสัยที่จะแก้ไขให้ทันการณ์ ด้านตัวเด็ก ได้แก่ ในกรณีเด็กที่มีลักษณะพิเศษ ต้องการการดูแลและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเขา จนเกินกำลังของพ่อแม่ที่จะจัดการได้ โดยลำพัง ด้านบทบาทของรัฐ ได้แก่ ปัญหาจากนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับจากรัฐที่เป็นไปในทางสร้างกรอบบังคับมากกว่าสร้างแรงจูงใจสนับสนุน เจ้าหน้าที่ ของรัฐบางส่วนที่มีทัศนคติไม่ดีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทำให้เห็นว่าเป็นภาระยุ่งยากจึงมี ปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อพ่อแม่ (ยุทธชัย เฉลิมชัย, 2543, ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2543)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

จากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในต่างประเทศ พบว่าในสหรัฐอเมริกา มีการใช้หลักสูตรที่พ่อแม่เป็นผู้สร้างเอง ร้อยละ 71 ในขณะที่มีการใช้หลักสูตรที่มีผู้จัดทำไว้และจำหน่ายตามร้านหนังสือทั่วไป ร้อยละ 23.8 และมีอีกบางส่วนที่ใช้หลักสูตรแบบผสมจากแหล่งวิทยากรทุกรูปแบบ หรือให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนและรัฐบาลในบางวิชา (ประภาศรี สีหอำไพ, 2542) ส่วนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่เรียนโดยครอบครัว พบว่า เด็กที่เรียนโดยครอบครัว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเรียน คณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กในโรงเรียนปกติในระดับชั้นเรียนเดียวกัน ส่วนการวิจัยเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อารมณ์และความรู้สึกของเด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับเด็กทั่วไป พบว่าเด็กที่เรียนโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมปรับตัวทางสังคมไม่ต่างจากเด็กทั่วไป และมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาทางการปรับตัวอันเนื่องจากแรงกดดันในกลุ่มเพื่อน (peer pressure) น้อยกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนปกติ (Rudner, L. M, 1999)

ส่วนการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่างานวิจัยในเรื่องดังกล่าวยังไม่ปรากฏมากนัก เนื่องจากแนวคิดการศึกษารูปแบบนี้เพิ่งมีผู้ให้ความสนใจได้ไม่นาน และรัฐเพิ่งเริ่มต้นเปิดโอกาสในการจัดการศึกษาให้แก่พ่อแม่ โดยจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ประสบการณ์ของนานาชาติ (2543) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งวิจัยโดย อมรวิรัช นาคทรพร งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางและลักษณะของการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และประเทศในแถบยุโรป ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงผลักดันของกระแสการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ ปัญหาความไม่เหมาะสมของการศึกษาที่รัฐจัดให้ ตลอดจนปัญหาความรุนแรง ยาเสพติด และการล่วงเกินทางเพศในโรงเรียน ความเชื่อทางศาสนาเฉพาะกลุ่ม นอกจากนี้ยังได้แก่ ปรัชญาและความเชื่อทางการศึกษาส่วนบุคคลของพ่อแม่ ความต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ส่วนปัจจัยเสริมที่สำคัญ ได้แก่ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ช่วยให้รูปแบบการเรียนรู้อที่บ้านมีความเป็นไปได้มากขึ้น ส่วนในด้านข้อคัดค้านหรือวิจารณ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้มีการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า มีประเด็นสำคัญ คือ ปัญหาการปิดกั้นเด็กจากประสบการณ์ทางสังคม ปัญหาคุณภาพมาตรฐานเนื่องจากคุณสมบัติหรือ คุณวุฒิของพ่อแม่ ปัญหาการบริหารจัดการในแง่ของการจัดระบบการดูแลและสอบวัดมาตรฐานความรู้ของเด็ก รวมทั้งปัญหาการเป็นที่ยอมรับเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นในโรงเรียนหรือในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผลจากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศไม่พบว่าข้อ

คัดค้านหรือวิจารณ์ที่กล่าวมาเป็นปัญหาใหญ่ โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพมาตรฐานสำหรับในแง่กฎหมายรองรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า ข้อกำหนดของกฎหมายและระเบียบส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไข 5 ประการ ได้แก่ สถานภาพและแนวการจดทะเบียนคุณสมบัติขั้นต่ำของพ่อแม่ เนื้อหาสาระขั้นต่ำของหลักสูตรที่ใช้สอน การติดตามตรวจสอบและนิเทศการสอนและการสอบวัดมาตรฐานความรู้ตลอดจนการเทียบโอนผลการเรียนไปสู่ โรงเรียนในระบบ ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวก็มีความหลากหลายในข้อปฏิบัติและมีความเข้มงวด ยืดหยุ่นของกฎระเบียบแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศและเขตพื้นที่

ในด้านลักษณะของกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ มีลูกตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีระดับการศึกษาและรายได้ปานกลางหรือสูงกว่าระดับเฉลี่ยของคนทั่วไปเล็กน้อย ส่วนด้านหลักสูตรมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความเชื่อและแรง จูงใจของพ่อแม่แต่ละครอบครัว โดยพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเพราะไม่เชื่อมั่นหรือหวงใย คุณภาพมาตรฐานการศึกษา อาจจัดหลักสูตรของตนเองที่มีโครงสร้างและเนื้อหาคล้ายคลึงกับที่ โรงเรียนจัด ส่วนพ่อแม่ที่เข้ามาจัดเพราะไม่เชื่อในปรัชญาหรือแนวทางของโรงเรียนทั่วไป อาจจัดหลักสูตรที่ไม่มีโครงสร้างตายตัวแต่เน้นให้เด็กเรียนรู้คู่ไปกับการ “สัมผัสชีวิต” เชื่อว่าเป็นวิถีทางที่ถูกต้องในการพัฒนาเด็กให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่วนใหญ่มีแม่ทำหน้าที่เป็นผู้สอน โดยใช้เวลาสอนประมาณ 20-30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือวันละประมาณ 5 ชั่วโมง และมีวิธีการสอนที่หลากหลายตั้งแต่แบบประเพณีนิยมที่มีตารางสอนแบบไม่มีโครงสร้างชัดเจน โดยให้เด็กเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดสาระ ทิศทางและอัตราความเร็วในการเรียน (Self-directed Learning) นอกจากนี้ครอบครัวส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ลูกของตน เช่น การร่วมกิจกรรมกับชุมชน โบสถ์ กลุ่มลูกเสือและเนตรนารี การทัศนศึกษา ร่วมกับครอบครัว การไปพิพิธภัณฑสถาน การไปเยี่ยมบ้านคนชรา เป็นต้น ส่วนในด้านการวัดผลการเรียนนั้น นอกจากการทดสอบความรู้ด้วยแบบทดสอบ มาตรฐานของแต่ละประเทศแล้ว ยังเน้น “การวัดผลทางเลือก” (Alternative Assessment) เช่น การใช้แฟ้มสะสมงาน การประเมินจากโครงการหรือกิจกรรมพิเศษ การจดบันทึกของพ่อแม่ (Parent's Journal) โดยในประเทศที่ทำการศึกษาล้วนมีการสร้างองค์กรเครือข่ายพ่อแม่เพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไปจนถึงการจัดตั้งองค์กรประสานงานระดับชาติหรือท้องถิ่นขึ้นอำนวยความสะดวกด้าน ต่าง ๆ ขึ้น เช่น National Home Education Research Institute (NHERI) และ Home School Legal Defense of America (HSLDA)

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ศึกษาวิจัยในบริบทของประเทศไทย ได้แก่ งานวิจัยเรื่องรูปแบบและพัฒนาการการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยของยุทธชัย เจริญชัย (2543) ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้แก่ลูกของตนเอง งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาในลักษณะกรณีศึกษาจากครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองจำนวน 10 ครอบครัว ผลการวิจัยที่พบเป็นดังนี้ สิ่งเด่นชัดที่

บอกถึงความเป็นการศึกษาโดยครอบครัว มีอยู่ในลักษณะ 5 ประการ คือ (1) เป็นการจัดการศึกษาที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง เป็นการจัดการศึกษาเองทั้งหมด หรือมีข้อตกลงจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน อาจเป็นผู้สอนด้วยตนเอง หรืออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น (2) มีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนครอบครัวเดี่ยวหรือศูนย์การเรียนกลุ่มครอบครัว (บางครอบครัวอาจเลือกที่จะไม่เป็นที่ศูนย์การเรียนก็เป็นไปได้) (3) สาระและกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เป็นไปในทางตอบสนองต่อปรัชญา ทักษะ ความเชื่อ ความสนใจ ความต้องการหรือปัญหาของแต่ละครอบครัว จึงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลายกันไป มีความยืดหยุ่นเป็นอิสระมากกว่าการศึกษาในระบบแผนอย่างเดิม (4.) ความสำเร็จของการศึกษามุ่งไปที่การ พัฒนาศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคล โดยพยายามให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการที่มีอยู่จริง จากความเป็นหน่วยการศึกษาขนาดเล็ก ที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวและผสมผสานไปกับวิถีการดำเนินชีวิตได้ (5) ไม่ใช้การศึกษาที่เป็นกิจการทางธุรกิจเพื่อผลกำไรและไม่เป็นไปเพื่อการแอบอ้างแสวงหาผลประโยชน์จากเด็ก

โดยก่อนที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 การศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยมีพัฒนาการมาก่อนหน้านี้แล้ว อาจแบ่งได้เป็น 3 ช่วงระยะเวลา คือ กลุ่มที่เคยดำเนินการก่อนปี 2530 ซึ่งปัจจุบันถูกตัดพ้นจากการศึกษาของครอบครัวแล้ว กลุ่มที่ดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบันหลังปี 2535 เป็นต้นมา และกลุ่มเริ่มต้นดำเนินการในช่วงรอยต่อของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษากรณีศึกษาจำนวน 10 ครอบครัว สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 สรุปกรณีศึกษาครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 10 ครอบครัว

ครอบครัว	ปรัชญา/แนวคิดที่สำคัญ	รูปแบบการจัด	หลักสูตร/แนวทางการเรียนการสอน
1. ชงไชย	แนวคิดการศึกษาซัมเมอร์ฮิลล์ที่เน้นเรื่องเสรีภาพในการเรียนรู้ของเด็ก	รูปแบบครอบครัวเดี่ยว โดยเรียนรู้ร่วมกับเด็กในโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก	ใช้หลักสูตรเดียวกับโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก
2. ชุตินธร	ศรัทธาในศาสนาคริสต์นิกายเซเวนเดย์แอดเวนติสต์ และหลักแห่งเสรีภาพที่แท้จริงในระบบอบประชาธิปไตย	รูปแบบครอบครัวเดี่ยว	เน้น การเรี น รู้ และพัฒนาการในทุกด้าน เช่น ภาษาต่างประเทศ ดนตรี กีฬา
3. พันธุ์โอสถ	มุ่งพัฒนามนุษย์ให้มีอิสรภาพทางปัญญาตามทัศนะมนุษยปรัชญา และแนวคิดการศึกษาแบบ วอลดอร์ฟ	รูปแบบกลุ่มครอบครัวที่จัดดำเนินการในที่เดียว	ใช้ตามแบบของวอลดอร์ฟที่ปรับให้เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมความเป็นไทย

ตารางที่ 2.1 สรุปกรณีศึกษาครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 10 ครอบครัว (ต่อ)

ครอบครัว	ปรัชญา/แนวคิดที่สำคัญ	รูปแบบการจัด	หลักสูตร/แนวทางการจัดการเรียนการสอน
4. ฟุ้งอุดม	พัฒนาองค์รวมของชีวิต เพื่อเข้าถึงแก่นแท้ภายในของมนุษย์ ทำให้ชีวิตงอกงามขึ้นทั้งกาย ใจ สติปัญญา และจิตวิญญาณ	รูปแบบครอบครัวเดี่ยว	มีกรอบสาระการเรียนรู้ภายในครอบครัวเป็นแนวทาง เรียกว่า "หลักสูตรเรียนด้วยหัวใจ"
5. สมพงษ์	แนวทางการจัดการศึกษาของรพินทรนาถ ฐากูร และกฤษณมูรติ ที่เน้นว่าการศึกษาคือธรรมชาติของชีวิต	รูปแบบครอบครัวเดี่ยว	มีการเทียบเคียงกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในด้านวิชาการ แต่กระบวนการจัดยืดหยุ่น และให้เสรีภาพในการเลือกศึกษาเรียนรู้
6. ปรัชญพุทธิ	การเรียนรู้ชีวิตและแก้ปัญหาจากชีวิตจริงและพัฒนาไปสู่การสร้างงานสร้างอาชีพได้	รูปแบบดำเนินการที่มีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียน	มีการวางโปรแกรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกัน 3 ลักษณะ คือ โปรแกรมการเรียนรู้หลัก โปรแกรมการเรียนรู้เสริม และโปรแกรมการเรียนรู้พิเศษ
7. เหลืองแจ่ม	การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อเข้าถึงธรรมชาติที่เป็นจริงของชีวิต ศรัทธาในความเป็นมนุษย์ พัฒนาศักยภาพให้สมบูรณ์ตามภาวะของแต่ละคน	รูปแบบการดำเนินการเป็นกลุ่มแบบเครือข่าย	มีการกำหนดกรอบเนื้อหากว้างๆ ทั้งจากหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แนวการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ และอื่นๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมนำมาประกอบกัน
8. สบายใจ	ยึดหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีในวิถีชีวิตแบบไทย และหลักพัฒนาการอย่างสอดคล้องตามธรรมชาติที่แท้จริง	รูปแบบการดำเนินการเป็นกลุ่มแบบเครือข่าย	มีการวางหลักสูตรไว้เป็นระบบ โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นแกนกลาง พร้อมกับเน้นวิถีชีวิตที่เป็นจริงตามธรรมชาติเป็นสำคัญ

ตารางที่ 2.1 สรุปรณัติศึกษาครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 10 ครอบครัว (ต่อ)

ครอบครัว	ปรัชญา/แนวคิดที่สำคัญ	รูปแบบการจัด	หลักสูตร/แนวทางการจัดการเรียนการสอน
9.แดงพวงไพลุลย์	การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างสมทุนทางปัญญา ให้มีค่านิยม ความเชื่อ คุณธรรม จริยธรรม เพาะบ่มสะสมความเป็นมนุษย์	รูปแบบครอบครัวเดี่ยว	มีการกำหนดกรอบใหญ่ๆ เป็นแนวทาง และให้ความสำคัญกับการสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม ความสนใจของลูก และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
10.คุณวิวัฒนาการ	การเรียนรู้อย่างมีความสุขของลูก โดยได้ศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่รักและสนใจอย่างเต็มที่ เพื่อให้ความสามารถพิเศษที่ลูกมีเป็นคุณลักษณะที่ดี ไม่ให้โทษแก่ตนเองและคนรอบข้าง	รูปแบบครอบครัวเดี่ยว	ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเด็กเอง จากการศึกษาค้นคว้า ทดลองทำสิ่งต่างๆ ที่สนใจและมีความสามารถพิเศษ

งานวิจัยอีกเรื่องที่วิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวคือ รายงานการวิจัยของสำนักโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่บ้านโดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียน (บังอร เสรีรัตน์, 2543) การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่บ้านโดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียน ศึกษาผลการพัฒนาของลูกทั้ง 3 คนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียน และเพื่อศึกษาผลกระทบอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียน

การวิจัยเรื่องนี้ดำเนินการร่วมกันระหว่างครูบาสุทธินันท์ และนางฉวี ปรัชญพฤทธิกับคณะครูในโรงเรียนอนุบาลสตึก โดยดำเนินการสอนเด็กที่เป็นลูก 3 คน ร่วมกันตามรูปแบบแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้เป็นดังนี้ จากการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียนนั้น ทำให้เด็กทั้ง 3 คน พัฒนาไปในหลายประการทั้งการใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางสังคม และความมั่นใจในตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพี่น้อง มีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในเรื่องที่สนใจ มีความรับผิดชอบในการทำงาน การเรียนรู้วิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์และพัฒนาความเป็นผู้นำ

ส่วนผลกระทบและความคิดเห็นที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียนของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้ พ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการแสดงความเห็นว่าได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกับครู ทั้ง

ที่เป็นปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้วิธีนี้ทำให้เด็กพัฒนาขึ้น แต่เห็นว่า มีครูส่วนหนึ่งที่ยังไม่พร้อมที่จะรับแนวคิดนี้ เพราะมีความคิดที่แตกต่างกันมาก ซึ่งจะหาแนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมต่อไป ส่วนความคิดเห็นของลูกทั้ง 3 คนนั้น พบว่า ทั้ง 3 คนชอบที่จะเรียนที่บ้านเพราะมีอิสระที่จะคิด ได้พบปะผู้คนมากมาย ได้เรียนรู้มากขึ้น และทำสิ่งที่สนใจมากกว่าอยู่ที่โรงเรียนซึ่งเน้นการอ่านเขียน ได้ทำแบบฝึกหัดและเตรียมสอบ สำหรับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสตึก ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสตึกเห็นด้วยกับแนวคิดการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน และได้พยายามปรับแนวทางการทำงาน แต่มีปัญหาหลายประการจึงไม่ได้ดำเนินการได้อย่างครบถ้วนและทำงานได้เต็มที่ และพบว่าเด็ก 3 คน ได้พัฒนาขึ้นจากการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ เพราะพ่อแม่มีความพร้อม

นอกจากนั้นผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ เห็นว่าแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ดีและเหมาะสม แต่ครูส่วนหนึ่งอาจจะไม่พร้อมที่จะดำเนินการในตอนี้ ต้องรอโอกาสหน้าในการดำเนินการเพราะต่อไปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้แล้ว และตอนนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้พยายามปรับเปลี่ยนความคิดแนวการทำงานของครูอยู่ ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนก็เห็นด้วย กับรูปแบบการจัดการศึกษาลักษณะนี้ แต่ต้องมีระบบในการจัดการและพ่อแม่เองต้องพร้อมที่จะสอน แต่ก็มี ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้ เพราะคิดว่าเรื่องการสอนหนังสือ ควรเป็นเรื่องของครูในโรงเรียนมากกว่า

สำหรับอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการนี้ ได้แก่ การขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวคิด แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์บางส่วนที่รับผิดชอบในการวิจัย การขาดความชัดเจนและตระหนักในความสำคัญและความเชื่อมั่นในแนวคิด แนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยพ่อแม่ของผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ส่วนหนึ่ง การนิเทศติดตาม ช่วยเหลือที่ไม่ต่อเนื่องของผู้รับผิดชอบทุกระดับ และไม่สอดคล้องกับปัญหาของครู การปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบและผู้ประสานงานที่เป็นเกณฑ์หลักสำคัญทั้งศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้บริหารโรงเรียน การบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องของบุคลากรและการจัดเวลาเรียน ขาดการประสานข้อมูลและความเข้าใจอย่างต่อเนื่องระหว่างครูผู้สอนและพ่อแม่ ขาดหลักการที่ชัดเจนในการดำเนินการร่วมกันระหว่างพ่อแม่ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง การจัดช่วงเวลาในการสอนลูกของพ่อแม่ยังสับสน เพราะพ่อแม่มีภารกิจมาก เด็ก ๆ มีปัญหาในการปรับตัวในช่วงแรกของการเรียนรู้ บุคลากรขาดความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงเกิดความเข้าใจผิดในการปฏิบัติงาน เช่น ระเบียบการวัดผล นอกจากนี้พ่อแม่และครูมีความเข้าใจแตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร แนวทางการเรียนรู้และแนวทางการประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยอนาคต : เทคนิคอนาคตภาพ (Scenarios)

ระเบียบวิธีการวิจัยอนาคตเป็นระเบียบวิธีที่เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ 1960 โดยระยะแรกเป็นงานศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยได้เริ่มมีการเผยแพร่การวิจัยอนาคตเป็นครั้งแรกๆ ราวปี ค.ศ. 1964 เช่น Report on a Long- Range Forecasting Study ของ Gordon and Helmer และงานของ The Club of Rome ที่มีการริเริ่มโครงการ The Project on the Predicament of Mankind ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบต่อมนุษยชาติในทุกประเทศร่วมกัน เป็นต้นว่า ปัญหาความยากจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเงินเฟ้อและเศรษฐกิจด้านอื่นๆ โดยการวิเคราะห์ปัญหานั้นเป็นการพิจารณาทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีไปพร้อมๆ กัน (เทียนฉาย กิระนันท์, 2525)

ความสนใจของประชาชนเกี่ยวกับการศึกษาอนาคตเริ่มเป็นที่รู้จักและแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้น หลังจากที่ Alvin Toffer ได้เขียนหนังสือเรื่อง Future Shock ออกจำหน่ายในปี ค.ศ. 1970 โดยเขาได้ชี้ให้เห็นถึง สังคมมนุษย์ที่ก้าวไปสู่อนาคตที่รวดเร็วเกินไป จนผู้คนเกิดอาการสับสนหรือช็อคและเขาได้เสนอแนวทางสำหรับสังคมในอนาคตที่จะต้องเผชิญกับภาวะดังกล่าวไว้หลายประการ ตั้งแต่การแนะนำวิถีพฤติกรรม การควบคุมเทคโนโลยีไปจนถึงการใช้อนาคตศึกษาทางสังคม แต่สิ่งที่เขาเน้นมากก็คือ ความสามารถของระบบโรงเรียนและการศึกษาตลอดชีวิต (ศิริวัฒน์ นิจเนตร, 2525)

ในปัจจุบันได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยอนาคต และนำระเบียบวิธีการวิจัยอนาคตไปใช้ศึกษาอนาคตเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวาง เป็นการศึกษาทางเลือกต่างๆ ที่เป็นไปได้หรือ น่าจะเป็นไปได้หลายๆ ทางเลือก เพื่อเป็นข้อมูลแก่องค์กรหรือผู้บริหารในการตัดสินใจวางแผนงาน เทคนิควิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยมใช้กันในการศึกษาทางเลือกต่างๆ ในอนาคตคือ เทคนิคอนาคตภาพ (Scenarios)

คำว่า “Scenario” เป็นคำที่มาจากศิลปะทางการละคร ในทางละครคำว่า Scenario มีความหมายถึงเค้าโครงหรือภาพร่างคร่าว ๆ ของเรื่องราวทั้งหมด และสำหรับทางภาพยนตร์แล้ว Scenario เป็นการจัดวางลำดับเหตุการณ์ของการแสดงไว้ล่วงหน้า ในลักษณะบรรยายถึงตัวละครและฉากต่าง ๆ รวมทั้งรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงเรื่อง โดยไม่ใช่เป็นการจำลองจากต้นฉบับบทละครที่มีอยู่ปัจจุบัน (Morrison et al, 1983)

Herman Kahn เป็นบุคคลแรกที่ใช้คำว่า Scenario ระหว่างที่เขาทำงานอยู่กับ RAND Corporation โดยการใช้ Scenario ในระยะแรกเป็นการพัฒนาเพื่อนำไปใช้เกี่ยวกับการศึกษาวิธีการทางการทหารให้แก่รัฐบาลของสหรัฐอเมริกา และหลังจากนั้นเขาได้วางขอบเขตและทำการพัฒนาการใช้ Scenario ต่อไป เมื่อเขาได้มาอยู่ที่ Hudson Institute ในช่วงกลางของทศวรรษ 1960 งานเขียนที่ทำให้เขาเป็นที่รู้จักคือ The Year 2000 ซึ่งเขาได้ให้คำจำกัดความว่า Scenario ว่า “การเรียงลำดับโครงสร้าง

ของเหตุการณ์อย่างมีสมมุติฐาน เพื่อจุดมุ่งหมายที่มุ่งประเด็นความสนใจไปยังกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลและการตัดสินใจ “ (Morrison et al., 1983, Fahey and Randall, 1998)

ลักษณะของเทคนิค Scenarios เป็นการวาดภาพสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็นไปได้ในอนาคตทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สนใจศึกษา โดยเป็นการใช้ความคิด จินตนาการอย่างอิสระของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ในขอบเขตของการสำรวจสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเป็นการสำรวจในลักษณะกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจงเหตุการณ์ด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะ แต่จะรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ประชากร การพัฒนาทางเทคโนโลยี เหตุการณ์ทางการเมือง แนวโน้มทางสังคมและตัวแปรต่างๆ ทางเศรษฐกิจ โดยอนาคตภาพต่างๆ ของเหตุการณ์อาจจะมีได้หลากหลายรูปแบบแตกต่างกัน อนาคตภาพหนึ่งอาจมีลักษณะเป็นเหมือนเค้าโครงที่กระชับได้ใจความหรือมีลักษณะคล้ายเรื่องสั้นก็ได้เช่นกัน (Morrison et al., 1983)

เทคนิคอนาคตภาพ (Scenarios) เริ่มเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในการวางแผน ในช่วงต้นปี ค.ศ.1970 เมื่ออุตสาหกรรมปิโตรเลียมมีการนำเทคนิคนี้ไปใช้เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่สามารถคาดเดาได้ของการค้าขายน้ำมันระหว่างประเทศอาหรับ และเทคนิคอนาคตภาพนี้ได้รับความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไป เมื่อ Dennis และ Donnella Meadows ได้เผยแพร่งานของพวกเขาคือชื่อ The Limits to Growth ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลสืบเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การใช้แหล่งทรัพยากร การสร้างเมืองและมลภาวะ (Wilson, I. H, 1978)

สำหรับการพัฒนาอนาคตภาพนั้นสามารถทำได้โดยจัดตั้งทีมอนาคตภาพขึ้น เพื่อทำการพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอนาคต โดยทีมอนาคตภาพที่จัดตั้งขึ้นนี้ต้องเป็นผู้ที่ได้รับคัดสรรว่ามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาอนาคตภาพเป็นอย่างดีรู้ถึงสภาพแวดล้อมวิกฤติการณ์ของปัญหาหรือปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข กลุ่มบุคคลที่เข้ามาร่วมในทีมอนาคตภาพจะต้องเป็นตัวแทนของการจัดการ หรือการบริหารในหลายๆ ระดับมีประสบการณ์และมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันซึ่งจะช่วยให้ทีมอนาคตภาพมีมุมมองที่กว้างไกลและหลากหลาย และควรหลีกเลี่ยงผู้ที่มีความคิดคับแคบที่ยึดติดความคิดแบบเดิมๆ ควรแสวงหาผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตใจกว้างในการยอมรับในความคิดที่แตกต่างรวมทั้งความคิดที่แปลกใหม่ (Fahey and Randall, 1998)

เมื่อได้ทีมอนาคตภาพแล้ว วิธีการต่อไปคือการพัฒนาอนาคตภาพ ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาพบว่าโดยส่วนใหญ่ มี 2 วิธี ได้แก่ วิธีการอุปนัย (Inductive approach) และวิธีการนิรนัย (Deductive approach) และมีตำราบางเล่มมีการนำวิธีการอุปนัยและนิรนัยมารวมกันเป็นวิธีการใหม่เรียกว่า Incremental method (Heijden, 1996) โดยในการพิจารณาเลือกใช้วิธีการใดเพื่อการพัฒนาอนาคตภาพขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ เวลา และจำนวนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

วิธีการพัฒนาขนาดภาพแบบนิรนัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการนิรนัย (Deductive approach) ในการพัฒนาขนาดภาพ เนื่องจากเป็นวิธีการที่มีระบบและสามารถทำได้โดยใช้เวลาไม่ยาวนานเกินไป ซึ่งวิธีการนิรนัยนี้ใช้แนวความคิดเกี่ยวกับเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยหลักและแนวโน้มต่างๆ เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีความไม่แน่นอนที่สำคัญที่สุด 2 ปัจจัย ซึ่งอาจใช้ลงคะแนนเสียงภายในกลุ่มที่เป็นที่มอขนาดภาพเพื่อตัดสินใจดังกล่าว และเมื่อได้มาแล้วจึงนำปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยนี้มาใส่เป็นแกนของเมทริกซ์ขนาดภาพ

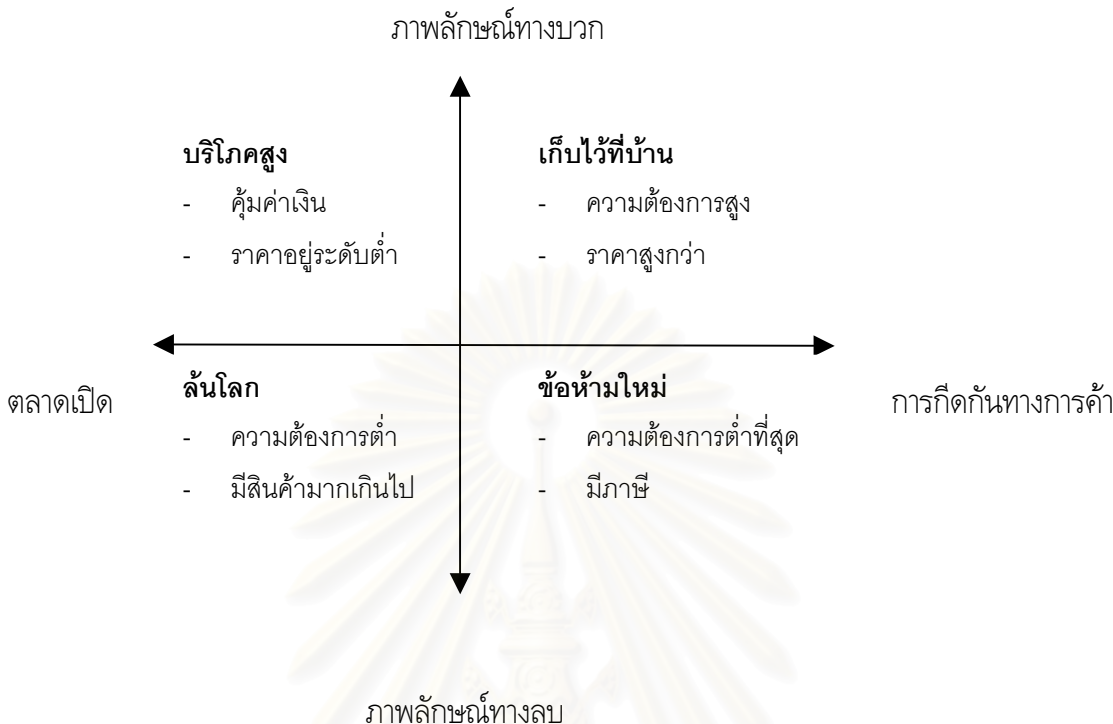
หลังจากนั้นให้สมาชิกในที่มอขนาดภาพช่วยกันพิจารณาถึงขนาดภาพแต่ละขนาดภาพที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยที่เป็นแกนของเมทริกซ์ว่า หากสภาพการณ์เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้วขนาดภาพของเรื่องที่เรากำลังสนใจศึกษาอยู่จะเป็นเช่นใด จะมีอะไรเกิดขึ้นภายใต้บริบทนั้นบ้าง โดยให้สมาชิกได้มีโอกาสช่วยกันคิดถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในแต่ละขนาดภาพ ซึ่งอาจใช้การบรรยายขนาดภาพทีละขนาดภาพ ทั้งนี้ต้องอยู่ในกรอบของความมีเหตุมีผล และความเป็นไปได้

เมื่อพิจารณาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละขนาดภาพจนครบทุกขนาดภาพบนเมทริกซ์แล้วให้สมาชิกตั้งชื่อขนาดภาพตามลักษณะเด่นของขนาดภาพนั้นๆ เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจให้ตรงกัน และในการทำวงล้อขนาดภาพเพื่อหาผลกระทบของแต่ละขนาดภาพในขั้นต่อไป

ตัวอย่างของวิธีการนิรนัยที่แสดงเป็นเมทริกซ์ขนาดภาพ สำหรับอุตสาหกรรมเหล็กไวน์ใน แคลิฟอร์เนีย ปัจจัยหลักที่เป็นแกนของเมทริกซ์คือ สภาพการควบคุมโดยรอบของอุตสาหกรรมไวน์ ซึ่งแบ่งเป็นตลาดเปิดกับการกีดกันทางการค้า และภาพลักษณ์ของไวน์ในทัศนะของผู้บริโภค ซึ่งแบ่งออกเป็นภาพลักษณ์ทางบวกกับภาพลักษณ์ทางลบ และจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อปัจจัยหลักทั้ง 2 มาบรรจบกัน จะเห็นได้ว่าเป็นการดีสำหรับธุรกิจไวน์ถ้าสภาพการควบคุมเป็นตลาดเปิดและภาพลักษณ์ของไวน์เป็นภาพลักษณ์ทางบวก และหากคนนิยมดื่มไวน์ทุกวันและสภาพตลาดเป็นการกีดกันทางการค้า ซึ่งทำให้ไม่มีคู่แข่งทางธุรกิจไวน์ ผลก็คือคนจะเก็บไวน์ไว้ที่บ้านกันมาก และจะทำให้ความต้องการไวน์สูงขึ้น และทำให้ราคาไวน์ก็จะสูงขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าแคลิฟอร์เนียไวน์ถูกทำให้เสียชื่อเสียง เช่น มีข่าวว่ามีสารปลอมปนยาฆ่าแมลง ก็จะส่งผลให้ภาพลักษณ์ต่อไวน์นี้เป็นในทางลบและถ้าประกอบกับไม่มีข้อจำกัดหรือภาษีนำเข้าไวน์จากต่างประเทศ ขนาดภาพที่ได้ก็จะอยู่ในขนาดภาพ “ล้นโลก” ซึ่งมีความต้องการไวน์ต่ำ ปริมาณของไวน์ก็จะมามากเกินไป และราคาของไวน์ก็จะตกต่ำลง (Schwart and Ogilvy, 1998)

ประโยชน์ของการสร้างขนาดภาพบนเมทริกซ์ มีหลายประการด้วยกัน คือ เป็นการใช้เมทริกซ์ยืนยันว่าขนาดภาพมีความแตกต่างกันทางคุณภาพในความเป็นเหตุเป็นผลที่ไม่ใช่มาจากการสุ่มและเป็นการยืนยันว่า ปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดจะปรากฏอยู่ในทุกขนาดภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการตัดสินของกลุ่ม

แผนภาพที่ 2.1 ตัวอย่างเมทริกซ์แสดงขนาดของอุตสาหกรรมไวน์แคลิฟอร์เนีย (Schwartz and Oylilvy, 1998)

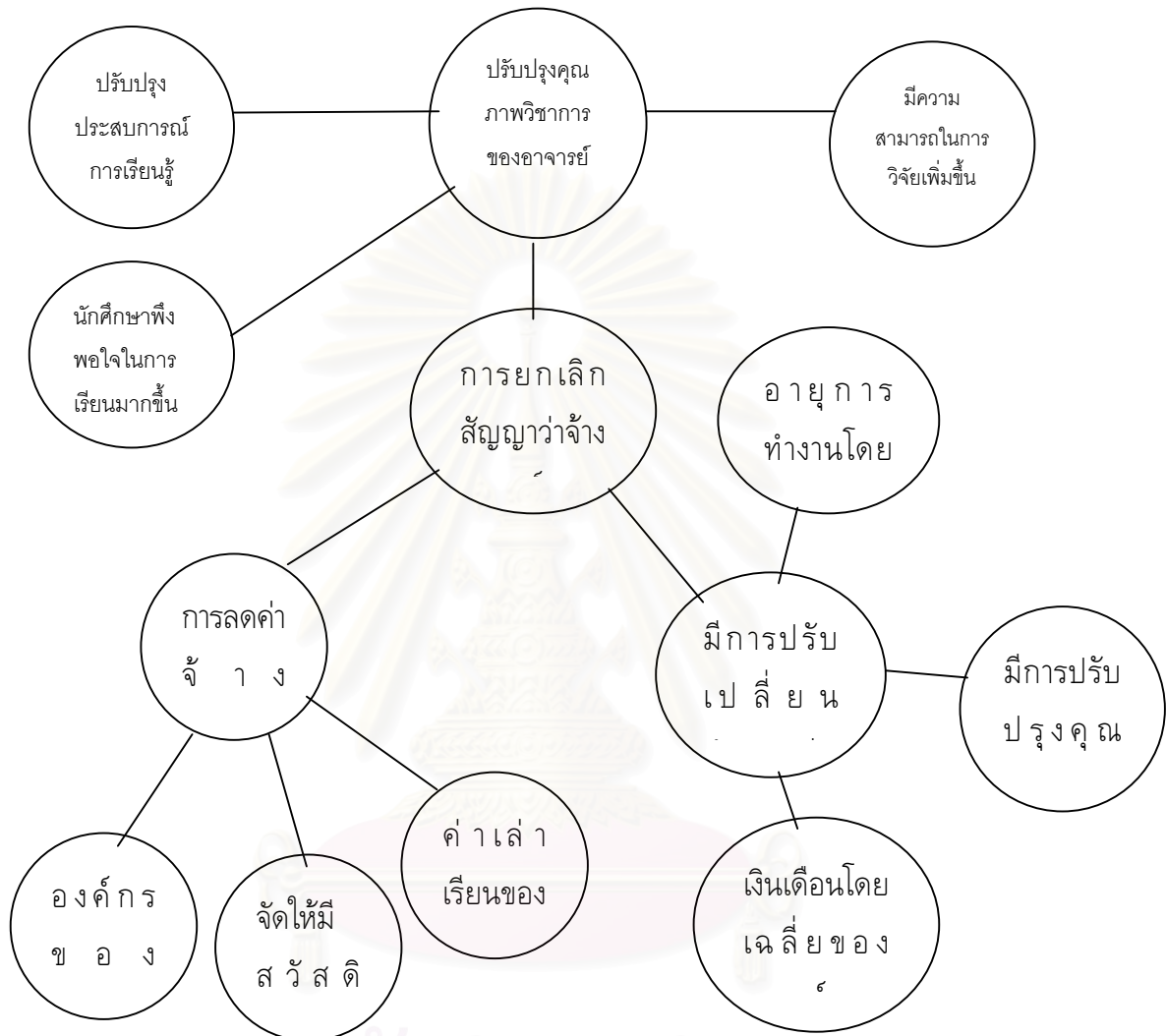

วงล้อแห่งอนาคต (Future Wheels)

วงล้อแห่งอนาคตเป็นเทคนิคที่ใช้ในการสร้างผลที่จะเกิดตามมาของแนวโน้ม โดยเป็นผลที่เกิดตามมาอย่างทันทีทันใด มีความเป็นอิสระและมีความหลากหลาย กระบวนการทำจะเป็นการทำซ้ำ ๆ จนกระทั่งได้มาอย่างน้อย 4 ระดับ เพื่อให้เป็นวงล้อแห่งอนาคต ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของกระบวนการอนาคต โดยจะเป็นลักษณะของการแตกกิ่งก้านสาขาของแนวโน้มออกไป จนสมบูรณ์เต็มที่และมีความชัดเจน และต้องมีมุมมองที่แตกต่างหลากหลายมากๆ ของกลุ่มผู้ที่มีส่วนร่วมและในการสร้างวงล้อแห่งอนาคตนี้ต้องการความเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกกลุ่มก่อนนำไปใส่ในวงล้อ อย่างไรก็ตามวิธีที่ดีเพื่อที่จะได้มีการใช้เวลาที่ไม่มากเกินไป ควรยอมให้มีการอภิปรายกลุ่มได้ในเวลาที่จำกัด ผู้นำการอภิปรายกลุ่มที่เข้มแข็งย่อมจะช่วยให้กระบวนการนี้เป็นไปได้ด้วยดี (Phi Delta Kappa, 1984)

การทำวงล้อแห่งอนาคตนี้มีจุดมุ่งหมายในการเป็นลู่ทางความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่สำคัญในอนาคตและผลกระทบที่เป็นไปได้ของเหตุการณ์สำคัญนั้นที่มีต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต การสร้างวงล้อแห่งอนาคตกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ สามารถทำได้โดยใช้การระดมสมอง (brainstorming) ของกลุ่มคนจำนวน 8 ถึง 12 คน เป็นการพูดถึงสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากจุดศูนย์กลางของวงล้อให้กระจายออกไปโดยรอบ ซึ่งสามารถแสดงผลได้ด้วยภาพของความคิด (Witkin and Altschuld, 1995)

แผนภาพที่ 2.2 ตัวอย่างของวงล้ออนาคตแสดงผลที่จะเกิดตามมาของการยกเลิกสัญญาว่าจ้างอาจารย์
(Morrison, et al.1983)

เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ (Cross-Impact Matrix)

หลังจากการทำวงล้อแห่งอนาคต หากต้องการระบุให้ได้ว่าผลที่คาดว่าจะเกิดตามมาใดที่มีแนวโน้มจะยับยั้งเพิกถอนผลอันอื่นหรือจะช่วยส่งเสริมผลอันอื่น วิธีการที่ดีที่สุดที่จะวัดปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ได้คือ การใช้เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ โดยแต่ละผลที่คาดว่าจะเกิดตามมาจะถูกใส่ลงในเมทริกซ์ประชิดกันกับส่วนประกอบอันอื่นที่ได้จากวงล้อแห่งอนาคต โดยผู้มีส่วนร่วมในการทำจะใช้คำถามว่า "ถ้าแนวโน้มบนแกนตั้งเกิดขึ้น จะทำให้แนวโน้มในแกนอนมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นมาก (+) หรือน้อย (-) ถ้ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นมากให้ใส่เครื่องหมายบวก (+) ลงในช่องนั้น หากมีความเป็นไปได้น้อยที่จะเกิด

แนวโน้มนั้นตามมาให้ใส่เครื่องหมายลบ (-) บางแนวโน้มนส่งผลกระทบต่อแนวโน้มนอื่น แต่อาจไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากแนวโน้มนอื่นในเมทริกซ์ก็ได้ จึงไม่จำเป็นว่าผลที่ได้จะต้องไปในทางเดียวกันเสมอไป และหากแนวโน้มนใดที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน ให้ใส่เครื่องหมายศูนย์ (0) ในช่องนั้น บางครั้งอาจใช้เครื่องหมาย (++) และ (--) เพื่อเน้นถึงผลที่คาดว่าจะเกิดว่ามีความเป็นไปได้สูงมากหรือน้อยมาก (Phi Delta Kappa, 1984)

เมื่อเมทริกซ์ถูกทำจนเสร็จสมบูรณ์แล้ว ให้อ่านจากแนวแกนตั้งลงมาแต่ละคอลัมน์ และรวมผลของเครื่องหมายในแต่ละคอลัมน์ ผลรวมที่ได้จะแสดงให้เห็นถึงความน่าจะเป็นไปได้ของแนวโน้มนที่อยู่บนสุดของคอลัมน์นั้นๆ เมื่อดูจากปฏิสัมพันธ์ที่มีกับแนวโน้มนอื่นทั้งหมดในเมทริกซ์ จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผลรวมของคอลัมน์ "อัตราการเกิดสูง" เป็น (+) แสดงให้เห็นว่าแม้แนวโน้มนอื่นๆ จะเป็นการหยุดยั้งแนวโน้มนแต่ละอันก็ตาม แต่ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยรวมแล้วเป็นไปได้ในทางบวก วิธีการนี้อาจจะน่าเบื่อ หากมีส่วนประกอบมากเกินไป เพราะจะทำให้ใช้เวลามาก ดังนั้นจึงควรทำให้กระชับและใช้เวลาสั้นลง

แผนภาพที่ 2.3 ตัวอย่างของเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ (Phi Delta Kappa, 1984)

	1	2	3	4
1. คนทำงานที่บ้านมากขึ้น		+	+	-
2. มลภาวะทางอากาศน้อย	0		0	0
3. อัตราการเกิดสูง	+	0		+
4. การขายรถยนต์เพิ่มสูงขึ้น	0	-	0	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงอนาคตเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ตามกระบวนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและเป้าหมาย หลักสูตรการเรียนการสอน รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว และเพื่อสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น รวมทั้งการยอมรับของคนในสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อันได้แก่

- 1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่กล่าวถึงสภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย
- 2) งานวิจัย เอกสารการประชุมหรือสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย
- 3) บทความ ข่าวสารจากวารสาร หนังสือพิมพ์และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
- 4) สอบถามผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
- 5) สอบถามความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ระยะที่ 2 ศึกษาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กระบวนการกลุ่มของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและนักวิชาการทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดย ครอบครัว เพื่อทำการพัฒนาอนาคตภาพด้วยวิธีนัย ซึ่งใช้วิธีดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระยะที่ 3 ตรวจสอบอนาคตภาพที่ได้พัฒนาขึ้นจากระยะที่ผ่านมา โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ทำการพิจารณาให้ความคิดเห็นและตรวจสอบถึงประเด็นความเป็นไปได้ ความเป็นเหตุเป็นผลของอนาคตภาพในแต่ละอนาคตภาพที่ได้สร้างขึ้นจากกระบวนการกลุ่ม โดยผู้วิจัยนำร่างอนาคตภาพที่ผู้วิจัยได้เขียนขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะเวลาที่ 1 และ 2 สร้างเป็นแบบตรวจสอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาทำการพิจารณา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องด้วยการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยอนาคต ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายกลุ่ม เพื่อให้มาซึ่งข้อมูลที่มีความตรงและความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในกลุ่มต่างๆ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาที่กำหนดขึ้นเป็นสำคัญ เพื่อให้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยดังนี้

1) ประชากรที่เป็นกลุ่มบุคคลทั่วไปที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นบุคคลในกลุ่มอาชีพต่างๆ ตามการแบ่งหมวดหมู่อาชีพของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีจำนวน 9 กลุ่มอาชีพดังนี้

- 1.1) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ
- 1.2) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ ชุกรการ
- 1.3) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงาน
- 1.4) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า
- 1.5) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ
- 1.6) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านกลีกรรม
- 1.7) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต
- 1.8) กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม
- 1.9) กลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

โดยทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) โดยตัวแปรที่ใช้ในการแบ่งคือกลุ่มอาชีพ จำนวนกลุ่มละ 50 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลทั่วไปทั้งสิ้น 450 คน

2) ประชากรที่เป็นกลุ่มของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีทั้งหมดประมาณ 40 คน (ประมาณ 20 ครอบครัว) โดยมีเกณฑ์ว่าต้องเป็นผู้ที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 8 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ snow ball เริ่มจากสอบถามพ่อแม่ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และให้แนะนำชื่อบุคคลต่อไปที่มีคุณสมบัติดังกล่าว รวมทั้งคำนึงถึงการให้ความสำคัญของการวิจัยอนาคตและยินดีให้ความร่วมมือกับผู้วิจัย

3) ประชากรที่เป็นกลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ผู้วิจัยทำการคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นสำคัญ โดยต้องเป็นผู้ที่เคยทำการศึกษา ค้นคว้า หรือวิจัย ติดตามความเคลื่อนไหวของการศึกษาการศึกษาโดยครอบครัว เช่น เคยได้รับเชิญเป็นวิทยากร

เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีผลงานทางการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวมาเป็นจำนวน 2 คน

จากนั้นผู้วิจัยนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวและกลุ่ม นักวิชาการทางการศึกษา จำนวนรวมทั้งสิ้น 10 คน ทำการจัดตั้งเป็นที่มอภาคตภาพ เพื่อทำการพัฒนาอนาคต ภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร โดยการใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดสัมมนา อันเป็นขั้นตอนวิจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

4) ประชากรที่เป็นกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน เพื่อทำการตรวจสอบอนาคตภาพที่สร้างขึ้นในระยะที่ 2 โดยจะให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ตรวจสอบถึงประเด็นความเป็นไปได้ของอนาคตภาพแต่ละอนาคตภาพ รวมทั้งให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร โดยแบบตรวจสอบนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อมูลที่ได้ดำเนินการในระยะสำรวจและระยะพัฒนาอนาคตภาพ สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้

4.1) มีคุณวุฒิทางการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีความรู้ ความสามารถด้านการจัดการศึกษา

4.2) มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบงานในระดับผู้นำและมีบทบาทสำคัญต่อการวางแผนในการจัดการศึกษา

4.3) มีผลงานทางวิชาการหรือมีประสบการณ์ในการวางแผนด้านการจัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อใช้ในการสอบถามบุคคลทั่วไปในกรุงเทพมหานคร

2) แบบบันทึกข้อมูลการระดมสมอง (Brainstorming) ของที่มอภาคตภาพ

3) แบบแสดงแผนภาพเมทริกซ์อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งได้จากการพัฒนาอนาคตภาพด้วยวิธีนัย (Deductive approach) เพื่อแสดงถึงอนาคตภาพแต่ละอนาคตภาพที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อันได้มาจากกระบวนการกลุ่มของที่มอภาคตภาพ

4) แบบทดสอบความคิดที่แสดงเป็นแผนภาพวงล้ออนาคต (Future Wheels) ซึ่งเป็นการนำอนาคตภาพแต่ละภาพที่ได้จากการสร้างเมทริกซ์อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย มาหาผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากแนวโน้มดังกล่าว

5) แบบตารางเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ (Cross-Impact Matrix) นำผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมาจากแนวโน้มต่างๆ มาหาปฏิสัมพันธ์ของแต่ละอัน โดยแสดงในรูปของตารางเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ และเป็นการศึกษาที่ได้จากที่มอภาคตภาพ

6) แบบตรวจสอบอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครที่สร้างขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะสำรวจและระยะพัฒนาอนาคตภาพ โดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและตรวจสอบความเป็นไปได้ของอนาคตภาพต่างๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 3.1 การวางแผนดำเนินการวิจัยเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
ในกรุงเทพมหานคร

ลักษณะการดำเนินการ	สิ่งที่ต้องการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้
ระยะสำรวจ 1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - ปรัชญาหรือเป้าหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว - หลักสูตรของการศึกษาโดยครอบครัว - รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว - การประสานความร่วมมือของกลุ่มผู้จัดทำการศึกษาโดยครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา - แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ
2. สอบถามความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - แนวโน้มจำนวนของครอบครัวการศึกษาโดยครอบครัว - ความสนใจและความเข้าใจของบุคคลทั่วไป - การยอมรับของสังคมที่มีต่อการศึกษาโดยครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด
ระยะพัฒนาอนาคตภาพ 3. ใช้การจัดสัมมนาเพื่อทำการระดมสมองกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อสร้างภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอนาคต - การดำเนินการของรัฐต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอนาคต - การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอนาคต - บทบาทขององค์กรทางการศึกษาที่จะมีต่อการศึกษาโดยครอบครัว - ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบบันทึกข้อมูลการระดมสมอง - แบบแสดงแผนภาพเมทริกซ์อนาคตภาพ - แบบทดสอบความคิดที่แสดงเป็นแผนภาพวงล้ออนาคต - แบบตารางเมทริกซ์ผลกระทบไขว้

ตารางที่ 3.1 การวางแผนดำเนินการวิจัยเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
ในกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	สิ่งที่ต้องการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้
ระยะตรวจสอบอนาคตภาพ 4. นำข้อมูลที่ได้จากระยะสำรวจและ ระยะพัฒนาอนาคตภาพมาสร้างเป็น แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของ อนาคตภาพ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำ การพิจารณาให้ความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอนาคตภาพ ต่างๆ ของการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวในกรุงเทพมหานคร	- ความเป็นไปได้ของอนาคตภาพของ การจัดการศึกษาการศึกษาโดย ครอบครัวในกรุงเทพมหานคร - การดำเนินการของหน่วยงานรัฐใน การกำกับ สนับสนุนและตรวจสอบ คุณภาพของการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวจะเป็นไปในทิศทางใด	- แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ ของอนาคตภาพการจัดการ ศึกษาโดยครอบครัวใน กรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในระยะแรกซึ่งเป็นการศึกษาระยะสำรวจมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ เนื้อหา
เพื่อสรุปสาระสำคัญที่ได้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเด็นเกี่ยวกับปรัชญาและ เป้า
หมาย หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ความร่วมมือของ
กลุ่มการศึกษาโดยครอบครัว รวมทั้งสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในอดีต ปัจจุบัน

2. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อ
สำรวจความคิดเห็น ความสนใจ การยอมรับของสังคมต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพรวม และ
ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งหลังจากปรับปรุงแก้ไข
แล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ได้ค่าความเที่ยงของ แบบสอบถามซึ่งเป็น
ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาเท่ากับ 0.795 จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการส่งแบบสอบ
ถามทางไปรษณีย์และการสอบถามด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในระยะสำรวจ เพื่อเป็น
ข้อมูลพื้นฐานให้แก่ผู้วิจัยและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในระยะพัฒนาอนาคตภาพ

หลังจากกระบวนการวิจัยในระยะแรกเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ซึ่งถือเป็น
ระยะที่มีความสำคัญที่สุดของการวิจัยครั้งนี้ เริ่มจากเมื่อผู้วิจัยได้รายชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นที่มอนาคต
ภาพ ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและประโยชน์ของการวิจัยในครั้งนี้ให้แก่บุคคล
ต่าง ๆ ที่เข้าร่วมเป็นที่มอนาคตภาพทราบ

4. ผู้วิจัยทำการนัดหมายบุคคลต่างๆ ในทีมอนาคตภาพเพื่อดำเนินการพัฒนาด้านอนาคตภาพด้วยวิธี
นिरนัย (Deductive approach) โดยมีขั้นตอน ระยะเวลา และกิจกรรมดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 สรุปกิจกรรมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดย
ครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

เวลา	สิ่งที่ต้องการ	ลักษณะกิจกรรม	อุปกรณ์-สื่อ
8.30-9.00น.	-ความเข้าใจในกระบวนการทำScenario -ผลสรุปข้อมูลที่ได้จากการการวิจัยใน ระยะสำรวจ	-ผู้วิจัยบรรยายสรุป กระบวนการทำScenario -ผู้วิจัยบรรยายสรุปผลการ วิจัยในระยะสำรวจให้ผู้เข้า ร่วมประชุมฟัง	-Power point -LCD+Notebook
9.00-9.45น.	-ประเด็นที่สนใจ -ปัจจัยหรือแรงผลักดันสำคัญในแต่ละ ประเด็น -คัดเลือกปัจจัยที่สำคัญที่สุดและมีความ ไม่แน่นอนที่สุด จำนวน 2 ปัจจัย	-ระดมสมอง -ระดมสมอง -ผู้เข้าร่วมแต่ละคนเลือก ปัจจัยที่คิดว่าสำคัญที่สุด คนละ 2 ปัจจัย	-กระดานไวท์บอร์ด -กระดานไวท์บอร์ด -กระดาษลงคะแนน เลือกปัจจัย -ปากกาหรือดินสอ
9.45-10.00 น.	อาหารว่าง		
10.00-11.00 น.	-สร้างเมทริกซ์อนาคตภาพจากปัจจัยที่ได้ รับการคัดเลือกจากกลุ่ม -เค้าโครงอนาคตภาพแต่ละอนาคตภาพ	-นำปัจจัย 2 ปัจจัย ที่ได้มา ใส่ในแกนเมทริกซ์ อนาคตภาพ -ร่วมกันพิจารณาสิ่งที่น่าสนใจ เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของ แกนเมทริกซ์	-แผ่นใสเมทริกซ์ อนาคตภาพ -แผ่นใสแสดง ตัวอย่าง
11.00-12.00 น.	-วงล้ออนาคตของผลกระทบที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากอนาคตภาพแต่ละภาพ -ผลกระทบหลักที่สำคัญที่สุดจำนวน 4 ตัว	แต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณา ถึงผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้น จากอนาคตภาพนั้นๆ -คัดเลือกผลกระทบหลัก จำนวน 4 ตัว	-แผ่นใสเปล่าสำหรับ เขียนวงล้ออนาคต -แผ่นใสเปล่าสำหรับ เขียนผลกระทบหลัก

สำหรับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านอนาคตภาพมีดังนี้

5. ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการของทีมอนาคตภาพ โดยในขั้นแรกใช้การระดมสมอง
ให้ทีมอนาคตภาพช่วยกันคิดถึงปัจจัยที่สำคัญต่างๆ ที่จะส่งผลต่ออนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดย
ครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ในขั้นระดมสมองนี้ผู้วิจัยให้สมาชิกทีมอนาคตภาพได้คิดอย่างอิสระและไม่มีการ
ประเมินความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้มา มุ่งเน้นที่ความหลากหลายและปริมาณของความคิด

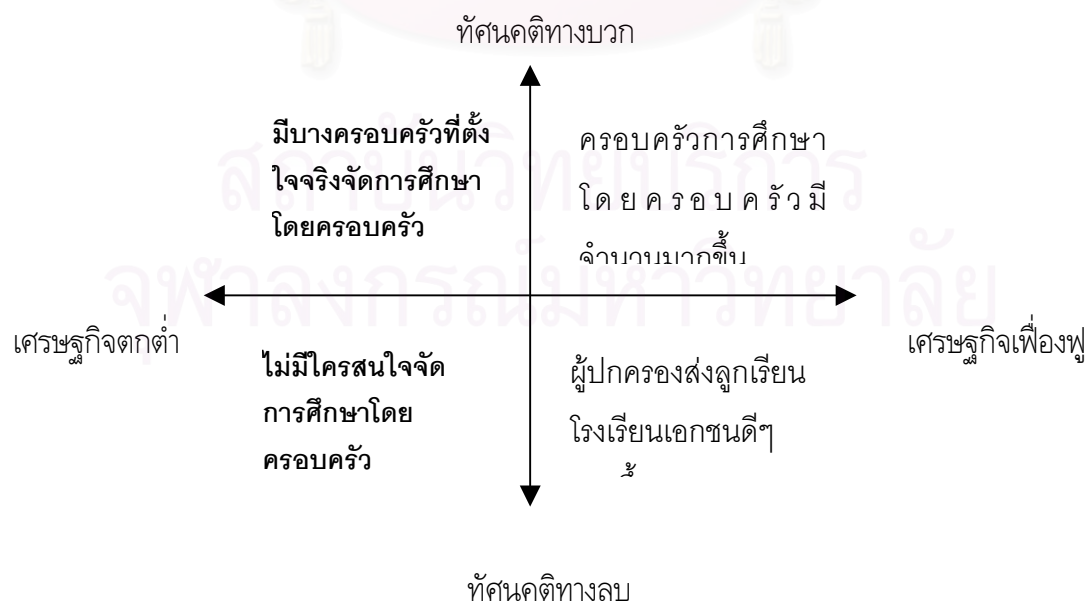
6. หลังจากได้ปัจจัยที่สำคัญและแรงผลักดันภายนอกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจศึกษาแล้ว จึงทำการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ที่ที่มโนภาคตภาพช่วยกันระดมสมองไว้ โดยในขั้นตอนนี้จะมีการอธิบายถึงปัจจัยต่างๆ เพื่อพิจารณาถึงความเป็นเหตุเป็นผลหรือคุณภาพของความคิดที่ได้จากขั้นตอนที่แล้วด้วย

7. นำปัจจัยหลักหรือแรงผลักดันภายนอกที่ได้จากการจัดเรียงลำดับความสำคัญแล้ว จำนวน 2 ปัจจัยที่กลุ่มลงคะแนนเสียงแล้วว่ามีค่าสำคัญที่สุด เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจที่สุด และมีความไม่แน่นอนมากที่สุดมาทำการพิจารณาแบ่งแต่ละปัจจัยจะออกเป็น 2 ทิศทาง เพื่อนำมาใส่เป็นแกนใน เมทริกซ์อนาคตภาพ

8. จากนั้นจึงให้สมาชิกในที่ประชุมช่วยกันพิจารณาถึงเค้าโครงของภาพเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งหมดที่น่าจะเกิดขึ้นในแต่ละช่องของเมทริกซ์ โดยให้พิจารณาภาพที่ละภาพภายใต้เงื่อนไขปัจจัยสำคัญที่เป็น แกนเมทริกซ์ว่าหากปัจจัยสำคัญทั้งสองตัวที่เป็นแกนเกิดขึ้นจริงแล้ว สภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครภายใต้บริบทนั้นจะมีลักษณะเป็นเช่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับจำนวนรูปแบบ และคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

9. เมื่อได้เค้าโครงของภาพอนาคตทั้ง 4 ภาพแล้ว จึงให้สมาชิกช่วยกันพิจารณาถึงความเป็นเหตุเป็นผลและเพิ่มเติมรายละเอียดต่างๆ ในแต่ละอนาคตภาพอีกครั้ง โดยผู้ดำเนินการกระบวนการกลุ่มจะเปิดโอกาสให้มีการอธิบายถึงอนาคตภาพแต่ละภาพ และจากนั้นผู้ดำเนินการกลุ่มจึงบรรยายภาพอนาคตทั้ง 4 ภาพให้สมาชิกได้รับฟังแต่ต้นจนจบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วย

แผนภาพที่ 3.1 ตัวอย่างเมทริกซ์อนาคตภาพที่แสดงถึงอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

10. ผู้วิจัยให้ทีมอนาคตภาพช่วยกันนึกถึงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมาจากภาพอนาคตในแต่ละภาพ เพื่อสร้างเป็นวงล้ออนาคต (future wheels) ของแต่ละอนาคตภาพ โดยให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันคิดถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากอนาคตภาพแบบต่างๆ และหลังจากนั้นจึงนำเสนอวงล้อผลกระทบให้สมาชิกคนอื่นได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ได้วงล้อผลกระทบของแต่ละอนาคตภาพที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

แผนภาพที่ 3.2 ตัวอย่างวงล้ออนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

แผนภาพที่ 3.3 ตัวอย่างเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของอนาคตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

	1	2	3	4
1. มีธุรกิจหลักสูตรสำเร็จรูป		+	+	-
2. พ่อหรือแม่ทำหน้าที่เลี้ยงดู ครอบครัวเพียงลำพัง	0		0	0
3. เด็กในโรงเรียนมีจำนวนลดลง	-	+		-
4. รัฐเข้ามาควบคุมคุณภาพการจัด มากขึ้น	+	0	0	

11. จากนั้นจึงให้สมาชิกที่มือนาคตภาพช่วยกันคัดเลือกผลกระทบหลักที่คิดว่าสำคัญที่สุดจากวงล้อผลกระทบทั้ง 4 วงล้อที่ได้สร้างขึ้นในขั้นตอนที่แล้วมาเป็นจำนวนวงล้อละ 4 ตัว และนำมาสร้างเป็นตารางเมทริกซ์วิเคราะห์ผลกระทบไขว้ เพื่อพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ของผลกระทบหลักแต่ละตัวที่มีต่อผลกระทบตัวอื่นๆ ในตารางเมทริกซ์ โดยให้สมาชิกของที่มือนาคตภาพได้พิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ของแนวโน้มต่าง ๆ และเติมเครื่องหมายบวก (+) ในกรณี que เห็นว่าผลกระทบหลักที่อยู่ในแกนตั้งจะทำให้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดผลกระทบหลักที่อยู่ในแกนนอนได้ และในทางตรงกันข้ามให้ใส่เครื่องหมายลบ (-) ในกรณีที่ผลกระทบที่อยู่ในแนวตั้งมีแนวโน้มที่จะไปยับยั้งการเกิดขึ้นของผลกระทบที่อยู่ในแกนนอน ส่วนในกรณีที่เห็นว่าแนวโน้มดังกล่าวไม่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์หรือไม่มีผลใดๆ ต่อผลกระทบอื่นให้ใส่เครื่องหมายศูนย์ (0)

12. ผู้วิจัยทำการสรุปผลรวมของตารางเมทริกซ์วิเคราะห์ผลกระทบไขว้ โดยสรุปในแต่ละคอลัมน์ตามแนวตั้งจากจำนวนรวมของเครื่องหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละคอลัมน์ หากมีจำนวนของเครื่องหมายบวก (+) มากที่สุดในคอลัมน์ใดหมายความว่าผลกระทบนั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดผลกระทบอื่นได้สูง ในทางตรงกันข้าม หากผลรวมที่ได้เป็นเครื่องหมาย (-) มากกว่าก็แสดงให้เห็นว่าผลกระทบตัวนั้นมีแนวโน้มที่จะยับยั้งการเกิดผลกระทบอื่น และถ้าผลรวมที่ได้ปรากฏเป็นเครื่องหมาย (0) มากที่สุดในคอลัมน์ใด แสดงให้เห็นว่าผลกระทบในคอลัมน์นั้นไม่มีปฏิสัมพันธ์หรือไม่ส่งผลใดๆ ต่อผลกระทบอื่น

13. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากภาพอนาคต วงล้ออนาคต และเมทริกซ์วิเคราะห์ผลกระทบไขว้ เพื่อเขียนเป็นร่างอนาคตภาพ โดยมีหลักการในการเขียนอนาคตภาพดังนี้ (1) พิจารณาเงื่อนไขปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่ออนาคตของเรื่องที่ต้องการศึกษาและเขียนร่างสภาพโดยรวมที่เกิดขึ้นจากการปัจจัย ดังกล่าว (2) พิจารณาถึงประเด็นต่างๆ ที่สนใจและเขียนสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในประเด็นนั้น (3) พิจารณาและเขียนผลกระทบทั้งหมดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากภาพอนาคตของเรื่องที่สนใจศึกษา

สำหรับขั้นตอนในการเขียนภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครในงานวิจัยนี้ อาจสรุปได้เป็นขั้นตอนดังนี้

13.1) ผู้วิจัยพิจารณาปัจจัยหลักที่เป็นเงื่อนไขของเรื่องที่สนใจศึกษา ซึ่งในที่นี้คือ ปัจจัย 2 ปัจจัยที่เป็นแกนของเมทริกซ์อนาคตภาพ จากนั้นจึงเขียนถึงสภาพและบริบทโดยรอบของเรื่องที่สนใจศึกษาว่ามีลักษณะเป็นเช่นใด โดยนำเอาตัวแปรทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย และเทคโนโลยีมาประกอบการพิจารณา เพื่อให้เห็นฉากหลังของภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดย ครอบครัว

13.2) ผู้วิจัยเขียนประเด็นหลักต่างๆ ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวน รูปแบบ และคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะมีลักษณะเป็นเช่นใด

13.3) จากนั้นผู้วิจัยพิจารณาและเขียนถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมาจากการเกิดภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละภาพว่ามีอะไรบ้าง

14. สำหรับการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการตรวจสอบอนาคตภาพที่ที่มอนาคตภาพได้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากร่างอนาคตภาพมาสร้างเป็นแบบตรวจสอบอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาจำนวน 7 คน ให้ทำการพิจารณาถึงความจำเป็นเหตุเป็นผลและความเป็นไปได้ของอนาคตภาพแบบต่างๆ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

15. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

16. ในขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้มาทำการปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้ประเด็นหลักที่สนใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย ในด้านปรัชญาและเป้าหมาย หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ความร่วมมือของกลุ่มการศึกษาโดยครอบครัว

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของบุคคลในแต่ละสาขาอาชีพ (one-way anova) รวมทั้งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพ เพศ ระดับการศึกษา ระดับรายได้เฉลี่ยของครอบครัวกับความสนใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยสถิติทดสอบไคสแควร์

3. ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มของที่มอนาคตภาพ ทั้งที่เป็นกระบวนการระดมสมอง การพัฒนาอนาคตภาพและการสร้างวงล้อแห่งอนาคต ซึ่งจะมีการบันทึกเสียงไว้ ผู้วิจัยจะนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับผลของกระบวนการในแต่ละขั้นตอนภายหลังการดำเนินการประชุม

4. ข้อมูลที่ได้จากตารางเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ ซึ่งเป็นผลของการพิจารณาของสมาชิกที่มอนาคตภาพจำนวน 10 คน ผู้วิจัยจะนำมาหาผลสรุปรวมในแต่ละคอลัมน์ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาจากแนวโน้มต่างๆ โดยดูจากจำนวนรวมของเครื่องหมายที่ปรากฏในแต่ละคอลัมน์ หากปรากฏ เครื่องหมายใดมากกว่ากัน แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มมีทิศทางจะส่งผลให้เกิดแนวโน้มอื่นๆ สูงหรือต่ำตามลักษณะของเครื่องหมายที่ปรากฏ

5. ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากกระบวนการกลุ่มของทีมอนาคตภาพ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และเขียนเป็นร่างอนาคตภาพ และแสดงถึงผลกระทบต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแต่ละอนาคตภาพ ซึ่งจะใช้การตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องภายในของข้อมูล โดยนำอนาคตภาพต่างๆ ที่สังเคราะห์และเขียนขึ้นให้สมาชิกทีมอนาคตภาพได้อ่านเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องดังกล่าว

6. ข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนสรุปเป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดย
ครอบครัวในกรุงเทพมหานครโดยใช้แบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบอนาคตภาพของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและเพศ

กลุ่มอาชีพ	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	21 (42.0)	29 (58.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	24 (48.0)	26 (52.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	20 (40.0)	30 (60.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	23 (46.0)	27 (54.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	19 (38.0)	31 (62.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะกรรม	22 (44.0)	28 (56.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	33 (66.0)	17 (34.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	42 (84.0)	8 (16.0)	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	11 (22.0)	39 (78.0)	50 (100)
รวม	215 (47.8)	235 (52.2)	450 (100)

จากตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและเพศ ซึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาและได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มอาชีพไว้เป็นจำนวนเท่ากัน คือ กลุ่มอาชีพละ 50 คน รวม 9 กลุ่ม คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 450 คน เมื่อ

จำแนกตามเพศและกลุ่มอาชีพปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ มีจำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 และ 215 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนเพศชายมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 และกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนเพศหญิงมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและอายุ

กลุ่มอาชีพ	อายุ							รวม
	< 26 ปี	26-30 ปี	31-35 ปี	36-40 ปี	41-45 ปี	46-50 ปี	> 50ปี	
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ	10 (20.0)	15 (30.0)	12 (24.0)	3 (6.0)	1 (2.0)	4 (8.0)	5 (10.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	-	10 (20.0)	17 (34.0)	10 (20.0)	8 (16.0)	2 (4.0)	3 (6.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงาน	8 (16.0)	17 (34.0)	11 (22.0)	6 (12.0)	6 (12.0)	1 (2.0)	1 (2.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	12 (24.0)	14 (28.0)	10 (20.0)	5 (10.0)	7 (14.0)	1 (2.0)	1 (2.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	10 (20.0)	12 (24.0)	8 (16.0)	6 (12.0)	6 (12.0)	5 (10.0)	3 (6.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	8 (16.0)	10 (20.0)	10 (20.0)	8 (16.0)	6 (12.0)	4 (8.0)	4 (8.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	2 (4.0)	8 (16.0)	10 (20.0)	8 (16.0)	11 (22.0)	7 (14.0)	4 (8.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	11 (22.0)	11 (22.0)	7 (14.0)	6 (12.0)	6 (12.0)	6 (12.0)	3 (6.0)	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	32 (64.0)	7 (14.0)	1 (2.0)	1 (2.0)	2 (4.0)	6 (12.0)	1 (2.0)	50 (100)
รวม	93 (20.7)	104 (23.1)	86 (19.1)	53 (11.8)	53 (11.8)	36 (8.0)	25 (5.6)	450 (100)

จากตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 26-30 ปี โดยมีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาคือ ช่วงอายุน้อยกว่า 26 ปี มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 และช่วงอายุ 31-35 ปี มีจำนวน 86 คน

คิดเป็นร้อยละ 19.1 ส่วนช่วงอายุที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 นอกจากนี้ยังมีช่วงอายุที่มีจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากันคือ ช่วงอายุ 36-40 และ 41-50 ปี โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 53 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มอาชีพและระดับการศึกษา

กลุ่มอาชีพ	ระดับการศึกษา						รวม
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุ ปรินญาญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ	-	1 (2.0)	2 (4.0)	34 (68.0)	12 (24.0)	1 (2.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	-	1 (9.1)	2 (7.9)	26 (24.2)	20 (5.9)	1 (0.2)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงาน	-	6 (12.0)	13 (26.0)	31 (62.0)	-	-	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	1 (2.0)	8 (16.0)	6 (12.0)	31 (62.0)	4 (8.0)	-	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	1 (2.0)	14 (28.0)	5 (10.0)	24 (48.0)	6 (12.0)	-	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม	12 (24.0)	16 (32.0)	4 (8.0)	18 (36.0)	-	-	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	-	17 (34.0)	15 (30.0)	16 (32.0)	2 (4.0)	-	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	5 (10.0)	10 (20.0)	20 (40.0)	15 (30.0)	-	-	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	5 (10.0)	9 (18.0)	4 (8.0)	23 (46.0)	9 (18.0)	-	50 (100)
รวม	24 (5.3)	82 (18.2)	71 (15.8)	218 (48.4)	53 (11.8)	2 (0.4)	450 (100)

จากตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีจำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และระดับอนุปริญญาตรีมีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ส่วนระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาเอก มี

จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพพบว่า ในแต่ละกลุ่มอาชีพมีจำนวนของผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ยกเว้นในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตซึ่งมีผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคมที่มีจำนวนของผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญามากที่สุด

ตารางที่ 4.4 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มอาชีพและรายได้

กลุ่มอาชีพ	รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)						รวม
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,001-20,000 บาท	20,001-30,000 บาท	30,001-40,000 บาท	40,001-50,000 บาท	มากกว่า 50,000 บาท	
ผู้ปฏิบัติงานด้าน วิชาชีพ วิชาการ	8 (16.0)	19 (38.0)	7 (14.0)	2 (4.0)	4 (8.0)	10 (20.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้าน การบริหารจัดการ	3 (6.0)	9 (18.0)	10 (20.0)	9 (18.0)	5 (10.0)	14 (28.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้าน เสมียนพนักงาน	17 (34.0)	14 (28.0)	13 (26.0)	5 (10.0)	1 (2.0)	-	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้าน ธุรกิจการค้า	11 (22.0)	15 (30.0)	9 (18.0)	6 (12.0)	3 (6.0)	6 (12.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้าน การบริการ	20 (40.0)	12 (24.0)	7 (14.0)	6 (12.0)	-	5 (10.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้าน กสิกรรม	22 (44.0)	20 (40.0)	4 (8.0)	-	-	4 (8.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการ ผลิต	7 (14.0)	24 (48.0)	10 (20.0)	6 (12.0)	2 (4.0)	1 (2.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้าน การขนส่งคมนาคม	24 (48.0)	16 (32.0)	2 (4.0)	5 (10.0)	1 (2.0)	2 (4.0)	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	33 (66.0)	7 (14.0)	6 (12.0)	1 (2.0)	1 (2.0)	2 (4.0)	50 (100)
รวม	145 (32.2)	136 (30.2)	68 (15.1)	40 (8.9)	17 (3.8)	44 (9.8)	450 (100)

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ระดับน้อยกว่า 10,000 บาท โดยมีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 รองลงมาคือ ระดับรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท จำนวน 136

คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 และระดับรายได้โดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 20,001-30,000 บาท จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ส่วนระดับรายได้ที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดคือ 40,001-50,000 บาท มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตส่วนใหญ่มีรายได้โดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท ส่วนกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการส่วนใหญ่มีระดับรายได้มากกว่า 50,000 บาท โดยมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ในขณะที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลีกรรม กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท

ตอนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความสนใจในข่าวการศึกษา

กลุ่มอาชีพ	ความสนใจในข่าวการศึกษา			รวม
	สนใจ	สนใจเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น	ไม่สนใจ	
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	16 (32.0)	31 (62.0)	3 (6.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	16 (32.0)	27 (54.0)	7 (14.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	8 (16.0)	36 (72.0)	6 (12.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	9 (18.0)	34 (68.0)	7 (14.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	8 (16.0)	34 (68.0)	8 (16.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านกลีกรรม	10 (20.0)	26 (52.0)	14 (28.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	12 (24.0)	32 (64.0)	6 (12.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	14 (28.0)	30 (60.0)	6 (12.0)	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	14 (28.0)	28 (56.0)	8 (16.0)	50 (100)
รวม	107 (23.8)	278 (61.8)	65 (14.4)	450 (100)

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามกลุ่มอาชีพและความสนใจใน ข่าวการศึกษาพบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจข่าวทางการศึกษาเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น โดยมีจำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 ส่วนผู้ที่มีความสนใจติดตามข่าวทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอมีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ผู้ที่ไม่สนใจติดตามข่าวการศึกษาที่มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 และเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในทุกกลุ่มอาชีพมีความ สนใจข่าวทางการศึกษาเฉพาะบางเรื่องเป็นส่วนใหญ่ โดยที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการและกลุ่มอาชีพบริหารจัดการมีจำนวนของผู้ที่สนใจข่าวการศึกษาอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด ส่วนในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลีกรรมมีจำนวนของผู้ที่ไม่สนใจติดตามข่าวการศึกษามากที่สุด

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและความสนใจในข่าวการศึกษา

ระดับการศึกษา	ความสนใจในข่าวการศึกษา			รวม
	สนใจ	สนใจเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น	ไม่สนใจ	
ประถมศึกษา	5 (20.8)	8 (33.3)	11 (45.8)	24 (100)
มัธยมศึกษา	14 (17.1)	55 (67.1)	13 (15.9)	82 (100)
อนุปริญญา	24 (33.8)	41 (57.7)	6 (8.5)	71 (100)
ปริญญาตรี	48 (22.0)	142 (65.1)	28 (12.8)	218 (100)
ปริญญาโท	14 (26.4)	32 (60.4)	7 (13.2)	53 (100)
ปริญญาเอก	2 (100)	-	-	2 (100)
รวม	107 (23.8)	278 (61.8)	65 (14.4)	450 (100)

จากตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและความสนใจในข่าวการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในทุกระดับการศึกษายกเว้นระดับประถมศึกษาและระดับปริญญาเอกมีความสนใจในข่าวการศึกษาเฉพาะบางเรื่องเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มองไม่สนใจติดตามข่าวการศึกษา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกมีความสนใจติดตามข่าวการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและการรับรู้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

กลุ่มอาชีพ	การรับรู้เรื่อง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ		รวม
	2542		
	เคยรับรู้	ไม่เคยรับรู้	
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	31 (62.0)	19 (38.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	26 (52.0)	24 (48.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	21 (42.0)	29 (58.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	19 (38.0)	31 (62.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	19 (38.0)	31 (62.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	26 (52.0)	24 (48.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	27 (54.0)	23 (46.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	23 (46.0)	27 (54.0)	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	20 (40.0)	30 (60.0)	50 (100)
รวม	212 (47.1)	238 (52.9)	450 (100)

จากตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและการรับรู้เรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผลปรากฏว่าจำนวนของผู้ที่ไม่เคยรับรู้เรื่องการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวมีมากกว่าจำนวนผู้ที่เคยรับรู้คือ มีจำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 และจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการมีจำนวนผู้ที่เคยรับรู้มากที่สุด โดยมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนผู้ที่ไม่เคยรับรู้เรื่องการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้าและกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ โดยที่มีจำนวน 19 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 38

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความเข้าใจเรื่องสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในมาตรา 12 ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับพุทธศักราช 2542 ซึ่งให้สิทธิแก่พ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตรของตนเองได้ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้ในการสำรวจครั้งนี้ ปรากฏว่าโดยรวมแล้วคนส่วนใหญ่เข้าใจถูกต้องเรื่องสิทธิในมาตรา 12 คือ มีจำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 ส่วนผู้ที่ไม่เข้าใจมีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และมีผู้ที่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการมีจำนวนผู้ที่เข้าใจถูกต้องมากที่สุดคือ 40 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงานมีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนผู้ที่ไม่เข้าใจในเรื่องสิทธิดังกล่าวมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้าน กสิกรรม ในขณะที่กลุ่มอาชีพที่มีผู้ที่ไม่ทราบข้อมูลมากที่สุดได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและการรับรู้แนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพบว่า โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับรู้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก่อนเป็นจำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 ส่วนผู้ที่ไม่เคยรับรู้เรื่องแนวคิดดังกล่าวมาก่อน มีจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการมีจำนวนผู้ที่เคยรับรู้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก่อนมากที่สุด โดยมีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมาคือกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงาน มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนของผู้ที่ไม่เคยรับรู้ถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุดได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า โดยมีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 ซึ่งก็มีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรมที่มีจำนวนของผู้ที่ไม่เคยรับรู้แนวคิดดังกล่าวมากเป็นลำดับรองลงมาคือ มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความเข้าใจเรื่องสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในมาตรา 12

กลุ่มอาชีพ	ความเข้าใจเรื่องสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในมาตรา 12			รวม
	เข้าใจถูกต้อง	ไม่เข้าใจ	ไม่ทราบ	
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	40 (80.0)	5 (10.0)	5 (10.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	32 (64.0)	10 (20.0)	8 (16.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	37 (74.0)	7 (14.0)	6 (12.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	26 (52.0)	11 (22.0)	13 (26.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	27 (54.0)	7 (14.0)	16 (32.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	32 (64.0)	4 (8.0)	14 (28.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	33 (66.0)	9 (18.0)	8 (16.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	27 (54.0)	12 (24.0)	11 (22.0)	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	36 (72.0)	6 (12.0)	8 (16.0)	50 (100)
รวม	290 (64.4)	71 (15.8)	89 (19.8)	450 (100)

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและการรับรู้แนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

กลุ่มอาชีพ	การรับรู้แนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว		รวม
	เคยรับรู้	ไม่เคยรับรู้	
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	35 (70.0)	15 (30.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	28 (56.0)	22 (44.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	31 (62.0)	19 (38.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	21 (42.0)	29 (58.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	25 (50.0)	25 (50.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	22 (44.0)	28 (56.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	23 (46.0)	27 (54.0)	50 (100)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	27 (54.0)	23 (46.0)	50 (100)
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	26 (52.0)	24 (48.0)	50 (100)
รวม	238 (52.9)	212 (47.1)	450 (100)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 3 นี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายปิดที่มีลักษณะเป็น rating scale ทำการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเป็นรายข้อ และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานครจำแนกตามกลุ่มอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับกลุ่มอาชีพ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ ส่วนแบบสอบถามที่เป็นข้อความความคิดเห็นปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและจำนวนความถี่ของความคิดเห็น

สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนนระดับความคิดเห็นในส่วนที่เป็นแบบสอบถามปลายปิดเป็นดังนี้

1.00-1.49 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.50-2.49 ไม่เห็นด้วย

2.50-3.49 ไม่แน่ใจ

3.50-4.49 เห็นด้วย

4.50-5.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.10 แสดงสถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอาชีพ ผลปรากฏว่าโดยภาพรวมแล้ว กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย (Mean = 3.76) รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า (Mean = 3.66) และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการ (Mean = 3.63) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยเช่นกัน ส่วนกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลีกรมเป็นกลุ่มอาชีพที่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ (Mean = 3.37) ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพเดียวที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดังกล่าว และเมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ พบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลีกรม และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านขนส่งคมนาคมมีการแจกแจงเบ้ขวา ส่วนค่าความโด่งนั้นเป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีค่าความโด่งสูงกว่ากลุ่มอื่น โดยมีค่าความโด่งเท่ากับ 6.03 ซึ่งแสดงว่ามีการกระจายของคะแนนความคิดเห็นมากที่สุดในกลุ่มอาชีพนี้

ตารางที่ 4.10 สถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ	N	Min	Max	Mean	S.D.	Skewness	Kurtosis
ผู้ปฏิบัติงานด้าน วิชาชีพ วิชาการ	50	3.12	4.44	3.76	0.26	0.56	1.02
ผู้ปฏิบัติงานด้าน การบริหารจัดการ	50	2.80	4.44	3.63	0.36	-0.28	-0.25
ผู้ปฏิบัติงานด้าน เสมียน พนักงาน	50	2.32	4.48	3.54	0.37	-0.62	1.88
ผู้ปฏิบัติงานด้าน ธุรกิจการค้า	50	3.00	4.24	3.66	0.30	-0.28	-0.23
ผู้ปฏิบัติงานด้าน การบริการ	50	2.64	4.40	3.56	0.40	-0.41	0.18
ผู้ปฏิบัติงานด้าน กสิกรรม	50	2.60	4.08	3.37	0.42	0.02	-1.15
ผู้ปฏิบัติงานด้าน การผลิต	50	2.84	4.20	3.58	0.35	-0.15	-0.72
ผู้ปฏิบัติงานด้าน การขนส่งคมนาคม	50	2.84	4.48	3.60	0.35	0.11	-0.21
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	50	1.64	5.00	3.59	0.47	-0.89	6.03

ตารางที่ 4.11 แสดงสถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นรายข้อ ผลปรากฏว่าโดยรวมแล้ว ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในระดับเห็นด้วย (Mean = 3.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อความคิดเห็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ข้อที่ 22 ในกรณีที่เด็กที่เรียนโดยครอบครัวจะกลับเข้ามาเรียนในระบบโรงเรียนควรมีระบบและเกณฑ์ในการเทียบโอนผลการเรียนที่มีความยุติธรรม (Mean = 4.19) ข้อที่ 19 รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดูแล ติดตาม สนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Mean = 4.11) ข้อที่ 23 ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองควรได้รับการจดทะเบียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษารูปแบบนี้โดยตรง เพื่อความสะดวกในการติดตามและดูแลจากรัฐ (Mean = 4.05) ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ 7 การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเหมาะสมเฉพาะกับเด็กที่อยู่ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเท่านั้น (Mean = 2.78)

ตารางที่ 4.11 สถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นรายข้อ

ข้อความ	X	S.D.	Skewness	Kurtosis
ในกรณีที่เด็กที่เรียนโดยครอบครัวจะกลับเข้ามาเรียนในระบบโรงเรียน ควรมีระบบและเกณฑ์ในการเทียบโอนผลการเรียนที่ยุติธรรม (ข้อ 22)	4.19	0.71	-1.01	2.54
รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลติดตาม สนับสนุนและประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ข้อ 19)	4.11	0.76	-1.09	2.14
ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองควรเข้ารับการจดทะเบียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษารูปแบบนี้โดยตรง เพื่อความสะดวกในการติดตามและดูแลจากรัฐ (ข้อ 23)	4.05	0.77	-1.09	2.19
การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากขาดความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว (ข้อ 24)	4.02	0.76	-0.66	0.82
การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นทางเลือกของการศึกษารูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ (ข้อ 21)	3.95	0.84	-1.09	1.91
หลักสูตรสำหรับเด็กที่เรียนโดยครอบครัวควรมีเนื้อหาวิชาแกนที่เป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการประกอบอยู่ด้วย (ข้อ 13)	3.94	0.72	-1.04	2.11
ความเข้าใจและความร่วมมือจากบุคคลอื่นในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบความสำเร็จ (ข้อ 3)	3.88	0.87	-0.96	1.11
พ่อแม่มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้ (ข้อ 2)	3.85	0.86	-0.96	0.97
ความพร้อมทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบความสำเร็จได้ (ข้อ 15)	3.82	0.84	-0.79	0.59
รัฐควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนต่อครอบครัวที่จัดการศึกษาให้กับลูกของตน ทั้งในรูปของเงินค่าใช้จ่ายหัวต่อปี และบริการสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียน (ข้อ 17)	3.78	0.93	-0.70	-0.01
แนวโน้มของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยน่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอนาคต (ข้อ 20)	3.77	0.85	-0.52	0.28
วิธีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อันของเด็กที่เรียนโดยครอบครัวน่าจะมีแตกต่างไปจากวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมในระบบโรงเรียน (ข้อ 18)	3.73	0.83	-0.76	0.44
รัฐควรให้อิสระกับครอบครัวในการจัดทำหลักสูตรที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาความเชื่อ และยึดหยุ่นกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัว (ข้อ 14)	3.72	0.81	-0.78	0.71

ตารางที่ 4.11 สถิติพื้นฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นรายข้อ (ต่อ)

ข้อความ	X	S.D.	Skewnes s	Kurtosis
กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน่าจะมีความหลากหลาย และตอบสนองความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคลได้มากกว่ากิจกรรมที่จัดในโรงเรียน (ข้อ 16)	3.62	0.92	-0.57	0.00
พ่อแม่ ผู้ปกครองที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกเองจำเป็นต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู (ข้อ11)	3.61	0.96	-0.86	0.26
ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสนใจอยากจัดการศึกษาให้กับลูกของท่านเองในอนาคต (ข้อ 25)	3.40	1.03	-0.44	-0.14
การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้นที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมได้ (ข้อ 1)	3.41	1.12	-0.53	-6.44
รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน (ข้อ 4)	3.36	0.86	-0.14	-0.11
การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เท่าๆกับการศึกษาในระบบโรงเรียน (ข้อ 5)	3.32	0.89	-0.12	-0.18
เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กพิการ เด็กสมาธิสั้น หรือเด็กปัญญาเลิศเท่านั้นที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ข้อ 6)	3.26	1.12	-0.48	-0.70
ครอบครัวที่จะสามารถดำเนินการจัดการศึกษาเองได้ต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น (ข้อ 12)	3.26	1.08	-0.46	-0.88
โดยเฉลี่ยแล้วผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียนและเด็กที่เรียนโดยครอบครัวไม่น่าจะมีความแตกต่างกันมาก (ข้อ 8)	3.12	0.87	-0.17	-0.13
พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงเท่านั้นที่จะสามารถจัดการศึกษาให้กับลูกของตนได้อย่างประสบความสำเร็จ (ข้อ 10)	2.99	1.14	-0.07	-1.00
เด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นเด็กที่ขาดทักษะทางสังคม และจะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ (ข้อ 9)	2.85	1.04	0.07	-0.92
การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเหมาะสมเฉพาะกับเด็กที่อยู่ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเท่านั้น (ข้อ 7)	2.78	1.05	0.28	-0.87
ความคิดเห็นโดยรวม	3.59	0.38	-0.46	1.51

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเป็นรายข้อเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ข้อความ	กลุ่มอาชีพ																	
	วิชาชีพ วิชาการ		บริหาร จัดการ		เสมียน พนักงาน		การค้า ธุรกิจ		การบริการ		กสิกรรม		การผลิต		ขนส่ง คมนาคม		ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	
	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D
1. การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้นที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมได้	3.90	1.04	3.48	1.18	3.34	1.14	3.68	0.82	3.16	1.15	3.08	1.10	3.42	0.99	3.12	1.26	3.50	1.18
2. พ่อแม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้	3.98	0.82	4.08	0.80	3.92	0.83	4.06	0.71	3.71	0.91	3.80	0.64	3.60	0.88	3.76	0.94	3.76	1.06
3. ความเข้าใจและความร่วมมือจากบุคคลอื่นในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบความสำเร็จ	4.26	0.66	4.08	0.67	3.86	0.70	3.86	0.81	3.68	0.96	3.28	1.01	4.08	0.72	3.76	1.00	4.10	0.89
4. รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน	3.38	0.97	3.32	0.82	3.24	0.89	3.42	0.84	3.30	0.86	3.16	0.79	3.50	0.84	3.50	0.81	3.40	0.90
5. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการจัดการศึกษา รูปแบบหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เท่าๆกับการศึกษาในระบบโรงเรียน	3.52	0.86	3.38	0.83	3.26	0.85	3.24	0.82	3.40	0.95	3.12	0.96	3.32	0.82	3.50	0.97	3.16	0.91
6. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กพิการ เด็กสมาธิสั้น หรือเด็กปัญญาเลิศเท่านั้นที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	3.62	1.01	3.16	1.17	3.26	1.08	3.36	1.08	3.34	1.12	3.08	1.28	3.00	0.97	3.16	1.06	3.38	1.26

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเป็นรายชื่อเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ข้อความ	กลุ่มอาชีพ																	
	วิชาชีพ วิชาการ		บริหาร จัดการ		เสมียน พนักงาน		การค้า ธุรกิจ		การบริการ		กสิกรรม		การผลิต		ขนส่ง คมนาคม		ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	
	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D
7. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเหมาะสมเฉพาะกับเด็กที่อยู่ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเท่านั้น	2.94	1.06	2.92	0.94	2.72	1.05	2.80	1.07	2.78	1.04	2.64	1.06	2.56	0.95	2.64	1.08	3.00	1.18
8. โดยเฉลี่ยแล้วผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียนและเด็กที่เรียนโดยครอบครัวไม่น่าจะมีความแตกต่างกันมาก	3.14	0.76	3.32	0.82	3.22	0.89	3.08	0.99	3.04	0.83	3.12	1.00	2.90	0.84	3.14	0.83	3.12	0.87
9. เด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นเด็กที่ขาดทักษะทางสังคม และจะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้	3.04	1.05	3.08	1.01	2.66	1.08	2.92	1.05	2.86	1.03	2.72	1.13	2.84	0.91	2.74	1.05	2.82	1.06
10. พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงเท่านั้นที่จะสามารถจัดการศึกษาให้กับลูกของตนได้อย่างประสบความสำเร็จ	3.26	1.14	3.00	1.01	2.80	1.11	3.16	1.06	2.86	1.21	2.60	1.18	2.80	1.03	3.22	1.17	3.18	1.22
11. พ่อแม่ผู้ปกครองที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกเองจำเป็นต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู	3.66	1.10	3.66	0.87	3.34	0.98	3.60	0.93	3.74	0.83	3.84	0.74	3.42	0.99	3.50	1.04	3.76	1.06
12. ครอบครัวที่จะสามารถดำเนินการจัดการศึกษาเองได้ต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น	3.50	0.86	3.40	1.03	2.98	0.98	3.48	1.07	3.38	1.03	2.88	1.29	3.04	1.14	3.28	1.14	3.36	1.05

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเป็นรายข้อเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ข้อความ	กลุ่มอาชีพ																	
	วิชาชีพ วิชาการ		บริหาร จัดการ		เสมียน พนักงาน		การค้า ธุรกิจ		การบริการ		กสิกรรม		การผลิต		ขนส่ง คมนาคม		ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	
	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D
13. หลักสูตรสำหรับเด็กที่เรียนโดยครอบครัวควรมีเนื้อหาวิชาแกนที่เป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการประกอบอยู่ด้วย	4.02	0.82	4.08	0.67	4.00	0.73	3.88	0.75	3.92	0.75	3.96	0.35	3.80	0.76	3.90	0.76	3.88	0.82
14. รัฐควรให้อิสระกับครอบครัวในการจัดทำหลักสูตรที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาความเชื่อ และยึดหยุ่นกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัว	3.86	0.83	3.68	0.79	3.70	0.93	3.58	0.78	3.72	0.83	3.52	0.76	3.76	0.66	3.82	0.83	3.88	0.85
15. ความพร้อมทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบความสำเร็จได้	3.70	0.89	3.72	0.86	3.98	0.68	4.02	0.74	3.60	1.03	3.76	0.72	4.02	0.74	3.86	0.67	3.70	1.07
16. กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน่าจะมีการหลากหลาย และตอบสนองความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคลได้มากกว่ากิจกรรมที่จัดในโรงเรียน	3.84	0.89	3.60	0.86	3.54	1.05	3.72	0.88	3.72	0.88	3.16	0.98	3.64	0.83	3.58	0.93	3.76	0.89

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเป็นรายชื่อเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ข้อความ	กลุ่มอาชีพ																	
	วิชาชีพ วิชาการ		บริหาร จัดการ		เสมียน พนักงาน		การค้า ธุรกิจ		การบริการ		กสิกรรม		การผลิต		ขนส่ง คมนาคม		ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	
	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D
17. รัฐควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนต่อครอบครัวที่จัดการศึกษาให้กับลูกของตน ทั้งในรูปของเงินค่าใช้จ่ายต่อปี และบริการสื่ออุปกรณ์ การเรียนรู้ให้มีความเสมอภาคกับเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียน	3.84	0.96	3.74	0.90	3.88	0.98	3.92	0.88	3.74	1.10	3.44	0.99	4.00	0.67	3.82	0.83	3.62	0.97
18. วิธีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กที่เรียนโดยครอบครัวน่าจะมีความแตกต่างไปจากวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมในระบบโรงเรียน	3.72	0.95	3.70	0.86	3.62	0.95	3.84	0.74	3.86	0.90	3.68	0.74	3.86	0.64	3.60	0.86	3.72	0.83
19. รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลติดตาม สนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	4.36	0.63	4.10	0.84	4.14	0.70	4.22	0.55	4.00	0.97	3.68	0.94	4.14	0.61	4.08	0.63	4.24	0.74
20. แนวโน้มของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยน่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอนาคต	3.94	0.71	3.80	0.73	3.72	0.81	3.94	0.79	3.76	0.96	3.28	1.01	3.86	0.83	3.96	0.73	3.66	0.92
21. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นทางเลือกของการศึกษารูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ	4.24	0.62	4.04	0.81	3.80	0.86	4.06	0.82	3.98	0.87	3.52	1.07	4.00	0.73	4.04	0.73	3.86	0.81

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเป็นรายชื่อเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ข้อความ	กลุ่มอาชีพ																	
	วิชาชีพ วิชาการ		บริหาร จัดการ		เสมียน พนักงาน		การค้า ธุรกิจ		การบริการ		กสิกรรม		การผลิต		ขนส่ง คมนาคม		ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	
	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D	X	S.D
22. ในกรณีที่เด็กที่เรียนโดยครอบครัวจะกลับเข้ามาเรียนในระบบโรงเรียน ควรมีระบบและเกณฑ์ในการเทียบโอนผลการเรียนที่มีความยุติธรรม	4.52	0.54	4.32	0.59	3.98	0.91	4.24	0.62	4.14	0.70	4.08	0.57	4.30	0.54	4.08	0.75	4.08	0.90
23. ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองควรได้รับการจดทะเบียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษารูปแบบนี้โดยตรง เพื่อความสะดวกในการติดตามและดูแลจากรัฐ	4.32	0.71	4.02	0.77	4.08	0.94	3.96	0.83	4.06	0.74	3.84	0.74	4.24	0.52	4.00	0.64	3.90	0.91
24. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากขาดความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว	4.14	0.78	3.96	0.78	4.00	0.76	4.14	0.76	3.96	0.78	3.96	0.88	4.02	0.71	4.18	0.66	3.86	0.67
25. ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสนใจอยากจัดการศึกษาให้กับลูกของท่านเองในอนาคต	3.30	0.91	3.30	1.07	3.48	0.86	3.50	1.02	3.36	1.19	3.10	1.11	3.48	0.97	3.80	1.01	3.28	1.01
ความคิดเห็นโดยรวม	3.76	0.26	3.63	0.36	3.54	0.37	3.66	0.30	3.56	0.40	3.37	0.42	3.58	0.35	3.60	0.35	3.59	0.47

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ข้อความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ความคิดเห็นโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	8	4.403	0.550	3.940*	0.000
	ภายในกลุ่ม	441	61.597	0.140		
	รวม	449	66.001			
ข้อที่ 1	ระหว่างกลุ่ม	8	29.324	3.666	3.019*	0.003
	ภายในกลุ่ม	441	535.440	1.214		
	รวม	449	564.764			
ข้อที่ 2	ระหว่างกลุ่ม	8	11.124	1.391	1.917	0.056
	ภายในกลุ่ม	441	319.900	0.725		
	รวม	449	331.024			
ข้อที่ 3	ระหว่างกลุ่ม	8	34.391	4.299	6.163*	.000
	ภายในกลุ่ม	441	307.600	0.698		
	รวม	449	341.991			
ข้อที่ 4	ระหว่างกลุ่ม	8	5.218	0.652	0.882	0.532
	ภายในกลุ่ม	441	326.180	0.740		
	รวม	449	331.398			
ข้อที่ 5	ระหว่างกลุ่ม	8	7.898	0.987	1.250	0.268
	ภายในกลุ่ม	441	348.380	0.790		
	รวม	449	356.278			
ข้อที่ 6	ระหว่างกลุ่ม	8	14.018	1.752	1.402	0.193
	ภายในกลุ่ม	441	551.040	1.250		
	รวม	449	565.058			
ข้อที่ 7	ระหว่างกลุ่ม	8	9.258	1.157	1.049	0.398
	ภายในกลุ่ม	441	486.520	1.103		
	รวม	449	495.778			
ข้อที่ 8	ระหว่างกลุ่ม	8	5.360	0.670	0.879	0.534
	ภายในกลุ่ม	441	336.160	0.762		
	รวม	449	341.520			
ข้อที่ 9	ระหว่างกลุ่ม	8	8.000	1.000	0.922	0.498
	ภายในกลุ่ม	441	478.320	1.085		
	รวม	449	486.320			
ข้อที่ 10	ระหว่างกลุ่ม	8	21.600	2.700	2.125*	0.320
	ภายในกลุ่ม	441	560.320	1.271		
	รวม	449	581.920			
ข้อที่ 11	ระหว่างกลุ่ม	8	10.920	1.365	1.498	0.155
	ภายในกลุ่ม	441	401.800	0.911		
	รวม	449	412.720			
ข้อที่ 12	ระหว่างกลุ่ม	8	21.071	2.634	2.293*	0.210
	ภายในกลุ่ม	441	506.540	1.149		
	รวม	449	527.611			

*p < .05

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

ข้อความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ข้อที่ 13	ระหว่างกลุ่ม	8	2.938	0.367	0.700	0.692
	ภายในกลุ่ม	441	231.320	0.525		
	รวม	449	234.258			
ข้อที่ 14	ระหว่างกลุ่ม	8	5.911	0.739	1.124	0.346
	ภายในกลุ่ม	441	289.920	0.657		
	รวม	449	295.831			
ข้อที่ 15	ระหว่างกลุ่ม	8	9.898	1.237	1.776	0.080
	ภายในกลุ่ม	441	307.160	0.697		
	รวม	449	317.058			
ข้อที่ 16	ระหว่างกลุ่ม	8	15.418	1.927	2.317*	0.019
	ภายในกลุ่ม	441	366.840	0.832		
	รวม	449	382.258			
ข้อที่ 17	ระหว่างกลุ่ม	8	11.378	1.422	1.658	0.107
	ภายในกลุ่ม	441	378.400	0.858		
	รวม	449	389.778			
ข้อที่ 18	ระหว่างกลุ่ม	8	3.920	0.490	0.701	0.690
	ภายในกลุ่ม	441	308.080	0.699		
	รวม	449	312.000			
ข้อที่ 19	ระหว่างกลุ่ม	8	14.560	1.820	3.258*	0.001
	ภายในกลุ่ม	441	246.320	0.559		
	รวม	449	260.880			
ข้อที่ 20	ระหว่างกลุ่ม	8	17.884	2.236	3.179*	0.002
	ภายในกลุ่ม	441	310.080	0.703		
	รวม	449	327.964			
ข้อที่ 21	ระหว่างกลุ่ม	8	16.564	2.071	3.072*	0.002
	ภายในกลุ่ม	441	297.260	0.674		
	รวม	449	313.824			
ข้อที่ 22	ระหว่างกลุ่ม	8	11.160	1.395	2.888*	0.004
	ภายในกลุ่ม	441	213.020	0.483		
	รวม	449	224.180			
ข้อที่ 23	ระหว่างกลุ่ม	8	9.400	1.175	2.004*	0.450
	ภายในกลุ่ม	441	258.620	0.586		
	รวม	449	268.020			
ข้อที่ 24	ระหว่างกลุ่ม	8	4.551	0.569	0.995	0.439
	ภายในกลุ่ม	441	252.180	0.572		
	รวม	449	256.731			
ข้อที่ 25	ระหว่างกลุ่ม	8	15.440	1.930	1.848	0.067
	ภายในกลุ่ม	441	460.560	1.044		
	รวม	449	476.000			

*p < .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชน
ในกรุงเทพมหานครเป็นรายคู่ภายใต้แต่ละกลุ่มอาชีพ

ข้อความความเห็น	กลุ่มอาชีพ	ค่าเฉลี่ย	กลุ่มอาชีพ								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
ความคิดเห็น โดยรวม	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	3.76			*			*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	3.63						*			
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	3.54									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.66						*			
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	3.56									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.37									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	3.58									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	3.60									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.59									
ข้อที่ 1	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	3.90					*	*		*	
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	3.48									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	3.34									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.68									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	3.16									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.08									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	3.42									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	3.12									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.50									
ข้อที่ 3	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	4.26					*	*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	4.08						*			
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	3.86						*			
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.86									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	3.68									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.28									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	4.08						*			
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	3.76									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4.10						*			

*p < .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชน
ในกรุงเทพมหานครเป็นรายคู่ภายใต้แต่ละกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ข้อความความเห็น	กลุ่มอาชีพ	ค่าเฉลี่ย	กลุ่มอาชีพ								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
ข้อที่ 10	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	3.26						*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	3.00									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	2.80									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.16									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	2.86									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	2.60									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	2.80									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	3.22									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.18									
ข้อที่ 12	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	3.50						*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	3.40									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	2.98									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.48									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	3.38									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	2.88									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	3.04									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	3.28									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.36									
ข้อที่ 16	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	3.84						*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	3.60									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	3.54									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.72									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	3.72									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.16									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	3.64									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	3.58									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.76									

*p < .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชน
ในกรุงเทพมหานครเป็นรายคู่ภายใต้แต่ละกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ข้อความความเห็น	กลุ่มอาชีพ	ค่าเฉลี่ย	กลุ่มอาชีพ								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
ข้อที่ 19	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	4.36						*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	4.10									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	4.14									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	4.22						*			
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	4.00									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.68									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	4.14									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	4.08									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4.24						*			
ข้อที่ 20	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	3.94						*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	3.80									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	3.72									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.94						*			
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	3.76									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.28									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	3.86									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	3.96						*			
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.66									
ข้อที่ 21	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	4.24						*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	4.04									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	3.80									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	4.06									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	3.98									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.52									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	4.00									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	4.04									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.86									

*p < .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชน
ในกรุงเทพมหานครเป็นรายคู่ภายใต้แต่ละกลุ่มอาชีพ (ต่อ)

ข้อความคิดเห็น	กลุ่มอาชีพ	ค่าเฉลี่ย	กลุ่มอาชีพ								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
ข้อที่ 22	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	4.52			*			*		*	
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	4.32									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	3.98									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	4.24									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	4.14									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	4.08									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	4.30									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	4.08									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4.08									
ข้อที่ 23	1. ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	4.23						*			
	2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	4.02									
	3. ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	4.08									
	4. ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	3.96									
	5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	4.06									
	6. ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม	3.84									
	7. ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	4.24									
	8. ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	4.00									
	9. ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.90									

*p < .05

จากตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นจำแนกตามกลุ่มอาชีพพบว่า โดยรวมแล้วกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการมีคะแนนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด (Mean = 3.76) ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า (Mean = 3.66) และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการซึ่งมีคะแนนค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน (Mean = 3.63) ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุดได้แก่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม (Mean = 3.37) และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด โดยมีทั้งรายข้อที่มีคะแนนค่า

เฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ได้แก่ ข้อที่ 1 (Mean = 3.90) ข้อที่ 3 (Mean = 4.26) ข้อที่ 5 (Mean = 3.52) ข้อที่ 6 (Mean = 3.62) ข้อที่ 12 (Mean = 3.50) ข้อที่ 16 (Mean = 3.84) ข้อที่ 19 (Mean = 4.36) ข้อที่ 21 (Mean = 4.24) ข้อที่ 22 (Mean = 4.52) ข้อที่ 23 (Mean = 4.32) และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับไม่แน่ใจ ได้แก่ ข้อที่ 9 (Mean = 3.04) และข้อที่ 10 (Mean = 3.26) ในขณะที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลไกกรรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยในแต่ละรายข้อน้อยที่สุดเป็นส่วนใหญ่ โดยมีรายข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยคือ ข้อที่ 4 (Mean = 3.60) ข้อที่ 14 (Mean = 3.52) ข้อที่ 19 (Mean = 3.68) ข้อที่ 21 (Mean = 3.52) ข้อที่ 23 (Mean = 3.84) และมีรายข้อที่อยู่ในระดับไม่แน่ใจคือ ข้อที่ 1 (Mean = 3.08) ข้อที่ 3 (Mean = 3.28) ข้อที่ 5 (Mean = 3.12) ข้อที่ 10 (Mean = 2.60) ข้อที่ 12 (Mean = 2.88) ข้อที่ 16 (Mean = 3.16) ข้อที่ 20 (Mean = 3.28) และข้อที่ 25 (Mean = 3.10) นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าในรายข้อที่ 11 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลไกกรรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด (Mean = 3.84)

จากตารางที่ 4.13 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีกลุ่มอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในรายข้อที่ 1,3,10,12,16,19,20,21,22,23 และจากตารางที่ 4.14 ซึ่งแสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นรายคู่ภายใต้แต่ละกลุ่มอาชีพ ปรากฏผลดังนี้

สำหรับความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพบว่า มีกลุ่มอาชีพที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลไกกรรม และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งบริการ โดยที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่า

ข้อที่ 1 การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้นที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมได้ ในรายข้อนี้มีกลุ่มอาชีพที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 คู่ คือ ประชาชนที่อยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลไกกรรม และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า

ข้อที่ 3 ความเข้าใจและความร่วมมือจากบุคคลอื่นในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบความสำเร็จ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 6 คู่ โดยประชาชนที่อยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่าประชาชนที่อยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ และประชาชนในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการ กลุ่ม

ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตและกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพต่าง เห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอาชีพกสิกรรม

ข้อที่ 10 พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงเท่านั้นที่จะสามารถจัดการศึกษาให้กับลูกของตนได้ อย่างประสบความสำเร็จ ในข้อนี้กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม

ข้อที่ 12 ครอบครัวที่จะสามารถดำเนินการจัดการศึกษาเองได้ต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น ในรายข้อนี้กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม

ข้อที่ 16 กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน่าจะมีหลากหลายและตอบสนองความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคลได้มากกว่ากิจกรรมที่จัดในโรงเรียน มีกลุ่มอาชีพที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญคือ ประชาชนในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ เห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม

ข้อที่ 19 รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดูแล ติดตาม สนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในข้อนี้พบว่ามีความแตกต่างกันในความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 3 คู่ คือประชาชนในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม

ข้อที่ 20 แนวโน้มของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยน่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในอนาคต เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน 4 คู่ โดยประชาชนในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านขนส่งคมนาคมเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม

ข้อที่ 21 การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นทางเลือกของการศึกษารูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ ในรายข้อนี้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือประชาชนในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม

ข้อที่ 22 ในกรณีที่เด็กที่เรียนโดยครอบครัวจะกลับเข้ามาเรียนในระบบโรงเรียน ควรมีระบบและเกณฑ์ในการเทียบโอนผลการเรียนที่มีความยุติธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3 คู่ คือ ประชาชนในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียนพนักงาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านขนส่งคมนาคม

ข้อที่ 23 ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองควรได้รับการจดทะเบียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษารูปแบบนี้โดยตรง เพื่อความสะดวกในการติดตามและดูแลจากรัฐ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าประชาชนในกลุ่มวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม

ตารางที่ 4.15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว

กลุ่มอาชีพ	ความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว				รวม	
	สนใจ		ไม่สนใจ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ	27	61.4	17	38.6	44	100
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ	13	36.1	23	63.9	36	100
ผู้ปฏิบัติงานด้านเสมียน พนักงาน	22	57.9	16	42.1	38	100
ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า	28	65.1	15	34.9	43	100
ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการ	23	59.0	16	41.0	39	100
ผู้ปฏิบัติงานด้านกลไกกรรม	24	52.2	22	47.8	46	100
ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	25	58.1	18	41.9	43	100
ผู้ปฏิบัติงานด้านการขนส่งคมนาคม	22	62.9	13	37.1	35	100
ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	25	54.3	21	45.7	46	100
รวม	209	56.5	161	43.5	370	100

ค่าไคสแควร์ = 8.998 df = 8 p = 0.343

จากตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพและความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวผลปรากฏว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้ามีจำนวนผู้ที่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.1 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ วิชาการ มีผู้สนใจจัดคิดเป็นร้อยละ 61.4 และกลุ่ม ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตและกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งมีร้อยละ 54.3 เท่ากัน ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนผู้ที่ไม่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกลไกกรรม และเมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ผลปรากฏว่า ไม่มีหลักฐานใดที่แสดงว่ากลุ่มอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว

เพศ	ความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว				รวม	
	สนใจ		ไม่สนใจ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	109	63.0	64	37.0	173	100
หญิง	100	50.8	97	49.2	197	100
รวม	209	56.5	161	43.5	370	100

ค่าไคสแควร์ = 5.618 df = 1 p = 0.018*

จากตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและความสนใจจัดการศึกษา โดยครอบครัว ผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.0 ในขณะที่เพศหญิงมีผู้ที่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 50.8 และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติทดสอบไคสแควร์ผลปรากฏว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ระดับการศึกษา	ความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว				รวม	
	สนใจ		ไม่สนใจ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	10	50.0	10	50.0	20	100
มัธยมศึกษา	25	42.4	34	57.6	59	100
อนุปริญญา	37	66.1	19	33.9	56	100
ปริญญาตรี	117	62.6	70	37.4	187	100
ปริญญาโท	19	41.3	27	58.7	46	100
ปริญญาเอก	1	50.0	1	50.0	2	100
รวม	209	56.5	161	43.5	370	100

ค่าไคสแควร์ = 14.378 df = 5 p = 0.013*

จากตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา มีจำนวนผู้ที่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว มากที่สุดคือ ร้อยละ 66.1 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีผู้สนใจคิดเป็นร้อยละ 62.6 สำหรับกลุ่มที่มีจำนวนผู้ที่ไม่สนใจจัดการโดยครอบครัวมากที่สุดคือ กลุ่มระดับการศึกษาปริญญาโทโดยคิดเป็นร้อยละได้ 58.7 และหลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยไคสแควร์พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนตารางที่ 4.18 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้และความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.2 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท มีผู้สนใจคิดเป็นร้อยละ 60.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 40,000-50,000 บาท และมากกว่า 50,000 บาท ไม่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 58.3 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบไคสแควร์ปรากฏว่าไม่มีหลักฐานใดที่แสดงว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้และความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว

รายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ยต่อเดือน	ความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว				รวม	
	สนใจ		ไม่สนใจ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	77	64.2	43	35.8	120	100
10,001-20,000 บาท	65	60.2	43	39.8	108	100
20,001-30,000 บาท	27	45.8	32	54.2	59	100
30,001-40,000 บาท	20	57.1	15	42.9	35	100
40,001-50,000 บาท	5	41.7	7	58.3	12	100
มากกว่า 50,000 บาท	15	41.7	21	58.3	36	100
รวม	209	56.5	161	43.5	370	100

ค่าไคสแควร์ = 10.536 df = 5 p = 0.061

ตารางที่ 4.19 แสดงความถี่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากข้อคำถามปลายเปิดที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งเรียงลำดับตามจำนวนความถี่ได้ดังนี้ รัฐควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่ครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาเองและจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล รวมทั้งประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ความถี่ = 39) พ่อแม่ที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกเองควรมีความพร้อมในทุกด้าน คือ เวลา ความรู้ความสามารถ ทุนทรัพย์ วุฒิภาวะทางอารมณ์ (ความถี่ = 33) สภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทยไม่เหมาะสมกับการจัดการศึกษารูปแบบนี้ รวมทั้งคิดว่าการศึกษาไทยยังไม่พร้อมในปัจจุบันหลายๆ ด้าน เช่น ระบบการวัดผลและเทียบโอน

ตารางที่ 4.19 ความถี่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ความคิดเห็น	ความถี่
1. รัฐควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่ครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาเอง และจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล รวมทั้งประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	39
2. พ่อแม่ที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกเองควรมีความพร้อมในทุกด้าน คือ เวลา ความรู้ความสามารถ ทุนทรัพย์ วุฒิภาวะทางอารมณ์	33
3. สภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทยไม่เหมาะสมกับการจัดการศึกษารูปแบบนี้ รวมทั้งคิดว่าการศึกษาไทยยังไม่พร้อมในปัจจุบันหลายๆ ด้าน เช่น ระบบการวัดผลและเทียบโอน	24
4. เป็นรูปแบบการศึกษาที่น่าสนใจ เพราะช่วยแก้ปัญหาในหลายๆ เรื่อง เช่น ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาและการเดินทาง เป็นทางเลือกให้แก่เด็กพิเศษ และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน	13
5. ทำให้เด็กไม่ได้เรียนรู้สังคมเท่าที่ควร อาจมีปัญหาด้านทักษะสังคม	10
6. ควรมีการศึกษาและวิจัยนำร่องก่อนนำมาใช้จริง	6

ตารางที่ 4.20 ความถี่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ความคิดเห็น	ความถี่
สนใจ	
1. ครอบครัวมีโอกาสได้ดูแล อบรมสั่งสอน และกล่อมเกลາเด็กได้อย่างใกล้ชิด ทำให้ความรักความผูกพันในครอบครัวแน่นแฟ้นขึ้น	42
2. พ่อแม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของลูกได้ตามความสนใจ และความถนัด ซึ่งเป็นไปตามความพร้อมของเด็กเป็นรายบุคคล และเด็กมีอิสระในการเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจอย่างเต็มที่	31
3. ความล้มเหลวของระบบการศึกษาแบบเดิม ซึ่งไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และทำให้เด็กเกิดความเครียดและเบื่อหน่ายต่อการเรียน	20
4. ครอบครัวสามารถถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรมและความคิดเชิงสังคม รวมทั้งวางพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคตแก่เด็กได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่	17
5. ประหยัดค่าใช้จ่ายและสะดวก เนื่องจากไม่ต้องเดินทางทุกวัน	8
6. เด็กได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นชีวิตจริงมากกว่าในโรงเรียน	5
7. ช่วยลดความกดดันให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	3
ไม่สนใจ	
1. ไม่มีเวลามากพอ เพราะต้องทำงาน	51
2. ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ	29
3. ต้องการให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคม รู้จักการใช้ชีวิตในสังคม เรียนรู้การแข่งขัน แบ่งปัน เสียสละและประนีประนอม	25
4. ยังไม่แน่ใจในเรื่องต่างๆ เช่น ท่าทีของรัฐในการช่วยเหลือสนับสนุน การยอมรับของสังคม ความสามารถของตนเองในการสอน	10
5. ไม่มีทุนทรัพย์ในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์	8
6. ไม่เหมาะกับสภาพสังคมไทยเนื่องจากพื้นฐานการศึกษาและเศรษฐกิจไม่อำนวย	6
7. การให้การศึกษาควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครู เพราะมีความพร้อมมากกว่า	5
8. ยังขาดความพร้อมในด้านความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน	5

ตารางที่ 4.20 แสดงความถี่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเรียงลำดับตามจำนวนความถี่ได้ดังนี้ ครอบครัวมีโอกาสได้ดูแล อบรมสั่งสอน และกล่อมเกลาเด็กได้อย่างใกล้ชิด ทำให้ความรักความผูกพันในครอบครัวแน่นแฟ้นขึ้น (ความถี่ = 42) พ่อแม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของลูกได้ตามความสนใจและความถนัด ซึ่งเป็นไปตามความพร้อมของเด็กเป็นรายบุคคล และเด็กมีอิสระในการเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจอย่างเต็มที่ (ความถี่ = 31) ความล้มเหลวของระบบการศึกษาแบบเดิม ซึ่งไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และทำ

ให้เด็กเกิดความเครียดและเบื่อก่อนต่อการเรียน (ความถี่ = 20) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวแสดงความคิดเห็นดังนี้ ไม่มีเวลามากพอต้องทำงาน (ความถี่ = 51) ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ (ความถี่ = 29) ต้องการให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคม รู้จักการใช้ชีวิตในสังคม เรียนรู้การแข่งขันแบ่งปัน เสียสละและประนีประนอม (ความถี่ = 25)

ส่วนที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการกลุ่มของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว และนักวิชาการทางการศึกษาที่สนใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในแนวนี้ จำนวน 10 ท่าน ทำให้ได้ผลของกระบวนการกลุ่มดังนี้

เพื่อวางขอบเขตในการพิจารณาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและเป็นการประหยัดเวลา ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านคิดปัจจัยหรือแรงผลักดันสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครในอีก 10 ปีข้างหน้ามาล่วงหน้าก่อนการประชุม ซึ่งปัจจัยที่ได้ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำมารวบรวมและจัดกลุ่มประเด็นหลักตามกรอบการวิจัย คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านกฎหมาย และด้านเทคโนโลยี ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อความทั้งหมดจากความคิดของผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละท่านแสดงให้กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมดู เพื่อร่วมกันพิจารณาและขยายความคิดให้กว้างขึ้น

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ให้ทุกท่านเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยหรือแรงผลักดันที่คาดว่าจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อยืนยันหรือเพิ่มเติมความคิดเห็นของตนได้โดยอิสระ ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นที่ได้ขึ้นแผ่นใส เพื่อแสดงต่อกลุ่มพร้อมทั้งอ่านข้อความทั้งหมด และให้แต่ละท่านขยายความหรืออธิบายข้อความของตนในกรณีที่มีข้อความสื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือมีผู้แสดงความสงสัยต่อข้อความดังกล่าว เพื่อเป็นการปรับความเข้าใจให้ตรงกัน จากนั้นผู้วิจัยจึงให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านเลือกปัจจัยที่แต่ละท่านคิดว่ามีความสำคัญที่สุดที่คาดว่าจะส่งผลต่ออนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 2 ปัจจัย ลงในกระดาษลงคะแนนเลือกปัจจัยที่ผู้วิจัยแจกให้และนำมาแสดงต่อกลุ่มโดยผ่านเครื่องฉายแผ่นใส เพื่อให้ทุกท่านได้มีโอกาสอภิปรายถึงปัจจัยแต่ละตัวและจัดกลุ่มปัจจัยที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน ซึ่งในช่วงนี้ได้ใช้เวลาในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่

สำหรับปัจจัยหรือแรงผลักดันที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอมี่ดังนี้

1. การยอมรับของสังคมต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. ทักษะคติ ค่านิยมและความเข้าใจของพ่อแม่ที่มีต่อการจัดการศึกษา
3. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา
4. บทบาทของธุรกิจการศึกษา
5. การสนับสนุนของภาครัฐที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
6. การสร้างชุมชนเข้มแข็ง
7. กระบวนการสร้างความเข้าใจต่อสังคมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
8. ทำที่ความร่วมมือของโรงเรียน
9. ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

ผลการคัดเลือกปัจจัยหรือแรงผลักดันสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครในอีก 10 ปีข้างหน้าเป็นดังนี้

ตารางที่ 4.21 ผลการคัดเลือกปัจจัยที่ส่งผลต่ออนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ปัจจัย	อันดับ 1	อันดับ 2	คะแนนรวม
1.การยอมรับของสังคมต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	-	-	-
2. แนวคิดของพ่อแม่ต่อเป้าหมายในการศึกษาและการดำรงชีวิต	7	2	14+2= 16
3. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา	-	-	-
4. บทบาทของธุรกิจการศึกษา	-	1	1
5.การสนับสนุนของภาครัฐที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	2	2	4+2 = 6
6. การสร้างชุมชนเข้มแข็ง	-	1	1
7.กระบวนการสร้างความเข้าใจต่อสังคมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	-	2	2
8. ทำที่ความร่วมมือของโรงเรียน	-	-	-
9. ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย	1	2	2+2 = 4

ปัจจัยที่ได้คะแนนรวมสูงสุด 2 ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยที่ได้รับคัดเลือกซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใส่ในแกนเมทริกซ์อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยจากตารางข้างต้นปัจจัยที่สำคัญที่ได้รับการคัดเลือกคือ

ปัจจัยที่ 1 แนวคิดของพ่อแม่ต่อเป้าหมายในการศึกษาและการดำรงชีวิต (แกน A)

ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม ความคิดความเข้าใจที่ชัดเจนของพ่อแม่ที่มีต่อความหมายของการศึกษา เป้าหมายในการศึกษา รวมไปถึงเป้าหมายในการดำรงชีวิตว่าเป็นไปในลักษณะใด ซึ่งในการวิจัยนี้ได้แบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ

- แนวคิดของพ่อแม่ที่มองการศึกษาเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ เป็นแนวคิดของพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอย่างเต็มที่ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม เพื่อให้ลูกสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

- แนวคิดของพ่อแม่ที่มองการศึกษาเป็นเครื่องมือหรือใบเบิกทางไปสู่ความก้าวหน้า

ทางฐานะเศรษฐกิจและสังคม ต้องการให้ลูกสามารถแข่งขันกับคนอื่น และเอาตัวรอดในสังคมได้

ปัจจัยที่ 2 การสนับสนุนของภาครัฐต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (แกน B)

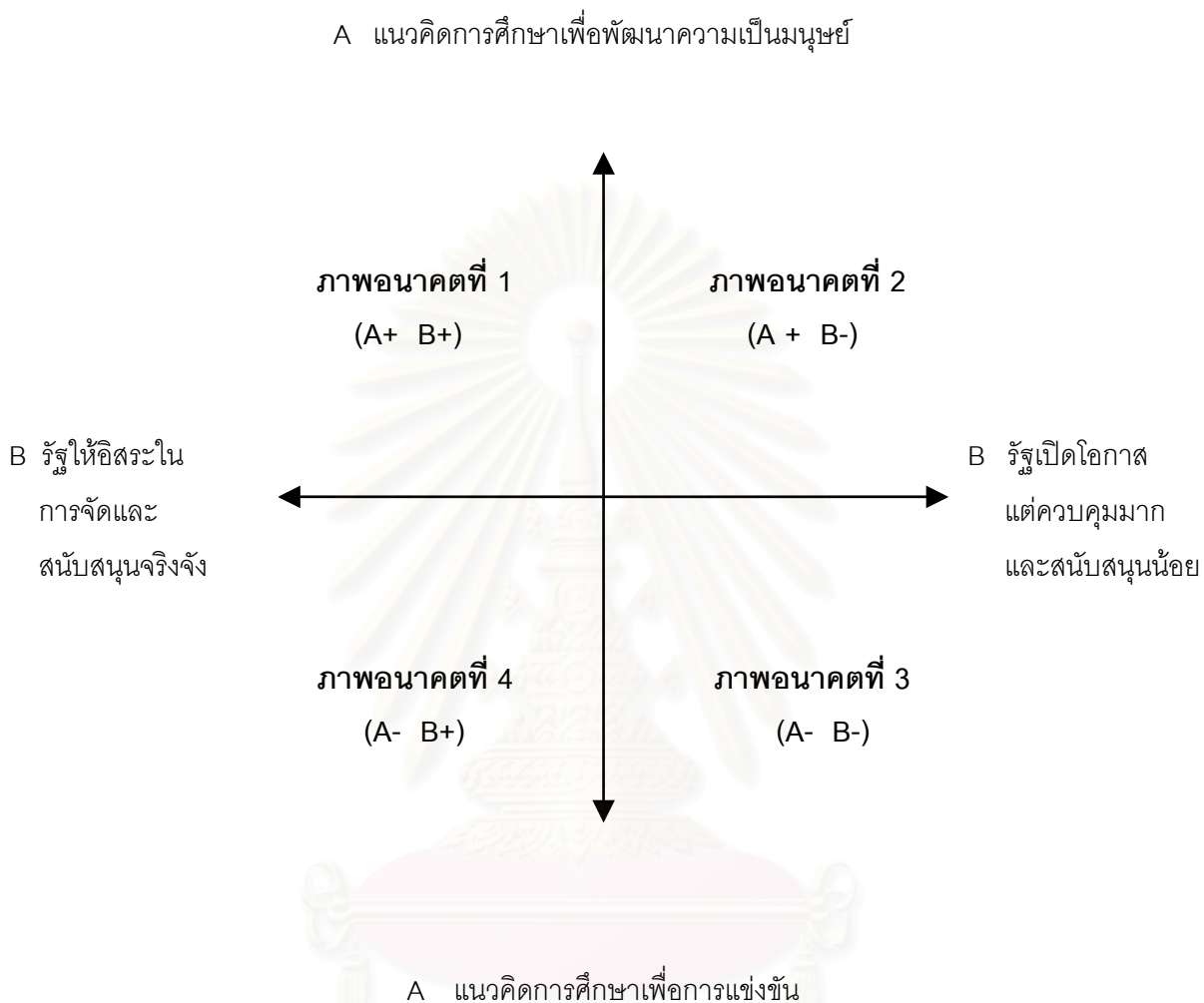
ได้แก่ บทบาทของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณสนับสนุนแก่ครอบครัว ด้านกฎระเบียบในการดำเนินการ ด้านระบบการวัดและเทียบโอนผลการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมสื่อ / แหล่งการเรียนรู้ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่สังคม

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ

- ภาครัฐให้อิสระแก่ครอบครัวในการจัดการศึกษาเอง และให้การสนับสนุน ส่งเสริมจริงจัง โดยรัฐออกกฎระเบียบที่มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ ให้การสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาเป็นรายหัวในระดับที่เท่าเทียมกับเด็กในระบบโรงเรียน มีการควบคุมคุณภาพขั้นต่ำของการจัดการศึกษา และมีมาตรการในการวัดผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยุติธรรม จัดสรรการบริการสื่อและแหล่งการเรียนรู้สาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ตลอดจนมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มครอบครัวและประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

- ภาครัฐเปิดโอกาสให้ครอบครัวสามารถจัดการศึกษาเองได้ตามสิทธิในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่มีการออกกฎระเบียบในการจัดและควบคุมคุณภาพที่เข้มงวดและยุ่งยากในการปฏิบัติ ในขณะที่ไม่มีมาตรการในการวัดและเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน หรือมีในลักษณะที่เป็นรูปแบบเดียวกับระบบโรงเรียน ไม่มีการสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพียงพอแก่ความต้องการ รวมทั้งไม่มีการส่งเสริมเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

แผนภาพที่ 4.1 เมทริกซ์ขนาดภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

จากเมทริกซ์ขนาดภาพนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงภาพอนาคตเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่น่าจะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยสำคัญทั้งสองปัจจัย โดยเฉพาะเกี่ยวกับประเด็นหลักดังนี้

- **รูปแบบ**ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จะเกิดขึ้นจะเป็นในลักษณะใด
- **จำนวน**ของครอบครัวที่จัดการศึกษาจะมีมากหรือน้อยเพียงใด
- **คุณภาพ**ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นเช่นใด

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านได้แสดงความคิดเห็นต่อภาพอนาคตทั้ง 4 ภาพรวมไปถึงวงล้อผลกระทบของภาพอนาคตแต่ละภาพด้วย

ภาพอนาคตที่ 1

จากการที่ภาครัฐได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งในส่วนของ มาตรา 12 ที่ให้สิทธิแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ลูกของตนเองได้ นั้น นับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับการให้การสนับสนุนอย่างจริงจังของภาครัฐต่อการศึกษาโดยครอบครัวในด้านต่างๆ อาทิ การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม สัมมนาแก่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถให้มากขึ้น จัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษา ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้แก่ครอบครัวที่จัดการศึกษาเอง ดำเนินมาตรการในการวัดผลการเรียนและเทียบโอน ผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนและยุติธรรม ซึ่งบทบาทการสนับสนุนในด้านต่างๆ ของภาครัฐเหล่านี้ทำให้พ่อแม่เกิดความมั่นใจ และเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การตัดสินใจจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองในที่สุด ประกอบกับพ่อแม่ส่วนใหญ่มีแนวคิดและทัศนคติต่อการศึกษาว่าเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ตั้งเป้าหมายของการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพของลูก ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรม ทำให้มีแนวโน้มว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการศึกษาที่พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาที่สนองตอบค่านิยม ความเชื่อ ปรัชญาและวิถีชีวิตของแต่ละครอบครัว และสามารถพัฒนาความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลได้ชัดเจนกว่าการศึกษาที่มีอยู่ในระบบปัจจุบัน

ในภาพอนาคตนี้จำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองจะมีเพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน คาดว่าน่าจะมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาพอนาคตอื่น และมีความเป็นไปได้ว่าชุมชนจะเข้ามา มีบทบาทส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบนี้มากขึ้นด้วย

ส่วนรูปแบบของการจัดจะเป็นลักษณะเป็นได้ทั้ง 4 รูปแบบคือ ครอบครัวเดียวที่ดำเนินการ จัดด้วยตนเองทั้งหมด ครอบครัวเดียวที่จัดอย่างมีข้อตกลงร่วมกันกับโรงเรียน กลุ่มครอบครัวที่ร่วมกันจัดเป็นข่ายประสานงาน และกลุ่มครอบครัวที่ดำเนินการแบบรวมศูนย์การจัดการในที่เดียว ทั้งนี้ ขึ้นกับความพร้อมและข้อจำกัดของแต่ละครอบครัวเป็นสำคัญ นอกจากนี้จะมีการรวมกลุ่มระหว่าง ครอบครัวเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์กัน โดยจะมีหน่วยงานของรัฐหรือ หน่วยงานเอกชนที่ทำหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และประสานความร่วมมือในด้าน ต่างๆ ระหว่างกลุ่มครอบครัว สำหรับหลักสูตรที่ใช้พ่อแม่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้จัดทำหลักสูตรของครอบครัวขึ้นเอง โดยยึดหลักสูตรแกนของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักอย่างกว้างๆ

จากปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น คาดว่าย่อมจะทำให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านวิชาการและการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม แก่เด็ก

ภาพอนาคตที่ 2

ในขณะที่รัฐออกกฎหมายเปิดโอกาสให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้ตามความในมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แต่ในทางปฏิบัติแล้วปรากฏว่าหน่วยงานของภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวดำเนินการในลักษณะที่เป็นการควบคุมมากเกินไป เช่น กำหนดกรอบที่เข้มงวดในด้านคุณสมบัติของพ่อแม่ ควบคุมการจัดหลักสูตร แผนการเรียน มีรูปแบบการวัดผลและการเทียบโอนผลการเรียนที่ยึดระบบโรงเรียนเป็นหลัก ประกอบกับไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเท่าที่ควรแล้ว ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พ่อแม่ที่มีความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวบางส่วนเกิดความลังเล ไม่มั่นใจในบทบาทของรัฐ และยิ่งหากเป็นครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมมากพอก็อาจเลิกล้มความตั้งใจไปได้ คงเหลือเพียงบางครอบครัวที่มีความมุ่งมั่นจริงจังและมีความพร้อมในหลายๆ ด้านที่คิดว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี หรือครอบครัวที่คิดว่ามีความพร้อมในด้านความรู้ความสามารถ จึงกล้าตัดสินใจจัดการศึกษาเอง

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้จำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองในภาพอนาคตนี้คงจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ครอบครัวที่ดำเนินการจัดส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีความพร้อมหรือมีความจำเป็น เช่น ในกรณีที่ถูกไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนในระบบโรงเรียน เป็นต้น

ส่วนรูปแบบการจัดเป็นได้ทั้งการจัดโดยครอบครัวเดี่ยว และกลุ่มครอบครัว เนื่องจากรัฐไม่ได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนเท่าที่ควร จึงคาดว่ารูปแบบการจัดที่ครอบครัวมีข้อตกลงร่วมกับทางโรงเรียนคงเป็นไปได้น้อยมาก แต่อาจเกิดในลักษณะของหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนบางกลุ่มที่เข้ามาดำเนินการทั้งที่เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือ และดำเนินการในทางธุรกิจที่เกี่ยวกับการศึกษารูปแบบนี้มากขึ้น เช่น ช่วยวางแผนในการจัดการเรียนรู้ จัดทำหลักสูตรสำเร็จรูป ให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่ แนะนำและจำหน่ายสื่อการเรียน เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับพ่อแม่ที่สนใจและนอกจากนี้คาดว่าจะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มความร่วมมือระหว่างครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ร่วมกัน และเพื่อร่วมกันเรียกร้อง ปกป้องสิทธิของตนจากภาครัฐในกรณีที่เห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม

สำหรับคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตนี้อาจเป็นไปได้หลากหลาย เนื่องจากภาครัฐไม่มีมาตรการการวัดผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนและยุติธรรม ทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ และตั้งใจจริงของพ่อแม่เป็นสำคัญ

ภาพอนาคตที่ 3

ในภาพอนาคตนี้พ่อแม่ส่วนใหญ่ยังคงมองการศึกษาไปในเชิงแข่งขัน มีเป้าหมายของการศึกษาเป็นเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการเอาตัวรอด ยกกระตือรือร้นฐานะความเป็นอยู่ และสถานภาพทางสังคมให้ดีขึ้น โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาความเป็นมนุษย์ และการพัฒนาจิตใจเป็นสำคัญ และแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 จะเปิดโอกาสให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาให้แก่ลูกของตนเองได้ ทั้งนี้เป็นเพียงการให้โอกาสแต่ขาดการส่งเสริม และสนับสนุนที่จริงจัง เนื่องจากภาครัฐไม่เห็นความสำคัญของการศึกษารูปแบบนี้ ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความตั้งใจจริงในการดำเนินการ ซึ่งทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองที่มองการศึกษาไปในทิศทางบริโภคนิยมอยู่แล้วไม่สนใจที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพราะมีปัจจัยเสี่ยงทั้งในเรื่องบทบาทการกำกับและสนับสนุนของภาครัฐ ประกอบกับกระแสสังคมหลักที่มองการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อการแข่งขัน จึงเห็นว่าการจัดการศึกษาให้ลูกเองนั้นเป็นการเสียเวลาในการประกอบอาชีพของตน และมีความคิดเห็นว่าการให้ลูกอยู่ในระบบโรงเรียนจะทำให้ลูกได้รู้จักการอยู่ร่วมกับสังคมใหญ่และรู้จักแข่งขันกับผู้อื่นได้มากกว่า ในขณะที่การนำลูกออกมาจากโรงเรียนอาจทำให้ลูกเสียเปรียบผู้อื่น ภาพที่จะปรากฏในภาพอนาคตนี้จะเป็นภาพที่พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต่างพยายามส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนที่เห็นว่าดีและมีชื่อเสียง ส่งเสริมให้เด็กเรียนพิเศษเพิ่มเติมเพื่อให้มีผลการเรียนสูงและสามารถสอบแข่งขันได้

จากเหตุผลดังกล่าวในภาพอนาคตนี้ จำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงน่าจะมีน้อยมาก อาจมีเกิดขึ้นแต่ในเฉพาะครอบครัวที่มีลูกที่มีความต้องการพิเศษซึ่งโรงเรียนในระบบไม่อาจสนองตอบได้ และในครอบครัวที่พ่อแม่มีปรัชญาความเชื่อ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากกระแสหลัก

รูปแบบของการจัดคาดว่าจะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่มีรูปแบบของกลุ่มครอบครัวแบบเครือข่าย และกลุ่มครอบครัวที่ร่วมกันจัดในที่เดียวบ้างเล็กน้อย ลักษณะของการจัดการจะเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ เนื่องจากภาครัฐไม่ให้ความเอาใจใส่หรือสนับสนุนเพียงพอ โดยอาจจะมีการรวมกลุ่มระหว่างครอบครัวที่จัดการศึกษาบ้างในลักษณะความสัมพันธ์ไม่ใกล้ชิดนัก เนื่องจากแต่ละครอบครัวอาจมีปัญหาและความต้องการเฉพาะที่แตกต่างกันไป

ส่วนในด้านคุณภาพโดยรวมอาจไม่ค่อนสูง เนื่องจากมีข้อจำกัดต่างๆ ค่อนข้างมาก โดยที่คุณภาพทางการศึกษาของเด็กที่เรียนโดยครอบครัวในภาพนี้จะขึ้นอยู่กับเป้าหมายของแต่ละครอบครัวเป็นสำคัญ

ภาพอนาคตที่ 4

ในภาพอนาคตนี้แนวคิดและเป้าหมายทางการศึกษาของพ่อแม่ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเพื่อการแข่งขัน พ่อแม่ผู้ปกครองมุ่งให้ลูกของตนมีความสามารถในเชิงวิชาการและเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญของทักษะดังกล่าวในการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเอาตัวรอดในสังคม และมีความสามารถในการแข่งขันกับผู้อื่นได้ ในขณะที่ภาครัฐเองก็ได้เปิดโอกาสและให้อิสระแก่พ่อแม่ในการจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้ รวมทั้งให้การส่งเสริม สนับสนุนอย่างจริงจังในด้านต่างๆ แก่ครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเอง ลักษณะเช่นนี้จึงน่าจะเป็นแรงจูงใจแก่พ่อแม่ที่สนใจ ซึ่งต้องการความหลากหลายและทางเลือกอื่นทางการศึกษาที่นอกเหนือไปจากระบบโรงเรียน อาจเป็นด้วยความคิดที่ว่าจะทำให้ลูกสามารถเรียนวิชาที่สนใจและมีความจำเป็นเพิ่มขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศ ในขณะที่ไม่ต้องเสียเวลากับวิชาเรียนหรือกิจกรรมบางอย่างที่ไม่จำเป็น เนื่องจากพ่อแม่สามารถจัดแผนการเรียน และตารางเวลาแบบยืดหยุ่นให้กับลูกได้เอง โดยในภาพอนาคตนี้คาดว่าจะมีธุรกิจภาคเอกชนที่นำแนวคิดปรัชญาที่เน้นความเป็นเลิศของผู้เรียนเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดบริการให้แก่พ่อแม่ที่สนใจ ทั้งในรูปแบบที่เป็นสถาบันให้คำปรึกษาแนะนำ จัดทำหลักสูตรสำเร็จรูปเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ โดยคาดว่าจะมีธุรกิจเอกชนเหล่านี้จะสามารถเข้าถึงกลุ่มพ่อแม่ที่สนใจซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มครอบครัวชนชั้นกลางขึ้นไป

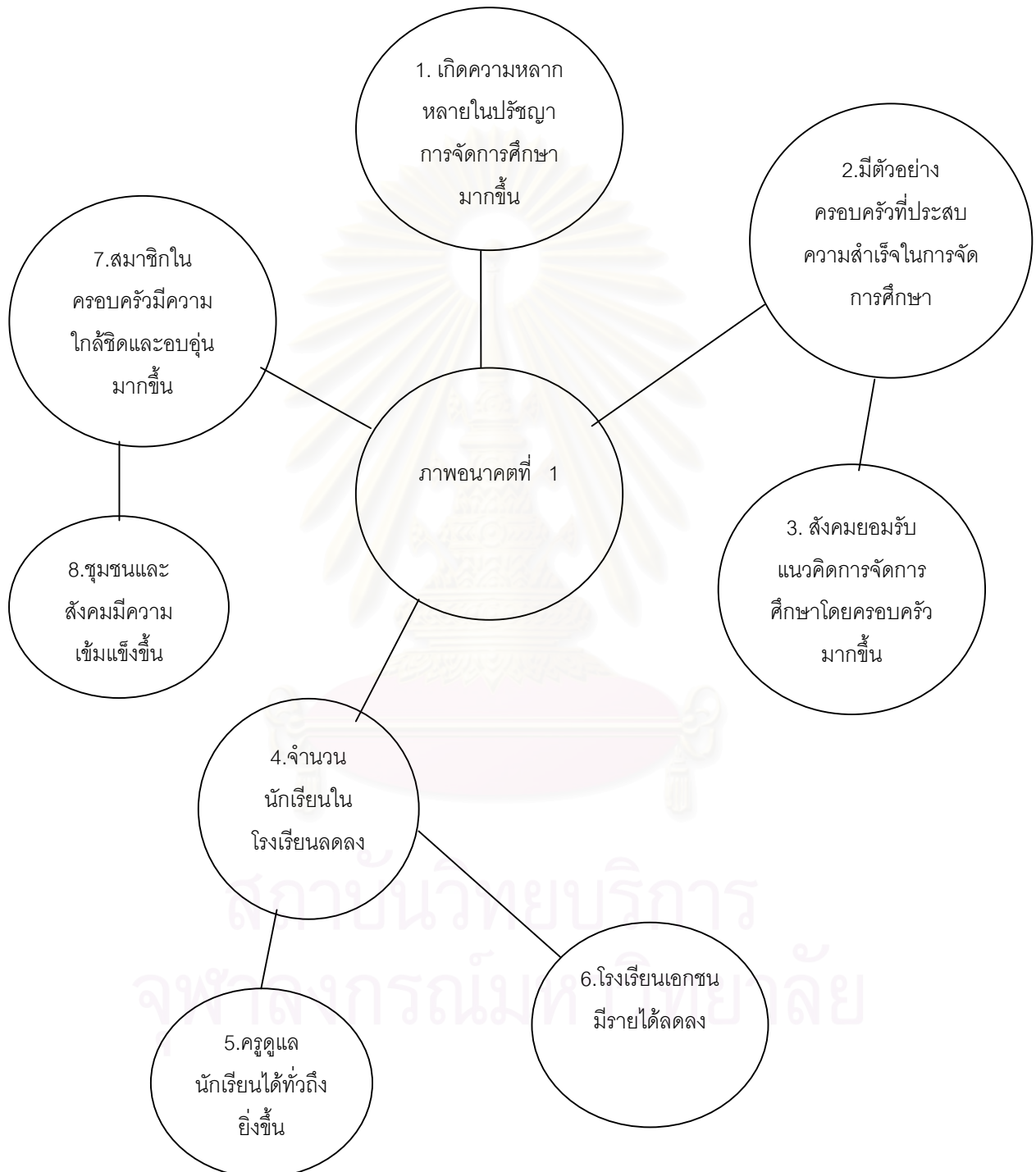
จำนวนของครอบครัวที่สนใจจัดจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงกับภาพอนาคตที่ 1 แต่ครอบครัวที่จัดในภาพอนาคตนี้มีเป้าหมาย ปรัชญาต่อการศึกษาแตกต่างไปจากครอบครัวที่จัดในภาพอนาคตที่ 1 โดยในภาพนี้จะมุ่งให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นไปเพื่อสนองตอบปรัชญาที่เน้นความเก่ง ความสามารถที่เป็นเลิศ แต่จะไม่มองการเรียนรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต และจิตวิญญาณของมนุษย์

สำหรับรูปแบบของการจัดสามารถเป็นไปได้ทั้ง 4 รูปแบบ แต่คาดว่าน่าจะเป็นลักษณะที่โรงเรียนกับบ้านมีข้อตกลงร่วมกันมากกว่าที่จะเป็นการจัดโดยครอบครัวเดี่ยว และนอกจากนี้อาจเป็นในรูปแบบที่ดำเนินการจัดการในทีเดียวโดยกลุ่มพ่อแม่ที่มีเป้าหมายการศึกษาเดียวกัน ส่วนรูปแบบที่คาดว่าจะเกิดเพิ่มเติมมาในภาพอนาคตนี้คือ รูปแบบที่เอกชนเข้ามาดำเนินการจัดการให้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่พ่อแม่ผู้ปกครองที่สนใจแต่ไม่มีเวลามากนัก ซึ่งจะเป็นไปในรูปของการแข่งขันทางธุรกิจการศึกษาที่แสวงหากำไรมากขึ้น

ส่วนเรื่องคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตนี้ หากมองเพียงความรู้ด้านวิชาการด้านเดียวคงอยู่ในระดับสูง แต่ถ้ามองในเรื่องของการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมด้วยคงไม่ได้คุณภาพนัก

แผนภาพที่ 4.2 ผลกระทบจากขนาดภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

ผลกระทบที่เกิดจากขนาดภาพที่ 1

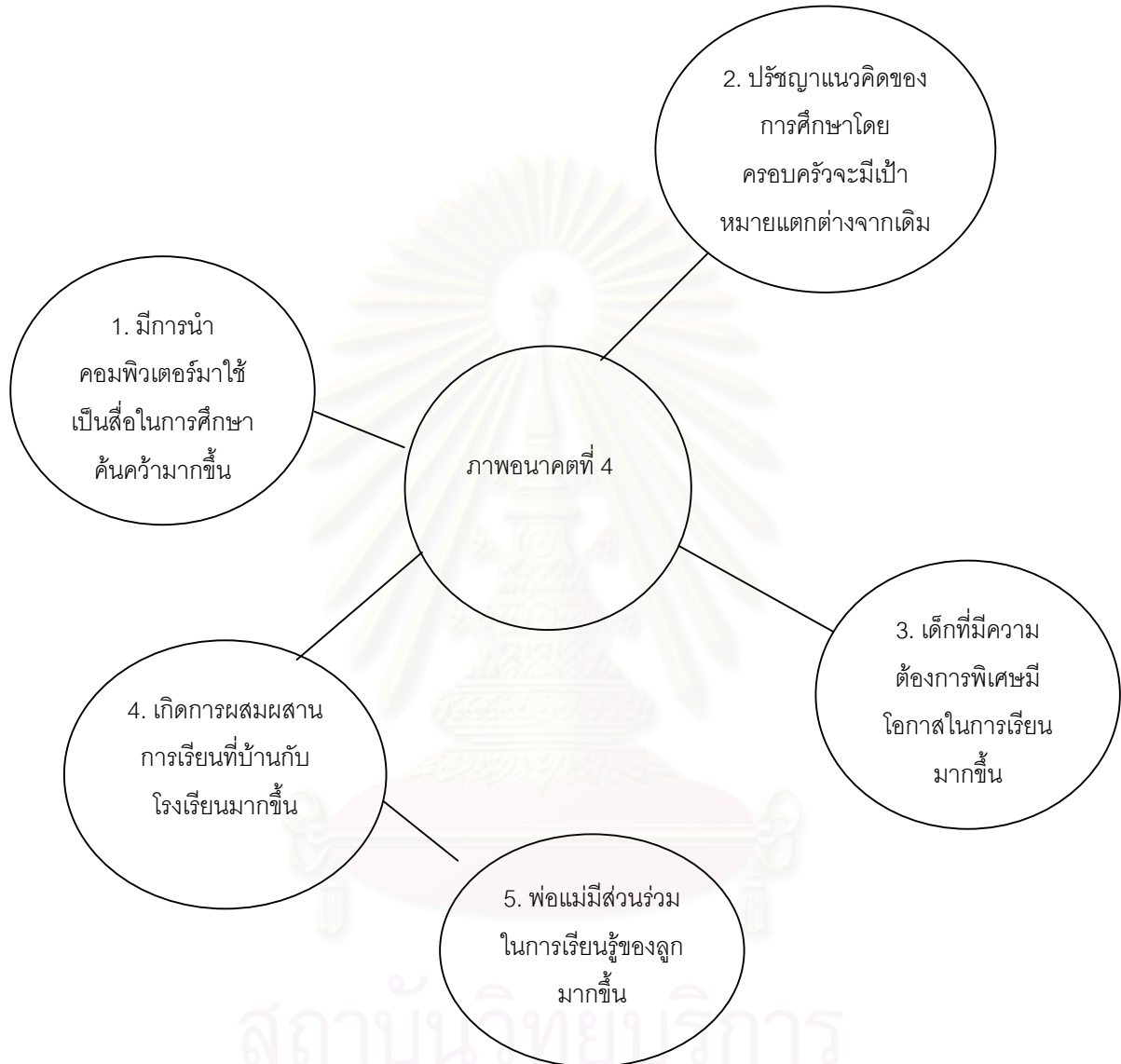
แผนภาพที่ 4.3 ผลกระทบจากอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร
ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 2

แผนภาพที่ 4.4 ผลกระทบจากขนาดภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร
ผลกระทบที่เกิดจากขนาดภาพที่ 3

แผนภาพที่ 4.5 ผลกระทบจากอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร
ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 4

ผลของความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากอนาคตภาพเป็นดังนี้

ตารางที่ 4.22 คะแนนความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่ออนาคตภาพและผลกระทบ

ความคิดเห็น	เห็นด้วย				ความเป็นไปได้			
	Median	Mode	Mean	S.D.	Median	Mode	Mean	S.D.
ภาพอนาคตที่ 1	5.00	5.00	4.11	1.36	3.00	3.00	3.22	0.66
ภาพอนาคตที่ 2	3.00	3.00	3.33	1.32	4.00	4.00	3.77	0.83
ภาพอนาคตที่ 3	2.00	2.00	2.55	1.23	4.00	4.00	3.44	1.01
ภาพอนาคตที่ 4	2.00	2.00	2.22	0.97	3.00	2.00	2.66	0.70
ผลกระทบจากอนาคตภาพที่ 1	4.00	5.00	4.00	1.11	3.00	3.00	3.00	0.86
ผลกระทบจากอนาคตภาพที่ 2	3.00	3.00	3.33	0.86	4.00	3.00	3.77	0.83
ผลกระทบจากอนาคตภาพที่ 3	4.00	4.00	3.11	1.16	3.00	2.00	3.00	1.00
ผลกระทบจากอนาคตภาพที่ 4	3.00	3.00	2.77	0.97	3.00	3.00	3.22	0.97

จากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่าน สามารถสรุปได้ว่า ภาพอนาคตที่ 1 เป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด และนอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าภาพอนาคตที่ 1 นี้เป็นภาพที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แต่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าความเป็นไปได้อาจจะเกิดขึ้นภาพอนาคตที่ 1 อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ในขณะที่ภาพอนาคตที่ 2 เป็นภาพที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยกว่า แต่เชื่อว่ามีความเป็นไปได้อาจจะเกิดขึ้นมากกว่า ส่วนภาพอนาคตที่ 4 เป็นภาพที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยน้อยที่สุด และคิดว่ามีความเป็นไปได้น้อยที่สุดเช่นกัน ในขณะที่ภาพอนาคตที่ 3 นั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมากที่สุด และเห็นด้วยกับภาพอนาคตนี้น้อยที่สุด

ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมาจากภาพอนาคตแต่ละภาพนั้น ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกับภาพอนาคต แต่แตกต่างกันตรงความเป็นไปได้อาจจะเกิดขึ้นของผลกระทบจากภาพอนาคตที่ 4 มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าของภาพอนาคตที่ 1 และ 3

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ของอนาคตภาพแต่ละภาพจากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลที่ได้ปรากฏดังนี้

แผนภาพที่ 4.6 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของขนาดสภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 1

	1	2	3	4
1.เกิดความหลากหลายในปรัชญาการจัดการศึกษามากขึ้น		0	+	+
2.มีตัวอย่างครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	0		+	+
3.สังคมยอมรับแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น	+	+		0
4.สมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดและอบอุ่น	0	0	+	
รวม	0	0	+	+

ผลของปฏิสัมพันธ์จากการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ในภาพอนาคตที่ 1 นี้ จะเห็นได้ว่าเมื่อรวมเครื่องหมายในแนวตั้งแต่ละแถวแล้ว จึงได้ผลกระทบหลักที่มีแนวโน้มของปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบอื่นๆ คือ ผลกระทบตัวที่ 3 สังคมยอมรับแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น และผลกระทบตัวที่ 4 สมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดและอบอุ่น ส่วนผลกระทบตัวที่ 1 เกิดความหลากหลายในปรัชญาการจัดการศึกษามากขึ้น และผลกระทบตัวที่ 2 มีตัวอย่างครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมหรือยับยั้งเหตุการณ์ผลกระทบตัวอื่นๆ

แผนภาพที่ 4.7 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของขนาดสภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 2

	1	2	3	4
1.เด็กได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจากพ่อแม่		0	0	0
2.โรงเรียนบางแห่งปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาของพ่อแม่มากขึ้น	0		+	+
3.หน่วยงานเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น	0	0		+
4.มีการรวมกลุ่มของพ่อแม่เพื่อเรียกร้องและปกป้องสิทธิในการจัดการศึกษา	0	0	+	
รวม	0	0	+	+

เมื่อรวมเครื่องหมายในแนวตั้งแต่ละแถวของผลปฏิสัมพันธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ในภาพอนาคตที่ 2 แล้ว ได้ผลกระทบหลักที่มีแนวโน้มของปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบอื่นๆ คือ ผลกระทบตัวที่ 3 หน่วยงานเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น และผลกระทบตัวที่ 4 มีการรวมกลุ่มของพ่อแม่เพื่อเรียกร้องและปกป้องสิทธิ ส่วนผลกระทบตัวที่ 1 และผลกระทบตัวที่ 2 พบว่าแนวโน้มของปฏิสัมพันธ์ไม่มีทิศทางที่ส่งเสริมหรือยับยั้งให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบตัวอื่นๆ ได้

แผนภาพที่ 4.8 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของอนาคตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 3

	1	2	3	4
1. ผู้ปกครองส่วนใหญ่พยายามส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนที่มีชื่อเสียง		-	+	-
2. เด็กเกิดความเครียดจากการเรียนและสอบแข่งขัน	+		+	0
3. การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาเทคโนโลยีและเศรษฐกิจมากกว่าจิตใจมนุษย์	+	-		-
4. กลุ่มพ่อแม่ที่สนใจการศึกษาทางเลือกเกิดการรวมตัวกันขึ้น	+	+	+	
รวม	+	-	+	-

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ของภาพอนาคตที่ 3 คือ ผลกระทบตัวที่ 1 ผู้ปกครองส่วนใหญ่พยายามส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนที่มีชื่อเสียง และผลกระทบตัวที่ 3 การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาเทคโนโลยีและเศรษฐกิจมากกว่าจิตใจมนุษย์ มีปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางที่จะส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบอื่นๆ ในขณะที่ผลกระทบตัวที่ 2 เด็กเกิดความเครียดจากการเรียนและสอบแข่งขัน และผลกระทบตัวที่ 4 กลุ่มพ่อแม่ที่สนใจการศึกษาทางเลือกเกิดการรวมตัวกันขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ในทิศทางที่ยับยั้งไม่ให้เกิดเหตุการณ์อื่นๆ เกิดขึ้น

แผนภาพที่ 4.9 เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ของภาพอนาคตการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภาพที่ 4

	1	2	3	4
1. มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นสื่อในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น		+	+	+
2. ปรัชญาแนวคิดของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีเป้าหมายเปลี่ยนไป	0		0	0
3. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสในการเรียนมากขึ้น	+	0		+
4. เกิดรูปแบบผสมผสานการเรียนที่บ้านและโรงเรียนมากขึ้น	+	+	0	
รวม	+	+	0	+

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ของภาพอนาคตที่ 4 คือ ผลกระทบตัวที่ 1 มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นสื่อในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น ผลกระทบตัวที่ 2 ปรัชญาแนวคิดของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีเป้าหมายเปลี่ยนไป และผลกระทบตัวที่ 4 เกิดรูปแบบผสมผสานการเรียนที่บ้านและโรงเรียนมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางที่จะส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบอื่นๆ ส่วนผลกระทบตัวที่ 3 เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสในการเรียนมากขึ้น ไม่มีปฏิสัมพันธ์ในทิศทางที่ส่งเสริมหรือยับยั้งให้เกิดเหตุการณ์อื่นๆ แต่อย่างใด

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบอนาคตภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ

ทางการศึกษา

ผลจากการตรวจสอบอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาจำนวน 7 คน เป็นดังนี้

ภาพอนาคตที่ 1

ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนเห็นด้วยกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่าภาพอนาคตที่ 1 นี้ เป็นภาพอนาคตที่พึงประสงค์มากที่สุดของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนในเรื่องของความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ใน 7 คน เห็นว่าภาพอนาคตที่ 1 นี้ มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นน้อยกว่าภาพอนาคตอื่นๆ โดยให้เหตุผลว่าและสำหรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมาจากภาพอนาคตที่ 1 นี้ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกับภาพอนาคต และมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นจริงหากเกิดภาพอนาคตที่ 1 ขึ้น แต่สำหรับผลกระทบที่ว่า จำนวนนักเรียนในโรงเรียนจะลดลง ซึ่งจะส่งผลทำให้ครูดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงขึ้น รวมทั้งจะทำให้โรงเรียนเอกชนจะมีรายได้ลดลงนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่น่าจะมีโอกาสที่จะเป็นไปได้สูง เนื่องจากจำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาไม่น่าจะเพิ่มขึ้นมากถึงระดับที่ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักเรียนในระบบโรงเรียน เพราะถึงอย่างไรโรงเรียนในระบบก็ยังคงเป็นรูปแบบการศึกษาหลักในสังคมไทย เนื่องจากแนวคิดทางการศึกษาและความไม่พร้อมของพ่อแม่ผู้ปกครอง

ภาพอนาคตที่ 2

เป็นภาพอนาคตที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากคาดว่าในระยะอีก 10 ปีข้างหน้า ทำหน้าที่ของภาครัฐจะยังคงไม่ให้อิสระและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างเต็มที่ แม้ว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่จะมีแนวคิดต่อการศึกษาว่าเป็นการพัฒนามนุษย์มากขึ้นก็ตาม ดังนั้นกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาจึงเป็นกลุ่มครอบครัวที่มีความพร้อม ประกอบกับมีความตั้งใจจริง และสามารถพึ่งตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ โดยในภาพนี้คาดว่าหน่วยงานเอกชนจะเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มพ่อแม่ที่สนใจแต่จะเป็นไปในรูปของการให้คำปรึกษา แนะนำ มากกว่ารูปแบบที่ดำเนินการให้เช่นในภาพอนาคตที่ 4

ภาพอนาคตที่ 3

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ใน 7 คน เห็นว่ามีความเป็นไปได้เช่นกันที่ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าจะยังคงเป็นภาพลักษณะนี้อยู่ หากปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองยังไม่มีความเปลี่ยนแปลงใดๆ ส่วนในด้านผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมานั้นเห็นว่ามีลักษณะคล้ายกับสภาพปัจจุบันค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นที่น่ากังวลว่าหากสภาพเช่นนี้ยังดำเนินต่อไป ย่อมทำให้ปัญหาสังคมที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบันนี้อาจทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการที่พ่อแม่ผู้ปกครองพยายามส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ซึ่งทำให้เด็กเกิดความเครียดที่ต้องแข่งขันกันสูง แต่หากในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงระบบการสอบคัดเลือก โดยเฉพาะระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย อาจจะทำให้ผลกระทบดังกล่าวมีความรุนแรงน้อยลงได้

ภาพอนาคตที่ 4

เป็นภาพที่ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ใน 7 คน มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยเห็นว่าภาพอนาคตนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในระดับใกล้เคียงกับภาพอนาคตที่ 2 เนื่องจากมีความเป็นไปได้สูงที่กระแสการศึกษาหลักของโลกและสังคมไทยจะยังคงเป็นไปในทิศทางที่มุ่งการแข่งขันต่อไปอีกใน 10 ปีข้างหน้า ดังนั้นภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตที่ 4 มีความน่าสนใจว่าอาจมีจำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น หากแต่มีเป้าหมายการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากภาพอนาคตที่ 2 อย่างแน่นอน โดยเป้าหมายของครอบครัวที่สนใจจัดการศึกษานี้จะเป็นไปในทิศทางของการแข่งขันและการอยู่รอดในสังคมเป็นหลัก

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านได้แสดงความคิดเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดภาพอนาคตทั้ง 4 ภาพขึ้นกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในบริบทสังคมไทย โดยเห็นว่าในระยะแรกภาพที่ปรากฏจะเป็นภาพดังเช่นในภาพอนาคตที่ 3 ระยะต่อไปจะเปลี่ยนเป็นภาพอนาคตที่ 4 หลังจากนั้นจะเป็นภาพอนาคตที่ 2 และในที่สุดจะเป็นดังภาพอนาคตที่ 1 ซึ่งก็เป็นภาพที่พึงปรารถนาที่สุดของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนระยะเวลาของการที่จะเกิดภาพแต่ละภาพนั้นไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศเป็นสำคัญ เพราะการศึกษาไทยยังขึ้นอยู่กับระบบการเมืองการปกครองอยู่มาก ส่วนเหตุผลที่ภาพอนาคตจะเปลี่ยนจากภาพที่ 3 เป็น 4 เนื่องด้วยในระยะแรกที่เป็นภาพที่ 3 นั้น ภาครัฐจะยังไม่มีความชัดเจนและมั่นใจเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาใหม่ และเกรงว่าจะเสียอำนาจการควบคุมไป แต่หลังจากดำเนินการไปสักระยะหนึ่งทำให้มีความมั่นใจเพียงพอ ประกอบกับมีกระแสเรียกร้องมากขึ้นทำให้รัฐให้อิสระและส่งเสริมมากขึ้น แต่หลังจากนั้นรัฐจะเริ่มเข้ามามีบทบาทควบคุมมากขึ้นอีกครั้งด้วยเกรงว่าการให้อิสระแก่กลุ่มพ่อแม่จะทำให้คุณภาพในการจัดไม่ได้มาตรฐานพอ ซึ่งในขณะที่แนวคิดทางการศึกษาของพ่อแม่ส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนไปสู่การพัฒนามนุษย์แล้ว จึงทำให้ในที่สุดรัฐต้องปรับเปลี่ยนมุมมองทางการศึกษาและกลับมาสนับสนุนการศึกษาทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้น

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวครั้งนี้ เป็นการวิจัยอนาคตซึ่งใช้การดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก เป็นระยะศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจ ซึ่งใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การเข้าร่วมประชุมสัมมนา และสอบถามความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป ในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 450 คน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ กลุ่มละ 50 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามตัวแปรอาชีพ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของบุคคลในแต่ละกลุ่มอาชีพ ระยะที่สอง เป็นระยะพัฒนาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กระบวนการกลุ่มของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและกลุ่มนักวิชาการทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 10 คน ทำการพัฒนาอนาคตภาพด้วยวิธีนัย โดยดำเนินการจัดสัมมนา และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก ส่วนระยะที่สามเป็นการตรวจสอบอนาคตภาพที่ได้พัฒนาขึ้น โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาจำนวน 7 คน ทำการพิจารณาให้ความคิดเห็นและตรวจสอบถึงประเด็นความเป็นไปได้ ความเป็นเหตุเป็นผลของอนาคตภาพในแต่ละอนาคตภาพที่ได้สร้างขึ้นจากกระบวนการกลุ่มในระยะที่ผ่านมา โดยใช้การสัมภาษณ์ความคิดเห็น และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเขียนสรุปเป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากการดำเนินการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลจากการศึกษาเชิงสำรวจโดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพบว่า โดยภาพรวมแล้วกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด (Mean = 3.76) รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้า (Mean = 3.66) และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการ (Mean = 3.63) ส่วนกลุ่มอาชีพที่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรม (Mean = 3.37) และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยในรายข้อความคิดเห็นต่างๆ มากที่สุด โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรมเห็นด้วยกับข้อความในแต่ละรายข้อน้อยที่สุด ส่วนผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในกรุงเทพมหานครปรากฏว่า ในภาพรวมแล้วประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีกลุ่มอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความคิดเห็นพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในรายชื่อที่ 1,3,10,12,16,19,20,21,22,23 โดยส่วนใหญ่จะเป็นความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการกับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความสนใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้าสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.1 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการสนใจจัดคิดเป็นร้อยละ 61.4 ส่วนกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตและกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพซึ่งมีร้อยละ 54.3 เท่ากัน ในขณะที่กลุ่มอาชีพที่มีจำนวนผู้ที่ไม่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรม ซึ่งเมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบ ไคสแควร์ผลปรากฏว่า กลุ่มอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลจากการพัฒนาอนาคตภาพด้วยวิธีนัย โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองและนักวิชาการศึกษา ปรากฏผลเป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 4 ภาพ จากปัจจัยที่เป็นแกนเมทริกซ์อนาคตภาพ 2 แกน คือ ปัจจัยแนวคิดของพ่อแม่ต่อเป้าหมายในการศึกษาและการดำรงชีวิต และปัจจัยการสนับสนุนของภาครัฐต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผลจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่าภาพอนาคตที่ 1 ซึ่งเป็นภาพที่คาดว่าจะมีจำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษามากที่สุด และรัฐให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด และเป็นภาพที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด แต่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นปานกลางถึงน้อย ส่วนภาพอนาคตที่ 2 เป็นภาพที่คาดว่าจะจำนวนของครอบครัวที่จัดจะเพิ่มขึ้นไม่มากนัก โดยครอบครัวที่จัดส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีความพร้อมและตั้งใจจริง รูปแบบที่จัดจะเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวและกลุ่มครอบครัว ในภาพนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นมากกว่าภาพอื่น สำหรับภาพอนาคตที่ 3 นั้น เป็นภาพที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือ มีพ่อแม่บางกลุ่มที่สนใจจัดแต่รัฐไม่มีท่าทีในการส่งเสริมสนับสนุนที่ชัดเจน ทำให้จำนวนของครอบครัวที่จัดมีจำนวนน้อยและเป็นรูปแบบครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ภาพอนาคตที่ 4 เป็นภาพที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยน้อยที่สุด และคิดว่ามีความเป็นไปได้น้อยที่สุดที่จะเกิดขึ้นเช่นกัน โดยในภาพนี้มีลักษณะเป็นการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่คาดว่าจะมีเป้าหมายเพื่อการศึกษาแบบแข่งขัน ส่วนผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมาจากภาพอนาคตแต่ละภาพนั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกับภาพ

อนาคตทั้ง 4 ภาพ ยกเว้นเรื่องความเป็นไปได้ที่จะเกิดผลกระทบจากภาพอนาคตที่ 4 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความ คิดเห็นสูงกว่าของภาพอนาคตที่ 1 และ 3

ผลจากการศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากภาพอนาคตแต่ละภาพปรากฏเป็นวงล้อ อนาคตภาพจำนวน 4 วงล้อ โดยวงล้อที่ 1 ซึ่งเป็นวงล้อที่สร้างจากภาพอนาคตที่ 1 นั้น มีจำนวนผล กระทบมากที่สุด คือ (1) เกิดความหลากหลายในปรัชญาการจัดการศึกษามากขึ้น (2) มีตัวอย่างครอบ ครอบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้สังคมยอมรับแนวคิดการจัดการศึกษาโดย ครอบ (3) มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนลดลง ซึ่งส่งผลให้ครูดูแลเด็กได้ทั่วถึงมากขึ้น และจะทำให้ วิทยาลัยเอกชนมีรายได้ลดลง (4) สมาชิกในครอบมีความใกล้ชิดและอบอุ่นมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ชุมชน และสังคมมีความเข้มแข็งขึ้นด้วย สำหรับวงล้อที่ 2 มีผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นดังนี้ (1) เด็กได้ รับการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังด้านคุณธรรมจากพ่อแม่ (2) โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดของพ่อแม่มากขึ้น (3) เอกชนเข้ามามีบทบาทการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่ง จะส่งผลต่อไปให้มีการแข่งขันด้านธุรกิจการศึกษาขึ้น (4) มีการรวมกลุ่มของพ่อแม่เพื่อเรียกร้องสิทธิ ในวงล้ออนาคตที่ 3 มีผลกระทบดังนี้ (1) ผู้ปกครองส่วนใหญ่พยายามส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อ เสี่ยง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียดในการเรียนและสอบแข่งขัน (2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้รับการ ส่งเสริมเท่าที่ควร (3) กลุ่มพ่อแม่ที่สนใจการศึกษาทางเลือกเกิดการรวมตัวกัน (4) การศึกษาจะมุ่งเน้น การพัฒนาเทคโนโลยีและเศรษฐกิจมากกว่าจิตใจมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมใน สังคม ส่วนวงล้ออนาคตที่ 4 มีผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น คือ (1) มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นสื่อ ในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น (2) ปรัชญาแนวคิดของการศึกษาโดยครอบจะมีเป้าหมายแตกต่างไป จากเดิม (3) เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสในการเรียนมากขึ้น (4) พ่อแม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ของลูกมากขึ้น (5) เกิดการผสมผสานการเรียนที่บ้านกับโรงเรียนมากขึ้น

สำหรับผลจากการวิเคราะห์ผลกระทบไว้ในแต่ละอนาคตภาพปรากฏว่า ในภาพอนาคตที่ 1 มี ผลกระทบที่มีปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบอื่นๆ 2 ตัว คือ ผลกระทบ ตัวที่ 3 สังคมยอมรับแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบมากขึ้น และผลกระทบตัวที่ 4 สมาชิกใน ครอบมีความใกล้ชิดและอบอุ่น ส่วนผลกระทบตัวที่ 1 เกิดความหลากหลายในปรัชญาการจัดการ ศึกษามากขึ้น และผลกระทบตัวที่ 2 มีตัวอย่างครอบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดย ครอบ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมหรือยับยั้งเหตุการณ์ผลกระทบตัวอื่นๆ สำหรับในภาพอนาคตที่ 2 ผลกระทบหลักที่มีแนวโน้มของปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบอื่นๆ มีจำนวน 2 ตัว คือ ผลกระทบตัวที่ 3 หน่วยงานเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น และผล กระทบตัวที่ 4 มีการรวมกลุ่มของพ่อแม่เพื่อเรียกร้องและปกป้องสิทธิ ส่วนผลกระทบตัวที่ 1 และ ผลกระทบตัวที่ 2 พบว่าแนวโน้มของปฏิสัมพันธ์ไม่มีทิศทางที่ส่งเสริมหรือยับยั้งให้เกิดเหตุการณ์ผล กระทบตัวอื่นๆ ได้ ภาพอนาคตที่ 3 มีผลกระทบที่มีปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางส่งเสริม 2 ตัว คือ ผล

กระทบตัวที่ 1 ผู้ปกครองส่วนใหญ่พยายามส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนที่มีชื่อเสียง และผลกระทบตัวที่ 3 การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาเทคโนโลยีและเศรษฐกิจมากกว่าจิตใจมนุษย์ ในขณะที่ผลกระทบตัวที่ 2 เด็กเกิดความเครียดจากการเรียนและสอบแข่งขัน และผลกระทบตัวที่ 4 กลุ่มพ่อแม่ที่สนใจการศึกษาทางเลือกเกิดการรวมตัวกันขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ในทิศทางที่ยับยั้งไม่ให้เหตุการณ์อื่นๆ เกิดขึ้น ส่วนในภาพอนาคตที่ 4 นั้น ผลกระทบตัวที่ 1 มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นสื่อในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น ผลกระทบตัวที่ 2 ปรัชญาแนวคิดของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีเป้าหมายเปลี่ยนไป และผลกระทบตัวที่ 4 เกิดรูปแบบผสมผสานการเรียนที่บ้านและโรงเรียนมากขึ้น เป็นผลกระทบที่มีปฏิสัมพันธ์ไปในทิศทางที่จะส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์ผลกระทบอื่นๆ ส่วนผลกระทบตัวที่ 3 เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสในการเรียนมากขึ้น ไม่มีปฏิสัมพันธ์ในทิศทางที่ส่งเสริมหรือยับยั้งให้เกิดเหตุการณ์อื่นๆ

ผลจากการตรวจสอบอนาคตภาพของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ปรากฏว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาทุกคนเห็นว่าภาพอนาคตที่ 1 เป็นภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร และเห็นว่าภาพอนาคตที่ 2 มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นมากที่สุดเช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ส่วนภาพอนาคตที่ 3 นั้นเห็นด้วยว่าเป็นภาพที่มีสภาพคล้ายคลึงกับที่เป็นอยู่ปัจจุบัน แต่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ใน 7 คนมีความเห็นแตกต่างไปจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าภาพอนาคตที่ 4 เป็นภาพที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยที่ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปในแต่ละกลุ่มอาชีพที่มีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการเห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ในขณะที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรมเป็นกลุ่มอาชีพที่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับสูง คือ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เป็นส่วนใหญ่และมีรายได้จากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านกิจกรรมส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่ค่อยสูงนัก และประกอบกับมีระดับรายได้ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรวิรัช นาคทรพร (2543) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในต่างประเทศ ที่ว่าลักษณะของพ่อแม่ที่เห็นด้วยกับจัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาและรายได้ปานกลางหรือสูงกว่าระดับเฉลี่ยของคนทั่วไปเล็กน้อย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งปรากฏว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการค้าแสดงความสนใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก

ลักษณะงานของธุรกิจการค้าเป็นอาชีพที่โดยมากแล้วผู้ประกอบการมักเป็นเจ้าของกิจการเอง และไม่ใช่งานประจำที่ต้องเข้างานและเลิกงานเป็นเวลาแน่นอน จึงทำให้ผู้ประกอบการอาชีพนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองสามารถทำงานพร้อมกับจัดการศึกษาให้กับลูกเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรวิรัช นาคทรพรพ (2543) และประภาศรี สีหอำไพ (2542) ที่ว่าพ่อแม่ที่สนใจจัดการศึกษาให้กับลูกเองได้ต้องมีเวลาหรือผู้ประกอบการที่เอื้อต่อการยืดหยุ่นจัดการเวลาของตนได้โดยอิสระ เพื่อสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้กับลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยในระยะสำรวจความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป พบว่า ผู้ที่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าที่ต้องการจัดการศึกษาเองเป็นเพราะอยากให้ครอบครัวได้มีโอกาสในการอบรมดูแล กลุ่มเมลาเด็กอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะทำให้เกิดความรักความผูกพันภายในครอบครัวมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธชัย เณลิ้มชัย (2543) และ สมพร พิงอุดม (2541) ที่ว่าสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องมีเป็นลำดับแรกคือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อลูกของตนเอง ในขณะที่ผู้ที่ไม่สนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลา ไม่มีความรู้ความสามารถและต้องการให้เด็กมีเพื่อน ได้เรียนรู้ในสังคม ซึ่งเป็นผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรวิรัช นาคทรพรพ (2543) ที่ว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นเพราะไม่มีเวลา ไม่มั่นใจในความรู้ ความสามารถของตน และกลัวว่าเด็กไม่มีสังคม

ผลจากการพัฒนาอนาคตภาพครั้งนี้ พบว่า รูปแบบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตภาพต่างๆ มีทั้งรูปแบบที่เป็นการจัดการโดยครอบครัวเดี่ยว กลุ่มครอบครัวที่มีลักษณะจัดกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน กลุ่มครอบครัวที่จัดดำเนินการร่วมกันในที่เดียว และรูปแบบที่ครอบครัวมีข้อตกลงร่วมกันกับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธชัย เณลิ้มชัย (2543) ที่ว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากอดีตถึงปัจจุบันในบริบทสังคมไทยสามารถสรุปเป็นรูปแบบของการจัดได้ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบครอบครัวเดี่ยว รูปแบบกลุ่มครอบครัวที่เป็นกลุ่มเครือข่ายประสานงาน รูปแบบกลุ่มครอบครัวที่ร่วมกันจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ และรูปแบบที่ครอบครัวมีข้อตกลงร่วมกับทางโรงเรียน แต่มีรูปแบบที่เกิดขึ้นเพิ่มเติมในภาพอนาคตคือ รูปแบบที่ธุรกิจเอกชนจะเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้แก่กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความสนใจ ซึ่งจะคล้ายคลึงกับรูปแบบที่พบได้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในต่างประเทศ ที่พบในงานวิจัยของอมรวิรัช นาคทรพรพ (2543)

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละภาพนั้น จะเป็นผลเชิงบวกหรือลบย่อมขึ้นอยู่กับกลุ่มของบุคคลที่ได้รับผลกระทบนั้นเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ล้อมอนาคตภาพที่ 1 ที่มีผลกระทบ คือ จำนวนนักเรียนในโรงเรียนลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่ออีก 2 ตัว คือ ครูดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงมากขึ้น และโรงเรียนเอกชนมีรายได้ลดลง จะเห็นได้ว่าหากเกิดผลกระทบดังกล่าวขึ้น เด็กและผู้ปกครองย่อมได้รับผลเชิงบวก เนื่องจากครูสามารถเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงกว่าเดิม ทำให้เด็กได้รับความสนใจและการส่งเสริมจากทางโรงเรียนมากขึ้น ในขณะที่ทาง

โรงเรียนเอกชนได้รับผลเชิงลบเนื่องจากอาจประสบปัญหาทางการเงิน เพราะมีรายได้จากผู้ปกครองเด็กน้อยลง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าผลกระทบแต่ละตัวที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมีผลได้ทั้งในเชิงบวกและลบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการพิจารณาในมุมมองหรือกลุ่มของบุคคลใดที่ได้รับผลกระทบนั้นเป็นสำคัญ

ผลจากการตรวจสอบอนาคตภาพของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาซึ่งพบว่า มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในภาพอนาคตที่ 4 นั้น อาจเนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยพ่อแม่ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความคิดความเชื่อที่ว่ารัฐคงไม่ส่งเสริมสนับสนุนและให้อิสระในการจัดแกกลุ่มพ่อแม่อย่างเต็มที่ เนื่องจากท่าทีของรัฐนับแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 จนกระทั่งปัจจุบันยังไม่ปรากฏชัดเจน และประกอบกับประสบการณ์ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเท่าที่ผ่านมาส่วนใหญ่มักยังคงเป็นการใช้แนวคิดแบบเดิม ทำให้กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มั่นใจว่ารัฐจะเข้ามาสนับสนุนการศึกษารูปแบบนี้อย่างจริงจัง จึงทำให้มีความคิดเห็นว่าภาพอนาคตที่ 4 ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้จริง ส่วนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่เห็นว่าภาพอนาคตที่ 4 นี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในอีก 10 ข้างหน้านั้น เป็นการมองจากมุมมองของนักการศึกษาที่เห็นว่ารัฐจะต้องทำหน้าที่ของตนตามพระราชบัญญัติการศึกษา และเชื่อว่าแนวคิดทางการศึกษาของพ่อแม่จะยังคงเป็นไปเพื่อการแข่งขันตามกระแสหลักของสังคมต่อไป จึงทำให้เห็นว่าสามารถเกิดภาพอนาคตที่ 4 ขึ้นได้

ในระยะการพัฒนาด้านอนาคตภาพในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการแตกแขนงของปัจจัยหลักที่สำคัญที่ได้รับการคัดเลือกออกเป็น 2 ทิศทาง เพื่อนำมาใส่เป็นแกนเมทริกซ์อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้นยังมีความไม่ชัดเจนเพียงพอในส่วนของปัจจัยที่ 2 คือ การสนับสนุนของภาครัฐต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่แตกแขนงออกเป็นรัฐให้อิสระในการจัดและสนับสนุนจริงจัง กับรัฐเปิดโอกาส แต่ควบคุมมากและสนับสนุนน้อย เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าความไม่ชัดเจนดังกล่าวเกิดจาก (1) การใช้ภาษาที่ไม่เท่ากัน คือ คำว่า “รัฐเปิดโอกาส” และ “รัฐให้อิสระ” (2) มีประเด็นย่อยมากเกินไป คือ ท่าทีของรัฐ การสนับสนุน และการควบคุม จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นอาจทำให้การพิจารณาภาพอนาคตแต่ละภาพมีความยุ่งยากซับซ้อน เนื่องจากต้องพิจารณาหลายประเด็นในแกนเดียวกัน จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการพิจารณาภาพอนาคตแต่ละภาพ

เนื่องจากในขณะปัจจุบันการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยยังไม่ปรากฏความชัดเจนของบทบาทและท่าทีของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งกฎระเบียบในส่วนของการจัดการการศึกษารูปแบบนี้ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดต่อแนวโน้มและทิศทางของความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนั้นความคิดเห็นต่างๆ ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง นักวิชาการทางการศึกษา จึงเป็นลักษณะของการใช้ความคิดเห็นจินตนาการภายใต้เงื่อนไขปัจจัยที่มีความสำคัญ ตามเทคนิควิจัยอนาคตภาพด้วยวิธีนिरนัย ผลที่ได้จากกระบวนการวิจัยทั้งหมดจึงเป็นเพียงภาพวาดคร่าวๆ ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่น่าจะเป็นไปได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ Morrison et al.,

(1993) ที่ว่าลักษณะของเทคนิคอนาคตภาพเป็นการวาดภาพสิ่งต่างๆ ในลักษณะสำรวจอย่างกว้างๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจงเหตุการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง นอกจากนี้ผลจากการตรวจสอบอนาคตภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ยังพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเห็นว่าเนื่องจากปัจจัยประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยครอบครัวยังไม่มีความชัดเจน เช่น เรื่องการปฏิรูปการศึกษา จึงทำให้ผลที่ได้ยังมีความคลุมเครืออยู่ค่อนข้างมาก และผลที่ได้นี้อาจเป็นการคาดการณ์ได้เพียงในระยะเวลา 3-5 ปีเท่านั้น

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขึ้นในระยะเวลาที่เป็นารเริ่มต้นของการวางรากฐานของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย ซึ่งมีข้อดีที่ทำให้งานวิจัยนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นของกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในรุ่นบุกเบิก แต่เนื่องจากการศึกษารูปแบบนี้ยังใหม่ในสังคมไทย จึงเป็นข้อจำกัดในเรื่องของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของยุทธชัย เจริญชัย (2543) และ บังอร เสรีรัตน์ (2543) ที่ว่าจำนวนของผู้ที่จัดการศึกษาในสังคมไทยยังมีน้อยมากเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน และแม้แต่ในหน่วยงานของรัฐเองก็ยังมีผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจำนวนน้อย ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้ในระยะพัฒนาอนาคตภาพของการวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างภาพอนาคตนั้นเกิดข้อจำกัดในเรื่องสัดส่วนความสมดุลระหว่างจำนวนของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์กับจำนวนของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการทางการศึกษา ซึ่งจากข้อจำกัดนี้อาจทำให้ผลของการวิจัยในระยะพัฒนาอนาคตภาพมีน้ำหนักของความคิดเห็นโน้มเอียงไปทางกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองมากกว่า ดังจะเห็นได้จากขั้นตอนการคัดเลือกปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด ที่คะแนนเสียงของกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่ได้ปัจจัยหลักที่มีความหลากหลายมากนัก

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าประชาชนทั่วไปที่ยังไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอีกเป็นจำนวนมาก และแม้บางคนจะเคยรับทราบเกี่ยวกับแนวความคิดมาก่อน รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องของการจัดการศึกษารูปแบบนี้ แต่ก็พบว่ามีบางส่วนที่มีความเข้าใจไม่ถูกต้องอีกหลายประการ ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษาจึงควรส่งเสริมให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนทั่วไป และควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจอย่างทั่วถึง

2. ควรมีการส่งเสริมให้หน่วยงานของภาครัฐได้ทำการวิจัยอนาคตด้วยเทคนิคอนาคตภาพขึ้น เพื่อเป็นการศึกษาถึงภาพในอนาคตโดยรวมของเรื่องที่น่าสนใจหรือเรื่องมีความสำคัญที่ต้องการทราบแนวโน้มความเป็นไปได้และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมา เช่น การออกนอกระบบราชการของ

มหาวิทยาลัย การจัดการศึกษาภายใต้การดำเนินการของชุมชนท้องถิ่น การเรียนการสอนผ่านระบบทางไกล การกระจายอำนาจของระบบราชการ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนและยุทธศาสตร์ในการเตรียมรับมือเหตุการณ์ที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

3. หน่วยงานของรัฐควรมีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ (1) การสนับสนุนทางด้านวิชาการ รัฐควรดำเนินการสร้างและพัฒนาคุณภาพของแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ให้มีจำนวนเพียงพอและให้บริการโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมแก่เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริง รัฐควรจัดการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก แนวคิดทางการศึกษารูปแบบต่างๆ แก่พ่อแม่ที่จัดและประชาชนที่สนใจ รัฐควรสนับสนุนการจัดกลุ่มหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานเพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ จัดให้มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่พ่อแม่ที่สนใจทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ และจัดให้มีหน่วยงานที่ทำการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัวโดยตรง (2) การสนับสนุนด้านการเงิน รัฐควรอุดหนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายบุคคลในระดับที่เท่ากับผู้ที่เรียนในสถานศึกษา และให้สิทธิในการได้รับการจัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมเท่าเทียมกับผู้เรียนในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีเวลาในการประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพียงครึ่งวัน ซึ่งเป็นเวลาที่ค่อนข้างจำกัด ในขณะที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีประเด็นอภิปรายอย่างกว้างขวาง ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถได้ข้อมูลครบถ้วนตามต้องการในเวลาจำกัด จึงต้องมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมต่ออีกระยะหนึ่ง ดังนั้น หากมีใช้วิธีการวิจัยลักษณะนี้ในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดประชุมหรือสัมมนาให้มากขึ้น อย่างน้อยที่สุดควรใช้เวลา 1-2 วัน เพื่อให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสามารถอภิปรายประเด็นต่างๆ อย่างทั่วถึง และทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้มีเวลากลับไปทบทวนความคิดของตนหลังจากรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้ผลสรุปที่ได้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำเทคนิคอนาคตภาพแบบนิรนัยมาใช้สร้างอนาคตภาพเกี่ยวกับการศึกษาเป็นครั้งแรก เนื่องจากที่ผ่านมาเทคนิคอนาคตภาพนี้ส่วนใหญ่จะนิยมใช้ในการวางแผนการจัดการหรือวางแผนการตลาดเกี่ยวกับด้านธุรกิจ และอุตสาหกรรม ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นข้อจำกัดบางประการของเทคนิควิธีนี้ คือ ในเรื่องที่เราทำการศึกษามีปัจจัยหลักสำคัญที่ส่งผลต่ออนาคตภาพของเรื่องนั้นๆ ได้มากกว่า 2 ปัจจัยขึ้นไป แต่ด้วยเทคนิควิธีนี้จำเป็นต้องเลือกมาเพียงแค่ 2 ปัจจัย จึงอาจทำให้ผลที่ได้ไม่มีความครอบคลุมมากพอ และทำให้ต้องสูญเสียปัจจัยที่อาจมีความ

สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันไป ดังนั้นหากมีการนำเทคนิคอนาคตภาพแบบนิรนัยไปใช้ในงานวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเรื่องที่น่าสนใจศึกษาอนาคตภาพก่อนว่ามีจำนวนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกวิธีการที่สอดคล้องเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด โดยถ้าพบว่าเรื่องดังกล่าวมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ควรใช้เทคนิคอนาคตภาพแบบอื่นในการศึกษา หรือหากต้องการทดลองใช้เทคนิคอนาคตภาพแบบนิรนัยกับเรื่องที่มีจำนวนปัจจัยสำคัญหลายปัจจัยก็ควรมีการพัฒนาหรือประยุกต์เทคนิควิธีนี้ให้สามารถสร้างอนาคตภาพได้จากเกณฑ์ที่เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญได้หลายๆ เกณฑ์

3. หากมีการนำเทคนิคอนาคตภาพไปใช้ในการวิจัยอนาคตครั้งต่อไป ควรคัดเลือกบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระยะพัฒนาอนาคตภาพจากบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเกี่ยวข้องในด้านต่างๆ กับเรื่องที่น่าสนใจศึกษา เพื่อให้ได้มุมมอง และแนวคิดที่มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ภาพอนาคตที่ได้มีความสมบูรณ์และครอบคลุม

4. ในระหว่างการตรวจสอบอนาคตภาพผู้วิจัยควรให้คำนิยามประเด็นต่างๆ ในแต่ละปัจจัยให้ชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอ เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาแต่ละท่านมิได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างอนาคตภาพ จึงอาจทำให้ไม่สามารถเข้าใจในประเด็นต่างๆ ได้อย่างชัดเจน หรืออาจมีการตีความหมายของประเด็นต่างๆ คลาดเคลื่อนไปได้

5. ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในลักษณะอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่พึ่งพาตนเองได้ การวิจัยและพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กที่เรียนรู้โดยครอบครัว การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การศึกษาวิจัยรูปแบบของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย และการวิจัยพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยครอบครัว เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ รุกขชาติ. (2541). **แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพจาก ภูมิปัญญาชาวบ้านในศตวรรษที่21**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลก เต๊ะชั้นหมาก. (2530). **อนาคตภาพและทางเลือกในอนาคตสำหรับการดำเนินงานด้าน วัฒนธรรม ในปีพุทธศักราช 2540**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). **ร่างกฎกระทรวงการจัดการศึกษาโดย ครอบครัว**. (อัดสำเนา).
- จันทิมา ทูแมน. (2543). “หลักสูตรโฮมสคูล”. **วารสารวิชาการ**. ปีที่3 ฉบับที่2 (ก.พ.) : 6-10.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2531). “การวิจัยอนาคต”. **วิธีวิทยาการวิจัย**. ปีที่1 ฉบับที่1 : 22-24..
- เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่. (2541). “การเรียนที่บ้าน Home School อีกทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษา”. **สานปฏิรูป**. ปีที่1 ฉบับที่3 : 6.
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, บังอร เสรีรัตน์. (2543). **รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่บ้านโดยพ่อแม่ร่วมกับโรงเรียน (Home School)**. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (อัดสำเนา).
- ชีรวุฒิ นิจนตร. (2525). “อนาคตศาสตร์”. **คุรุปริทัศน์**. ปีที่7(มิถุนายน) : 33-36.
- โชติช่วง ชูตินธร. (2531). “การศึกษา : กลับไปหาบ้าน”. **วารสารครุศาสตร์**. ปีที่17 ฉบับที่3 (เม.ย.-มิ.ย.) : 134-153.
- ณัฐภา สรรพศรี. (2524). **แนวโน้มของการวิจัยการศึกษาในอนาคต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพาพร ศิริจันทร์. (2540). **แนวโน้มของหลักสูตรพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน ทศวรรษหน้า**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียนฉาย กีระนันท์. “การวิจัยเพื่ออนาคต”. **เอกสารวิชาการประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การวิจัยปัญหากรุงเทพมหานคร ครั้งที่2**. (อัดสำเนา).
- นาดยา ปิลันธนาพันธ์. (2526). **อนาคตศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- นาดยา ภัทรแสงไทย. (2525). อนาคตศาสตร์ : ความหมายและขอบข่าย. **คุรุปริทัศน์**. ปีที่7 (กุมภาพันธ์) : 58-62.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (ม.ป.ป.). **Homeschooling ทางเลือกการศึกษาในอเมริกา**. (อัดสำเนา).

- ประเวศ วะสี. (2541). **ปฏิรูปการศึกษา ยกเครื่องทางปัญญา : ทางรอดจากหายนะ**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสตศศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- พงศ์สิริ ลำลี. (2525). **แนวโน้มของการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศไทยในอนาคต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2542). "ปรัชญาการศึกษา กลุ่มบ้านเรียนปัญญากร". **สานแสงอรุณ**. ฉบับที่18 (พ.ย.-ธ.ค.) : 50-53.
- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2543). **รูปแบบและพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิก จำกัด.
- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2544). "ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ศปศค.) อีกก้าวหนึ่งของโฮมสคูลไทย". **สานแสงอรุณ**. ฉบับที่25 (ม.ค.-ก.พ.) : 49-51.
- รติรัตน์ นิมิตรบรรณสาร. (2542). "กลุ่มบ้านเรียนปัญญากร ก้าวแรกของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว". **สานปฏิรูป**. ปีที่2 ฉบับที่19 (ต.ค.) : 48-51.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2537). **การศึกษาอนาคตภาพของมหาวิทยาลัยรามคำแหง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา วินิตวัฒนคุณ. (2527). **ผลกระทบของการสาธารณสุขมูลฐานต่อการศึกษาพยาบาลในอนาคต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันดี สันติวุฒิเมธี. (2542). "สอนลูกที่บ้านดีหรือไม่". **สารคดี**.ปีที่15 ฉบับที่175 (กันยายน) :22-26
- ศรัณย์ เลิศรักษ์มงคล. (2541). "Homeschool : บ้านเรียนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันของครอบครัวและชุมชน". **วารสารครุศาสตร์**. ปีที่27 ฉบับที่1 (ก.ค.-ต.ค.) : 58-68.
- ศิริรัตน์ จันทรสวมวงศ์. (2530). **อนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพุทธศักราช 2540**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว. (2544). **จากบ้านถึงบ้าน**. ฉบับที่6 (มี.ค.). (อัดสำเนา).
- สงบ ลักษณะ. (2541). "สิทธิของพ่อแม่ในการให้การศึกษาแก่บุตร : วิเคราะห์กรณีศึกษาสหรัฐอเมริกา". **วารสารกองทุนสงเคราะห์การศึกษาเอกชน**. ปีที่8 ฉบับที่75 (เม.ย.) : 33-35.
- สมพร พึ่งอุดม. (2543). **ทำไมต้องHomeschool**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท แบลน พรินท์ติ้ง จำกัด.
- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. (2539). **วิวัฒนาการและอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา รอดโพธิ์ทอง. (2531). **อนาคตภาพของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพุทธศักราช 2545**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุทธิพันธ์ ปรัชญพฤทธิ์. (2543). “การสร้างและสอนหลักสูตรท้องถิ่น”. **สถานปฎิรูป**. ปีที่3 ฉบับที่27 (มิ.ย.) : 84-88.
- อมรรวิชัย นาคทรพรพ. (2543). **รายงานการวิจัย “การจัดการศึกษาโดยครอบครัว” (Home-School) ประสพการณ์ของนานาชาติ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

- Callaway, S. (1997). Home Education College Admission and Financial Aid. **Journal of College Admission**. 155 : 6-13.
- Cornish, E. (1977). **The Study of the Future**. Washington, D.C : World Future Society.
- Dobson, L. (1998). **The Homeschooling Book of Answers**. Prima Publishing.
- Duffey, J. (1998). Home Schooling : A Controversial Alternative. **Principal**, 77(5) : 23-26.
- Fahey, L. & Randall, R. M. (1998). **Learning from the Future: competitive foresight Scenarios**. New York : John Wiley & Sons.
- Farenga, P. (1998). **The Beginner’s Guide to Homeschooling**. Cambridge : Holt Associates.
- Fowel, L. (1978). **Handbook of Future Research**. Connecticut : Greenwood Press.
- Frost, E. A. & Morris, R. C. (1988). **Does Home-schooling Work? Some insights for Academic Success**. **Contemporary Education**. 54(4) : 223-227.
- Fuller, M. L. & Olsen, G. (1998). **Home-School Relations**. MA : Allyn & Bacon.
- Heijden, K. V. D. (1996). **Scenarios: The Art of Strategic Conversation**. Chichester: John Wiley & Sons.
- Home School Legal Defense Association. (1999). **Home Education Across the United States**. CA : HSLD.
- Isabel, L. (1998). What’s behind the growth in homeschooling? **USA Today Magazine**, 127: 64.
- Morrison, J.L., Renfro, W.L., Boucher, W.I.. & Editors. (1983). **Applying Methods and Techniques of Futures Research**. San Francisco : Jossey-Bass.
- Ringland, G. (1998). **Scenario Planning: Managing for the Future**. New York : John Wiley & Sons.

- Rupp, R. (1998). *Getting Started on Home Learning : How and Why to teach Your kids at home*. New York : Three Rivers Press.
- Witkin, B.R. & Altschuld, J.W. (1995). *Planning and conducting needs assessments : A Practical Guide*. California : Sage Publications.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(สำเนา)

ที่ ทม 0302(2702)/ว.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กทม. 10330

19 เมษายน 2544

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบผลอนาคตภาพ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

เนื่องด้วยนางสาวนิลวรรณ แซ่จิว นิสิตชั้นมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนของการวิจัยแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ 1. ระยะเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ เป็นการศึกษาเอกสารและสอบถามความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว 2. ระยะศึกษาอนาคตภาพและผลกระทบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อสร้างเป็นอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครด้วยการใช้เทคนิควิธีการสร้างอนาคตภาพแบบนิรนัย 3. ระยะตรวจสอบอนาคตภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลอนาคตภาพที่ได้สร้างขึ้นจากระยะที่ 2 เพื่อพิจารณาถึงประเด็นความเป็นไปได้ ความเป็นเหตุเป็นผลและความสอดคล้องของอนาคตภาพและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

จากวิธีวิจัยดังกล่าว ขณะนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการมาถึงระยะที่ 3 คือระยะตรวจสอบอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อทำการตรวจสอบอนาคตภาพและผลกระทบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครในอีก 10 ปีข้างหน้า โดยขอความกรุณาท่านโปรดพิจารณาภาพอนาคตแต่ละภาพในประเด็นความเป็นไปได้ ความเป็นเหตุเป็นผล และความสอดคล้องกับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนนี้มีความสำคัญยิ่งต่อการสรุปผลการวิจัยครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

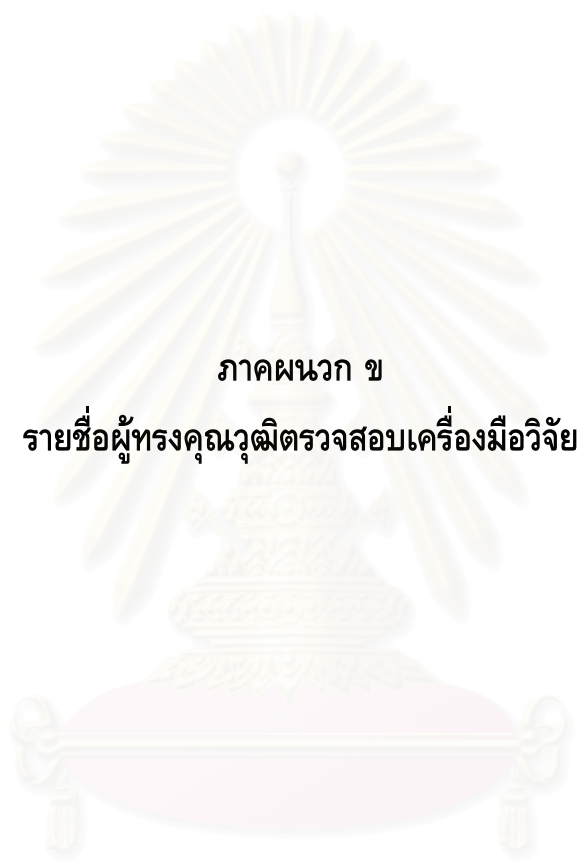
ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา บวรกีตวิงค์)

หัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษา

ภาควิชาวิจัยการศึกษา

โทรศัพท์และโทรสาร 218-2578

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

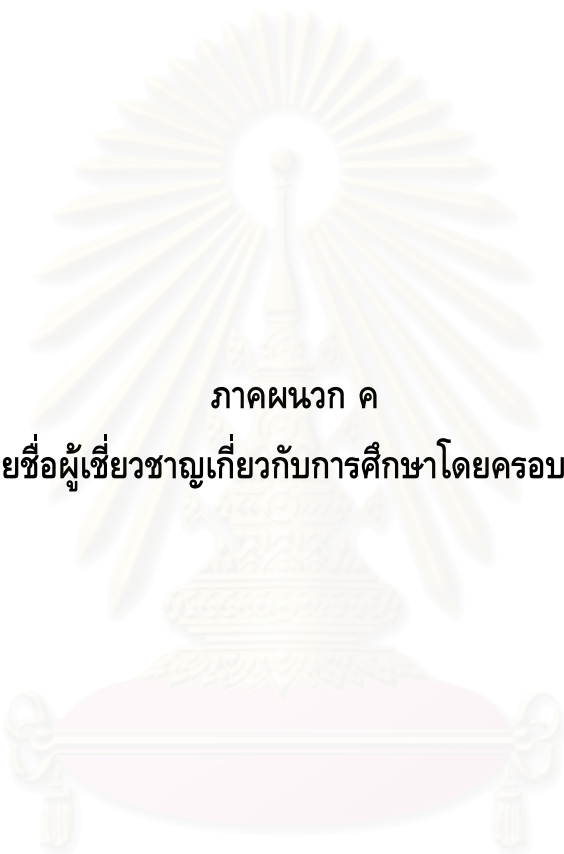
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

1. ศาสตราจารย์ ประภาศรี สีหอำไพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร.อมรวิชัย นาคทรพร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. นางสมพร พึ่งอุดม ผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

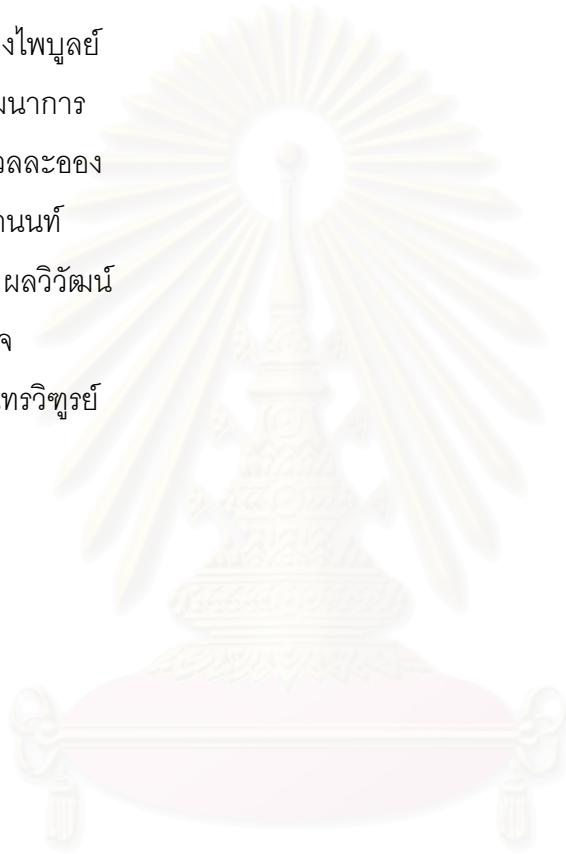

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

1. ดร.อมวิสิทธิ์ นาครทรรพ
2. ดร.บังอร เสรีรัตน์
3. นางนิราพร เหลืองแจ่ม
4. นายอาทิตย์ แดงพวงไพบูลย์
5. นางพรสรวง คุณวัฒน์นาการ
6. นายแพทย์ชัชชัย นวลละออง
7. นางวิไลลักษณ์ จุฬานนท์
8. ม.ล.จันทน์กฤษณา ผลวิวัฒน์
9. นางกนกพร สบายใจ
10. อาจารย์พยนต์ จันทรวินิจฉัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาตรวจสอบอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

1. ศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน หัวหน้าภาควิชาสารัตถศึกษา คณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ พวงแก้ว ปุณยกนก ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. อาจารย์อรุณี สถานุพงศ์ กลุ่มงานปฏิบัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ
6. อาจารย์รัชณี ธงไชย ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี
7. อาจารย์ยุทธชัย เฉลิมชัย กรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายนอก
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. อาชีพ (กรุณาเลือกหมวดอาชีพตามลักษณะงานของท่าน เพียง 1 หมวดอาชีพ ลงใน และระบุอาชีพหลักของท่าน เพียง 1 อาชีพ จากหมวดอาชีพที่ท่านได้เลือกไว้ ลงใน)

4.1 ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และงานที่เกี่ยวข้อง

1. นักวิทยาศาสตร์	2. สถาปนิก	3. วิศวกร
4. เกษตรกร	5. พยาบาล	6. นักสถิติ นักวิเคราะห์ระบบงาน
7. นักเศรษฐศาสตร์	8. นักบัญชี	9. ผู้ใช้วิชาชีพทางกฎหมาย
10. ครูอาจารย์	11. แพทย์	12. นักสังคมสงเคราะห์
13. นักกีฬาอาชีพ	14. บรรณารักษ์	15. นักประพันธ์ นักเขียน นักหนังสือพิมพ์
16. นักสังคมวิทยา / นักมานุษยวิทยา		17. จิตรกร ประติมากร ช่างภาพ
18. นักประพันธ์เพลง นักดนตรี นักร้อง นักแสดง		19. อื่นๆ ระบุ _____

4.2 ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ธุรการ และจัดดำเนินการ

1. เจ้าหน้าที่นิติบัญญัติหรือผู้บริหารของหน่วยงานรัฐบาล	2. ผู้จัดการใหญ่ / ผู้จัดการฝ่ายผลิต
3. เจ้าหน้าที่บริหารของหน่วยงานรัฐบาล / เอกชน	4. อื่นๆ ระบุ _____

4.3 ผู้ปฏิบัติงานเสมียนพนักงาน และงานที่เกี่ยวข้องกัน

1. พนักงานชวเลข พนักงานพิมพ์ดีด	2. พนักงานบัญชี รับ-จ่ายเงิน
3. พนักงานเครื่องคำนวณ	4. พนักงานฝ่ายสินค้าและพัสดุ
5. อื่นๆ ระบุ _____	

4.4 ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า

1. ผู้จัดการการค้าส่งและปลีก	2. เจ้าของผู้ดำเนินกิจการการค้า
3. ผู้ควบคุมการขาย / ผู้จัดซื้อ	4. พนักงานขายสินค้า
5. ตัวแทนนายหน้าขายประกัน / บริการธุรกิจ	6. ผู้เร่ขาย ผู้ชักชวนซื้อสินค้า
7. อื่นๆ ระบุ _____	

4.5 ผู้ปฏิบัติงานอาชีพด้านบริการ

1. ผู้จัดการและควบคุมดูแลบริการขายอาหารและที่พัก	2. หญิงรับใช้และผู้ทำงานบ้าน
3. ผู้ปรุงอาหาร พนักงานเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม	4. ผู้ซักรีด-ซักแห้ง-อัดรีดเสื้อผ้าเครื่องใช้
5. ผู้ทำความสะอาดอาคารสถานที่	6. ช่างทำผม ช่างเสริมสวย
7. ยามรักษาความปลอดภัย	8. ผู้จัดนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
9. ตำรวจ	10. เจ้าหน้าที่ดับเพลิง
11. อื่นๆ ระบุ _____	

4.6 ผู้ทำงานด้านกิจกรรม เลี้ยงสัตว์ ประมงและป่าไม้

1. ผู้จัดการและควบคุมดูแลฟาร์ม	2. เกษตรกร
3. ผู้ทำงานปศุสัตว์	4. ผู้ทำงานป่าไม้
5. อื่นๆ ระบุ _____	

4.7 ผู้ทำงานเกี่ยวกับการผลิต คนงานหรือกรรมกร

1. ผู้ควบคุมงานผลิตและหัวหน้างานทั่วไป
2. ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม
3. ผู้ปฏิบัติงานในกรรมวิธีทำอาหารและเครื่องดื่ม
4. ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
5. ช่างทำรองเท้าและผลิตภัณฑ์หนัง
6. ช่างทำเครื่องเรือนและทำงานไม้
7. ช่างซ่อมอุปกรณ์และเครื่องจักร เครื่องยนต์
8. ช่างไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
9. ช่างก่อสร้าง ช่างทาสี ช่างไม้
10. ช่างพิมพ์และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน
11. อื่นๆ ระบุ _____

4.8 ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม

1. คนขับรถรับจ้าง
2. คนขับรถโดยสารประจำทาง
3. พนักงานรักษารถ / เดินรถไฟ
4. พนักงานประจำรถ
5. พนักงานขับซีดานยนต์
6. เจ้าหน้าที่ควบคุมการขนส่งและคมนาคม
7. พนักงานจ่ายไปรษณีย์ภัณฑ์
8. พนักงานโทรศัพท์และโทรเลข โทรคมนาคม
9. อื่นๆ ระบุ _____

4.9 ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ข้ามไปทำข้อ 6.)

1. พ่อบ้าน / แม่บ้าน
2. กำลังอยู่ในช่วงระหว่างหางานทำ
3. กำลังศึกษาเล่าเรียน
4. เกษียณอายุ

5. ประเภทของหน่วยงานที่สังกัด

1. รัฐบาล
2. เอกชน
3. รัฐวิสาหกิจ
4. กิจการส่วนตัว

6. สถานภาพสมรส

1. โสด (ข้ามไปทำข้อ 8.)
2. สมรส
3. หย่าร้าง หรือ เสียชีวิต

7. จำนวนบุตร-ธิดา

1. ยังไม่มี
2. มีบุตร-ธิดา จำนวน _____ คน (กรุณาเรียงตามลำดับอายุจากมากไปน้อย)

คนที่ 1 อายุ _____ ปี	คนที่ 2 อายุ _____ ปี
คนที่ 3 อายุ _____ ปี	คนที่ 4 อายุ _____ ปี
คนที่ 5 อายุ _____ ปี	คนที่ 6 อายุ _____ ปี

8. รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน (กรณีที่ท่านยังไม่ได้สมรส โปรดระบุเฉพาะรายได้เฉลี่ยของท่าน)

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท
2. 10,001 - 20,000 บาท
3. 20,001 - 30,000 บาท
4. 30,001 - 40,000 บาท
5. 40,001 - 50,000 บาท
6. มากกว่า 50,000 บาท

ตอนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามสภาพความเป็นจริง

1. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (เลือกเพียง 1 คำตอบ)
 1. ใช่
 2. ไม่ใช่
 3. เฉพาะช่วงที่มีเรื่องน่าสนใจ
2. ท่านทราบหรือไม่ว่าปัจจุบันมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้ว
 1. ทราบ
 2. ไม่ทราบ
3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 ได้ให้สิทธิแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานให้กับลูกของตนเองได้ใช่หรือไม่
 1. ใช่
 2. ไม่ใช่
 3. ไม่ทราบ
4. ท่านเคยได้รับทราบเกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก่อนหรือไม่
 1. เคย
 2. ไม่เคย (ข้ามไปทำตอนที่ 3)
5. ท่านได้รับทราบแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากแหล่งใด (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 1. หนังสือพิมพ์
 2. วิทยุ / โทรทัศน์
 3. วารสารทางการศึกษา
 4. การประชุมสัมมนาทางวิชาการ
 5. ผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ชื่อ _____ นามสกุล _____
 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

ข้อความข้างล่างนี้จะเป็นประโยชน์แก่ท่าน ได้โปรดกรุณาอ่าน และนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับไปใช้
ประกอบการพิจารณาตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) คือ การจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่พ่อแม่
ผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ลูกของตนเอง แทนการส่งลูกไป
โรงเรียน โดยสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นนี้เป็นไปในทางตอบสนองต่อปรัชญา ทักษะ ความเชื่อ
ความสนใจ ความต้องการหรือปัญหาของแต่ละครอบครัว ซึ่งย่อมมีความแตกต่างหลากหลาย ยืดหยุ่นและเป็น
อิสระมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแบบแผนอย่างเดิม ทั้งนี้ ความสำเร็จของการศึกษามุ่งไปที่การ
พัฒนาศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคลตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการที่มีอยู่จริงของเด็ก และเป็น
การเรียนรู้ที่ผสมผสานไปกับวิถีการดำเนินชีวิตของครอบครัว ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูของเด็กจึงเป็นได้ทั้ง
พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน คนในชุมชน หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้น

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือ Home School นี้ได้รับความสนใจและมีการจัดอย่างค่อนข้างแพร่หลายในต่างประเทศ เช่น แคนาดา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ และฝรั่งเศส ตั้งแต่ประมาณ ปี ค.ศ.1970 เป็นต้นมา ส่วนประเทศไทยได้เริ่มมีการนำแนวคิดเรื่องนี้มาใช้ในการจัดการศึกษาเมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่แล้ว โดยครอบครัวชุตินธร และครอบครัววงษ์ไชย ซึ่งในเวลานั้นรัฐยังไม่ได้ให้สิทธิแก่พ่อแม่ในการจัดการศึกษาเอง แต่หลังจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวถือเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันมีผู้ที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแล้ว ประมาณ 40 ครอบครัว สำหรับวิธีการวัดและประเมินผล การนิเทศติดตามเพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน รวมทั้งระบบเทียบโอนในกรณีที่เด็กต้องการกลับเข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียน กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการร่างเป็นกฎกระทรวงซึ่งจะมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการต่อไป

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้นที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมได้					
2. พ่อแม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้					
3. ความเข้าใจและความร่วมมือจากบุคคลอื่นในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบความสำเร็จ					
4. รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน					
5. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เท่าๆกับการศึกษาในระบบโรงเรียน					
6. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กพิการ เด็กสมาธิสั้น หรือเด็กปัญญาเลิศเท่านั้นที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว					
7. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเหมาะสมเฉพาะกับเด็กที่อยู่ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเท่านั้น					
8. โดยเฉลี่ยแล้วผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียนและเด็กที่เรียนโดยครอบครัวไม่น่าจะมีความแตกต่างกันมาก					
9. เด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นเด็กที่ขาดทักษะทางสังคม และจะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้					
10. พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงเท่านั้นที่จะสามารถจัดการศึกษาให้กับลูกของตนได้อย่างประสบความสำเร็จ					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
11. พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกเองจำเป็นต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู					
12. ครอบครัวที่จะสามารถดำเนินการจัดการศึกษาเองได้ต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น					
13. หลักสูตรสำหรับเด็กที่เรียนโดยครอบครัวควรมีเนื้อหาวิชาแกนที่เป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการประกอบอยู่ด้วย					
14. รัฐควรให้อิสระกับครอบครัวในการจัดทำหลักสูตรที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาความเชื่อ และยึดหยุ่นกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัว					
15. ความพร้อมทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบความสำเร็จได้					
16. กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่เรียนโดยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน่าจะมีความหลากหลาย และตอบสนองต่อความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคลได้มากกว่ากิจกรรมที่จัดในโรงเรียน					
17. รัฐควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนต่อครอบครัวที่จัดการศึกษาให้กับลูกของตน ทั้งในรูปของเงินค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อปี และบริการสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ ให้มีความเสมอภาคกับเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียน					
18. วิธีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กที่เรียนโดยครอบครัวน่าจะมีความแตกต่างไปจากวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมในระบบโรงเรียน					
19. รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดูแล ติดตาม สนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว					
20. แนวโน้มของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยน่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอนาคต					
21. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นทางเลือกของการศึกษารูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ					
22. ในกรณีที่เด็กที่เรียนโดยครอบครัวจะกลับเข้ามาเรียนในระบบโรงเรียน ควรมีระบบและเกณฑ์ในการเทียบโอนผลการเรียนที่มีความยุติธรรม					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
23. ครอบครัวยุติจัดการศึกษาเองควรได้รับการจดทะเบียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษารูปแบบนี้โดยตรงเพื่อความสะดวกในการติดตามและดูแลจากรัฐ					
24. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวยุติจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากขาดความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างกลุ่มพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว					
25. ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสนใจอยากจะจัดการศึกษาให้กับลูกของท่านเองในอนาคต					

26. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไรบ้าง ?

27. ท่านมีความสนใจที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้กับลูกของท่านเองหรือไม่ ?

(กรณีที่ท่านยังไม่มีบุตร ในอนาคตท่านมีความสนใจที่จะดำเนินการหรือไม่ กรุณาชี้แจงเหตุผล)

1. ไม่สนใจ

2. สนใจ

เพราะ

28. ท่านคิดว่าในอนาคตรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาโดยทั่วไปควรมีลักษณะเป็นเช่นใด ?

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ ☺

ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่ออนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ผลการคัดเลือกปัจจัยหลักหรือแรงผลักดันสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลต่ออนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครอีก 10 ปีข้างหน้า จากข้อมูลในการระดมสมองและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ปัจจัยที่ 1 แนวคิดของพ่อแม่ต่อเป้าหมายในการศึกษาและการดำรงชีวิต (แกน A)

ได้แก่ ทักษะคติ ค่านิยม ความคิดความเข้าใจที่ชัดเจนของพ่อแม่ที่มีต่อความหมายของการศึกษา เป้าหมายในการศึกษา รวมไปถึงเป้าหมายในการดำรงชีวิตว่าเป็นไปในลักษณะใด

ซึ่งในการวิจัยนี้ได้แบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ

- แนวคิดของพ่อแม่ที่มองการศึกษาเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ต้องการให้ลูกของตนสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอย่างเต็มที่ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม
- แนวคิดของพ่อแม่ที่มองการศึกษาเป็นเครื่องมือหรือใบเบิกทางไปสู่ความก้าวหน้าทางฐานะเศรษฐกิจและสังคม ต้องการให้ลูกสามารถแข่งขันกับคนอื่น และเอาตัวรอดในสังคมได้

ปัจจัยที่ 2 การสนับสนุนของภาครัฐต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (แกน B)

ได้แก่ บทบาทของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัด

การศึกษาโดยครอบครัวในด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณสนับสนุนแก่ครอบครัว

ด้านกฎระเบียบในการดำเนินการ ด้านระบบการวัดและเทียบโอนผลการเรียนรู้

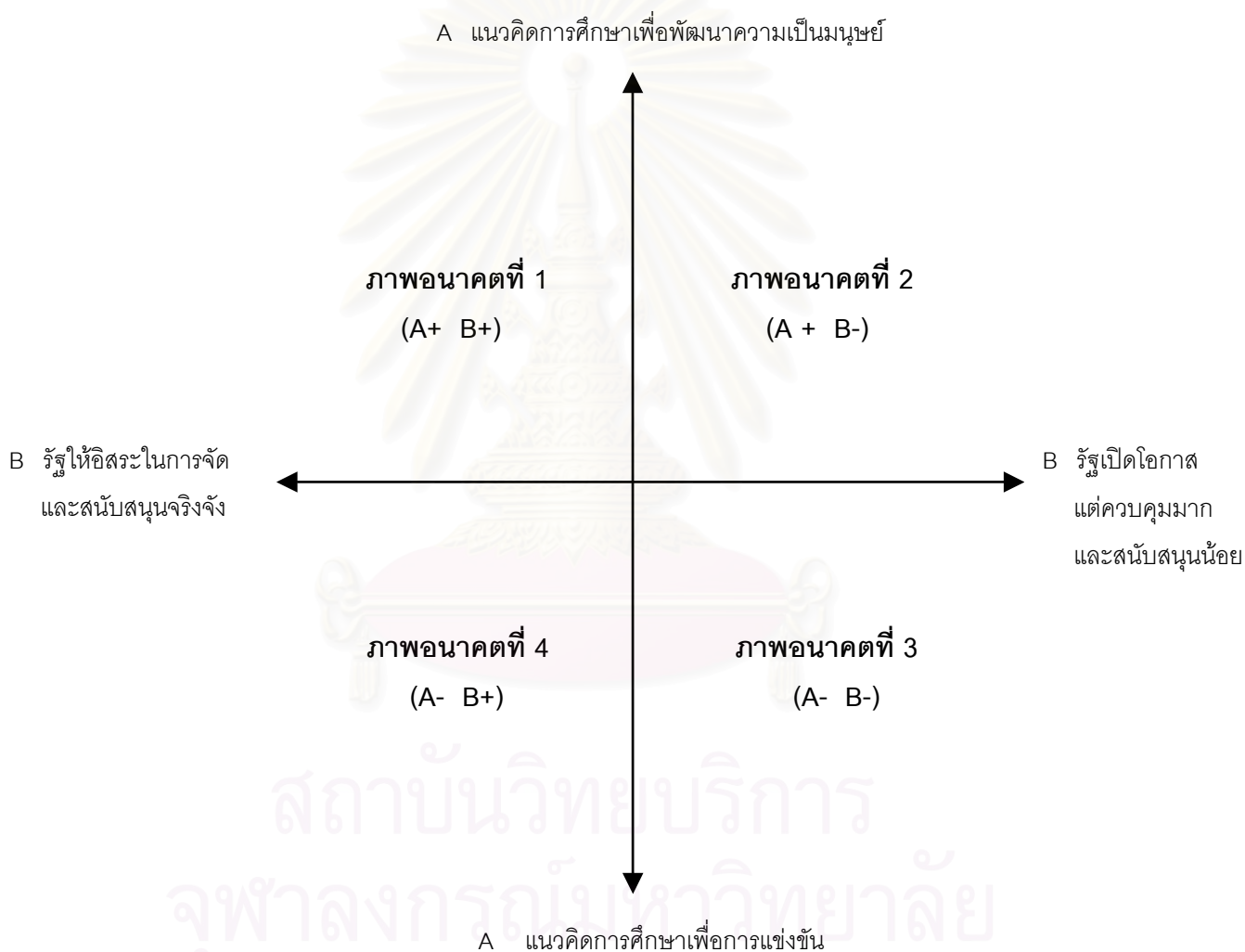
ด้านการส่งเสริมสื่อ / แหล่งการเรียนรู้ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่สังคม

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ

- ภาครัฐให้อิสระแก่ครอบครัวในการจัดการศึกษาเอง และให้การสนับสนุน ส่งเสริมอย่างจริงจัง
- ภาครัฐเปิดโอกาสให้ครอบครัวสามารถจัดการศึกษาเองได้ แต่มีการควบคุมมาก ประกอบกับไม่ได้ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร

เมทริกซ์ขนาดภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

เมื่อนำปัจจัยหลักหรือแรงผลักดันสำคัญที่คัดเลือกแล้วใส่ลงในแกนเมทริกซ์เพื่อศึกษาถึงขนาดภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครอีก 10 ปีข้างหน้า จะได้ดังนี้

แบบบันทึกข้อมูลอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

กรุณาอ่านภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนขึ้นจากการพิจารณาปัจจัยหลักที่ปรากฏเป็นแกนของเมทริกซ์อนาคตภาพในหน้า 2 และขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาพอนาคตแต่ละภาพว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่ และคิดว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่จะเกิดภาพดังกล่าว รวมทั้งขอความกรุณาท่านโปรดเสนอแนะความคิดเห็นของท่านเพิ่มเติม โดยทั้งนี้ ขอให้มึประเด็นหลักในการพิจารณาภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละภาพ อย่างน้อย 3 ประเด็น ดังนี้

- **รูปแบบ**ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จะเกิดขึ้นจะเป็นในลักษณะใด
- **จำนวน**ของครอบครัวที่จัดการศึกษาจะมีมากหรือน้อยเพียงใด
- **คุณภาพ**ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นเช่นใด

นอกจากประเด็นหลักข้างต้น ท่านสามารถเพิ่มเติมประเด็นพิจารณาที่น่าสนใจได้โดยอิสระภายใต้ขอบเขตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครในระยะเวลาอีก 10 ปีข้างหน้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพอนาคตที่ 1

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 12 ให้สิทธิแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ลูกของตนเองได้ นับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และภาครัฐพร้อมให้การสนับสนุนอย่างจริงจังต่อการศึกษาโดยครอบครัวในด้านต่างๆ อาทิ การส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่มีความรู้ความสามารถมากขึ้น จัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษา ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้แก่ครอบครัวที่จัดการศึกษาเอง มีมาตรการในการวัดผลการเรียนและเทียบโอนผลการเรียนที่ชัดเจนและยุติธรรม ซึ่งบทบาทการสนับสนุนในด้านต่างๆ ของภาครัฐจะทำให้พ่อแม่เกิดความมั่นใจ และเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การตัดสินใจจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองในที่สุด ประกอบกับพ่อแม่ส่วนใหญ่มีแนวคิดและทัศนคติต่อการศึกษาว่าเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ตั้งเป้าหมายของการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพของลูก ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรม ทำให้มีแนวโน้มว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการศึกษาที่พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาที่สนองตอบ ค่านิยม ความเชื่อ ปรัชญาและวิถีชีวิตของแต่ละครอบครัว และสามารถพัฒนาความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลได้ชัดเจนกว่าการศึกษาที่มีอยู่ในระบบปัจจุบัน ดังนั้น จำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองจะมีเพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน ส่วนรูปแบบของการจัดจะเป็นลักษณะเป็นได้ทั้งครอบครัวเดี่ยวที่ดำเนินการจัดด้วยตนเองทั้งหมด ครอบครัวเดี่ยวที่จัดอย่างมีข้อตกลงร่วมกันกับโรงเรียน กลุ่มครอบครัวที่ร่วมกันจัดเป็นข่ายประสานงาน และกลุ่มครอบครัวที่ดำเนินการแบบรวมศูนย์การจัดการในที่เดียว ทั้งนี้ขึ้นกับความพร้อมและข้อจำกัดของแต่ละครอบครัวเป็นสำคัญ นอกจากนี้จะมีการรวมกลุ่มระหว่างครอบครัวเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์กัน โดยจะมีหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชนที่ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร และประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างกลุ่มครอบครัว ซึ่งจากปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น ย่อมจะทำให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีคุณภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับภาพอนาคตที่ 1					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพอนาคตที่ 1					

ภาพอนาคตที่ 2

ในขณะที่รัฐออกกฎหมายเปิดโอกาสให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว หากภาครัฐที่รับผิดชอบดำเนินการในลักษณะที่เป็นการควบคุมการจัดการศึกษา โดยครอบครัวมากเกินไป เช่น กำหนดกรอบที่เข้มงวดในด้านคุณสมบัติของพ่อแม่ ควบคุมการจัดหลักสูตร แผนการเรียน มีรูปแบบการวัดผลและการเทียบโอนผลการเรียนที่ยึดระบบโรงเรียนเป็นหลัก ประกอบกับ ไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนเท่าที่ควร ก็ย่อมเป็นปัจจัยที่จะทำให้พ่อแม่ที่มีความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวบางส่วนเกิดความลังเล ไม่มั่นใจในบทบาทของรัฐ และหากเป็น ครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมมากพอก็อาจเลิกล้มความตั้งใจไปได้ คงเหลือเพียงบางครอบครัวที่มีความมุ่งมั่นจริงจังและมีความพร้อมในหลายๆ ด้านที่คิดว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี หรือครอบครัวที่คิดว่ามีความพร้อมในด้านความรู้ความสามารถ จึงกล้าตัดสินใจจัดการศึกษาเอง และด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเอง คงจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ส่วนรูปแบบการจัดเป็นได้ทั้งการจัดโดยครอบครัวเดี่ยว และกลุ่มครอบครัว และเนื่องจากรัฐไม่ได้ให้การส่งเสริมเท่าที่ควร จึงเป็นไปได้ว่าจะมีเอกชนบางกลุ่มเข้ามา ดำเนินการทางธุรกิจการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษารูปแบบนี้มากขึ้น เช่น ช่วยวางแผนในการจัดการ เรียนรู้ จัดทำหลักสูตรสำเร็จรูป ให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่ แนะนำและจำหน่ายสื่อการเรียน เป็นต้น เพื่อเป็น ทางออกให้กับพ่อแม่ที่สนใจ และนอกจากนี้จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มความร่วมมือระหว่างครอบครัว อย่างใกล้ชิด โดยจุดมุ่งหมายของการรวมกลุ่มนอกจากจะเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการมีกิจกรรมร่วมกันแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันเรียกร้อง ปกป้องสิทธิของตนจากภาครัฐ สำหรับคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตนี้ อาจเป็นไปได้หลายระดับ เนื่องจากภาครัฐไม่ได้ให้ความช่วยเหลือมากนัก คุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงขึ้นอยู่กับ ความสามารถ และตั้งใจจริงของพ่อแม่ รวมทั้งเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนรู้ของภาครัฐเป็นสำคัญ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับภาพอนาคตที่ 2					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพอนาคตที่ 2					

ภาพอนาคตที่ 3

พ่อแม่ส่วนใหญ่ยังคงมองการศึกษาไปในเชิงแข่งขัน มีเป้าหมายของการศึกษาเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ สถานภาพทางสังคมให้ดีขึ้น โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาความเป็นมนุษย์ และการพัฒนาจิตใจเป็นสำคัญ และแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จะเป็นการทำให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาให้แก่ลูกของตนเองได้ ทั้งนี้เป็นเพียงการให้โอกาสแต่ขาดการส่งเสริม และสนับสนุนที่จริงจัง ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มั่นใจที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพราะมีปัจจัยเสี่ยงในเรื่องบทบาทการกำกับและสนับสนุนของภาครัฐ ประกอบกับกระแสสังคมหลักที่มองการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อการแข่งขัน จึงทำให้คนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจ และเห็นเป็นการเสียเวลาในการประกอบอาชีพของตน เนื่องจากพ่อแม่ที่มีแนวคิดลักษณะนี้จะให้ความสำคัญกับเวลา และการทำงานของตนมากกว่าการจัดการศึกษาให้กับลูก และมีความคิดเห็นว่าการให้ลูกอยู่ในระบบโรงเรียนจะทำให้ลูกได้รู้จักการอยู่ร่วมในสังคมใหญ่และรู้จักแข่งขันกับผู้อื่น การนำลูกออกมาจากโรงเรียนอาจทำให้ลูกเสียโอกาส เรียนไม่ทันคนอื่น จากเหตุผลดังกล่าวในภาพอนาคตนี้ จำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงน่าจะมีน้อยมาก อาจมีเกิดขึ้นแต่ในเฉพาะครอบครัวที่มีลูกที่มีความต้องการพิเศษซึ่งโรงเรียนในระบบไม่อาจสนองตอบได้ และรูปแบบการจัดเป็นแบบครอบครัวเดียวเป็นส่วนใหญ่ เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ เนื่องจากรัฐไม่ให้ความเอาใจใส่หรือสนับสนุนเพียงพอ แต่อาจจะมีกรรวมกลุ่มระหว่างครอบครัวที่จัดการศึกษาบ้างในลักษณะความสัมพันธ์ไม่ใกล้ชิดนัก เนื่องจากแต่ละครอบครัวอาจมีปัญหาและความต้องการแตกต่างกันไป ส่วนในด้านคุณภาพโดยรวมอาจไม่ค่อยสูง เพราะมีข้อจำกัดมาก

ภาพอนาคตนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับสภาพปัจจุบันค่อนข้างสูง ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า มีจำนวนของผู้ที่สนใจอยากจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจจัด คิดเป็นร้อยละ 46.4 และ 35.8 ตามลำดับ โดยกลุ่มผู้ที่ไม่สนใจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้การเข้าสังคม การแข่งขัน และการแก้ปัญหา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับภาพอนาคตที่ 3					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพอนาคตที่ 3					

ภาพอนาคตที่ 4

แนวคิดและเป้าหมายทางการศึกษาของพ่อแม่ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเพื่อการแข่งขัน พ่อแม่ มุ่งให้ลูกมีความสามารถในการเชิงวิชาการและเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะเล็งเห็นความสำคัญและ เพื่อให้ลูกมีความสามารถในการแข่งขันกับผู้อื่นได้ และภาครัฐเองก็เปิดโอกาสและให้อิสระแก่พ่อแม่จัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้ รวมทั้งยังให้การส่งเสริม สนับสนุนอย่างจริงจังในด้านต่างๆ ลักษณะเช่นนี้น่าจะเป็นแรงจูงใจแก่พ่อแม่ที่ต้องการความหลากหลายและทางเลือกอื่นที่นอกเหนือจากระบบโรงเรียนแบบเดิม ด้วยความคิดที่จะทำให้ลูกมีเวลาในการเรียนวิชาที่สนใจและมีความจำเป็นเพิ่มขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษา ต่างประเทศ มากกว่าการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม เนื่องจากพ่อแม่สามารถจัดตารางเวลาแบบยืดหยุ่นให้กับลูกได้เอง ทำให้ลูกไม่ต้องเสียเวลาไปกับวิชาอื่นซึ่งเห็นว่าไม่มีความจำเป็นในการแข่งขันในสังคม ซึ่งจำนวนของครอบครัวที่สนใจจัดจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่คงไม่มากเท่าภาพอนาคตที่ 1 สำหรับรูปแบบของการจัดน่าเป็นลักษณะผสมผสานระหว่างโรงเรียนกับบ้านโดยมีข้อตกลงกันมากกว่าที่จะเป็นการจัดโดยครอบครัวเดียว หรืออาจเป็นในรูปแบบที่ดำเนินการจัดการในทีเดียวโดยกลุ่มพ่อแม่ที่มีเป้าหมายการศึกษาเดียวกัน เนื่องจากพ่อแม่อาจไม่มีเวลาเพียงพอ และนอกจากนี้เอกชนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการจัดหลักสูตรสำเร็จรูป จัดกิจกรรมค่ายการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่พ่อแม่ที่สนใจแต่ไม่มีเวลาให้ลูกมากนัก ซึ่งจะเป็นไปในรูปของการแข่งขันทางธุรกิจการศึกษามากขึ้น ส่วนเรื่องคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตนี้ หากมองเพียงความรู้ด้านวิชาการด้านเดียวคงอยู่ในระดับสูง แต่ถ้ามองในเรื่องของการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรมด้วยก็คงยังไม่ได้คุณภาพนัก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับภาพอนาคตที่ 4					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพอนาคตที่ 4					

ผลกระทบจากอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในกรุงเทพมหานคร

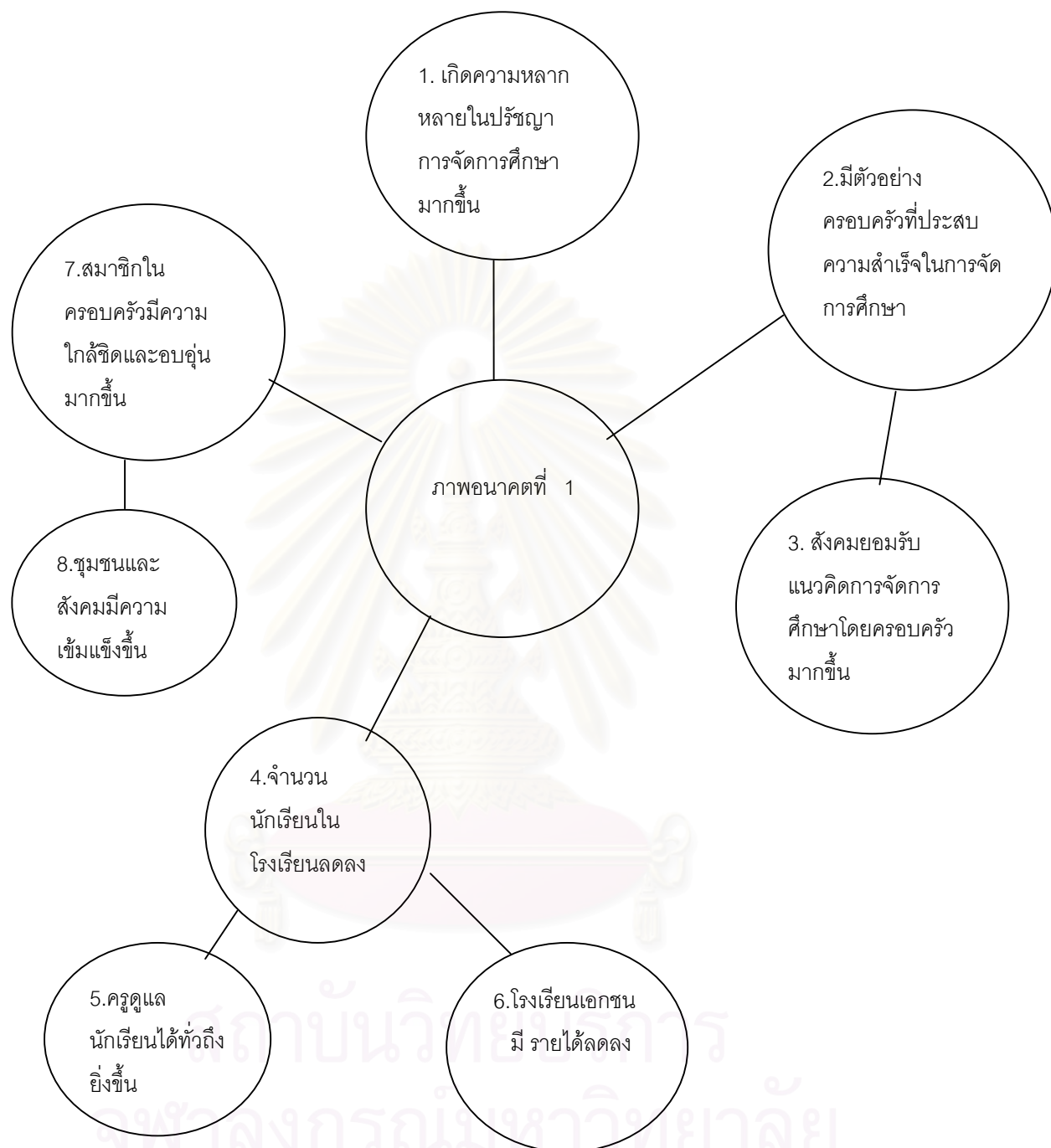
คำชี้แจง

ขอให้ท่านช่วยพิจารณาวงล้ออนาคตที่เป็นการคาดการณ์ถึงผลกระทบต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมาจากภาพอนาคตในแต่ละภาพ และแสดงความคิดเห็นต่อผลกระทบที่ผู้วิจัยเขียนขึ้นว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากท่านมีความคิดเห็นว่าจะมีผลกระทบอื่นๆ เพิ่มเติม ขอความกรุณาท่านช่วยเสนอแนะ และหลังจากนั้นขอให้ท่านเลือกผลกระทบที่ท่านคิดว่าจะมีความสำคัญในแต่ละอนาคตภาพ จำนวนอนาคตภาพละ 4 ตัว (อาจเป็นผลกระทบที่ปรากฏอยู่ในวงล้ออนาคตที่ผู้วิจัยเขียนขึ้น หรือเป็นผลกระทบที่ท่านเขียนขึ้นใหม่ก็ได้)

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

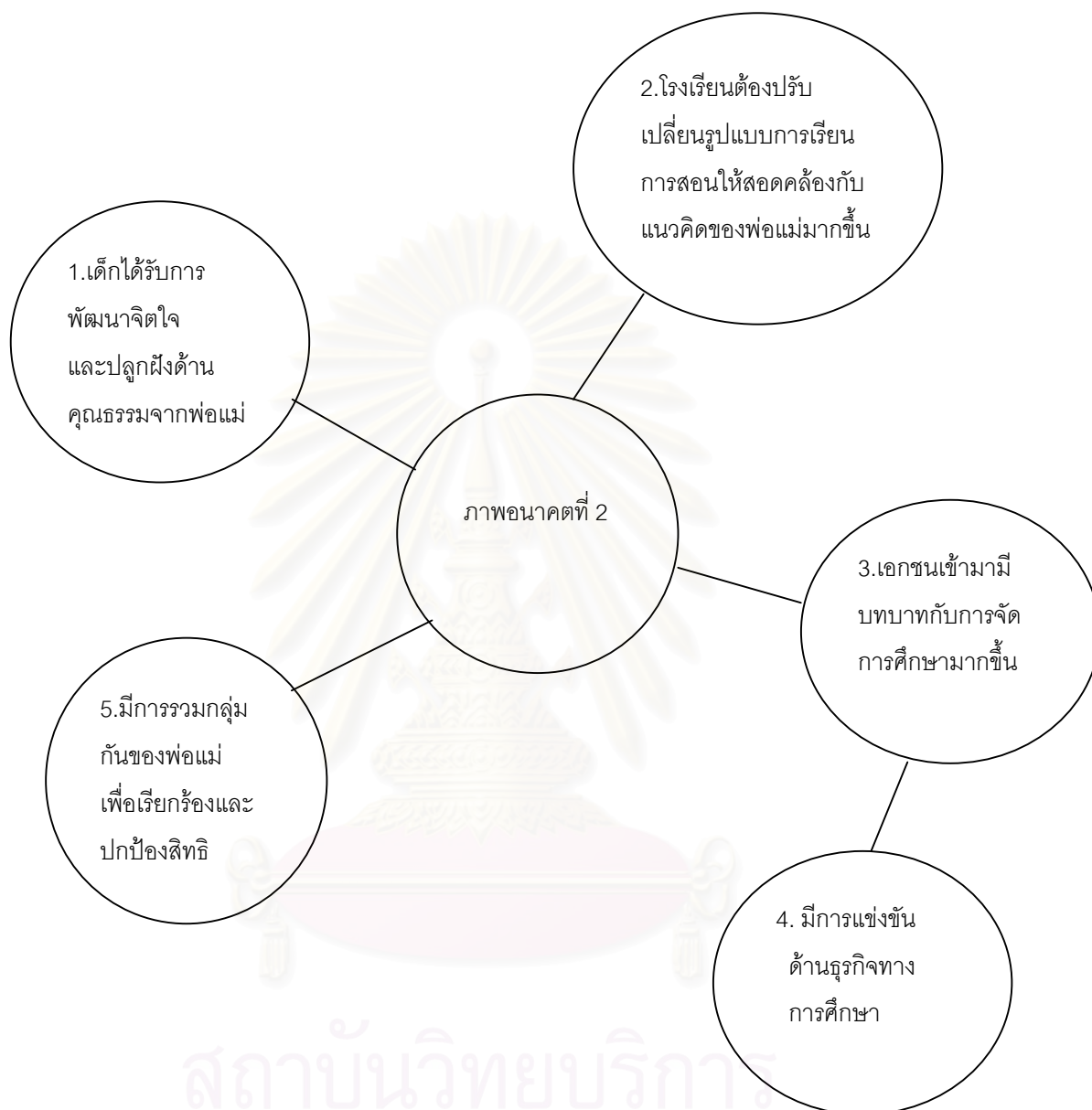
ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับวงล้ออนาคตที่ 1					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ในวงล้ออนาคตที่ 1					

ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 2

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับวงล้ออนาคตที่ 2					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ในวงล้ออนาคตที่ 2					

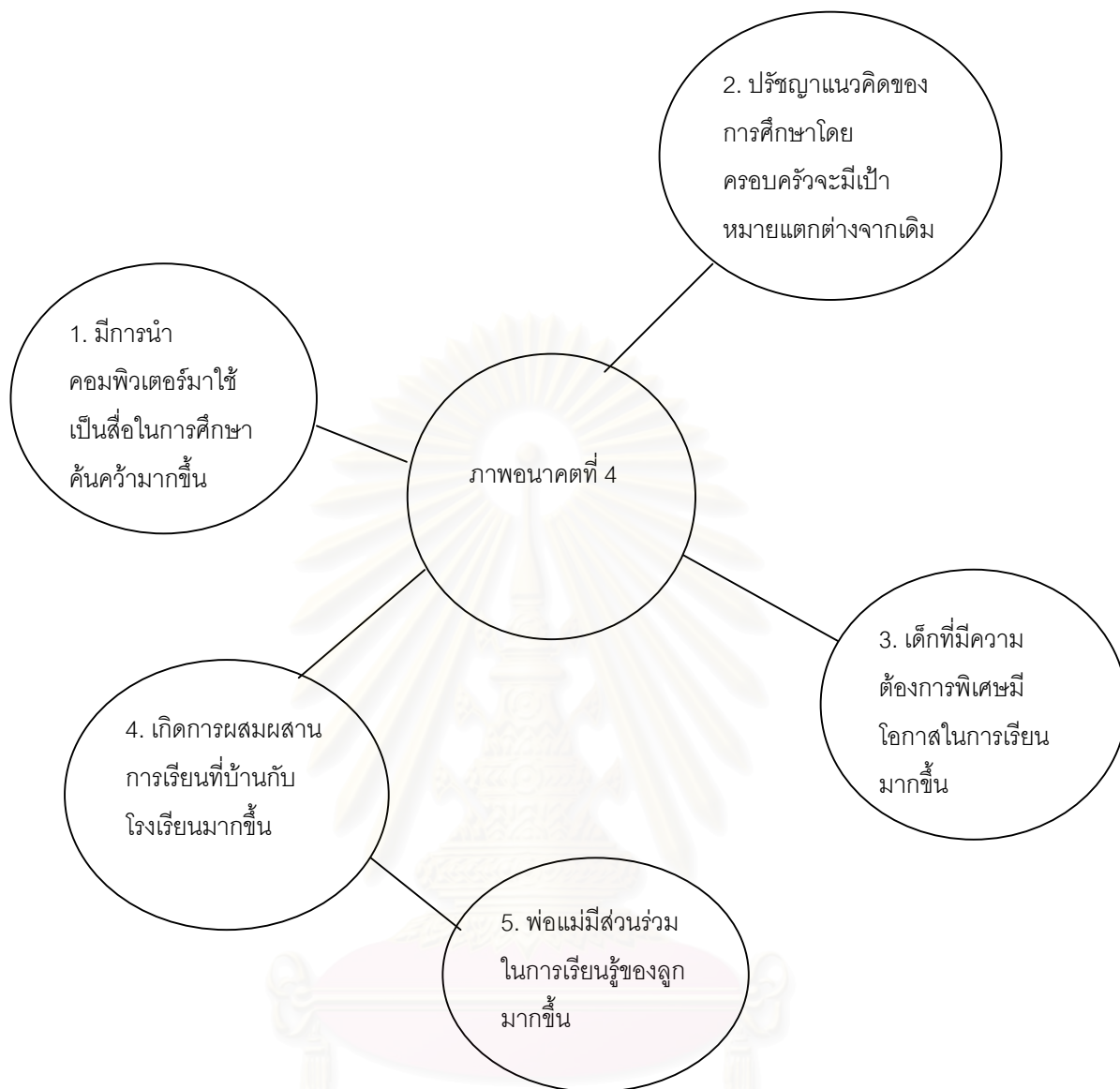
ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 3

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับวงล้ออนาคตที่ 3					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ในวงล้ออนาคตที่ 3					

ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 4

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับวงล้ออนาคตที่ 4					
2. ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิด เหตุการณ์ในวงล้ออนาคตที่ 4					

ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่ออนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ผลการคัดเลือกปัจจัยหลักหรือแรงผลักดันสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลต่ออนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครอีก 10 ปีข้างหน้า จากข้อมูลในการระดมสมองและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ปัจจัยที่ 1 แนวคิดของพ่อแม่ต่อเป้าหมายในการศึกษาและการดำรงชีวิต (แกน A)

ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม ความคิดความเข้าใจที่ชัดเจนของพ่อแม่ที่มีต่อความหมายของการศึกษา เป้าหมายในการศึกษา รวมไปถึงเป้าหมายในการดำรงชีวิตว่าเป็นไป ในลักษณะใด ซึ่งในการวิจัยนี้ได้แบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ

- แนวคิดของพ่อแม่ที่มองการศึกษาเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ เป็นแนวคิดของพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอย่างเต็มที่ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม เพื่อให้ลูกสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
- แนวคิดของพ่อแม่ที่มองการศึกษาเป็นเครื่องมือหรือใบเบิกทางไปสู่ความก้าวหน้า ทางฐานะเศรษฐกิจและสังคม ต้องการให้ลูกสามารถแข่งขันกับคนอื่น และเอาตัวรอดในสังคมได้

ปัจจัยที่ 2 การสนับสนุนของภาครัฐต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (แกน B)

ได้แก่ บทบาทของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณสนับสนุนแก่ครอบครัว ด้านกฎระเบียบในการดำเนินการ ด้านระบบการวัดและเทียบโอนผลการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมสื่อ / แหล่งการเรียนรู้ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ

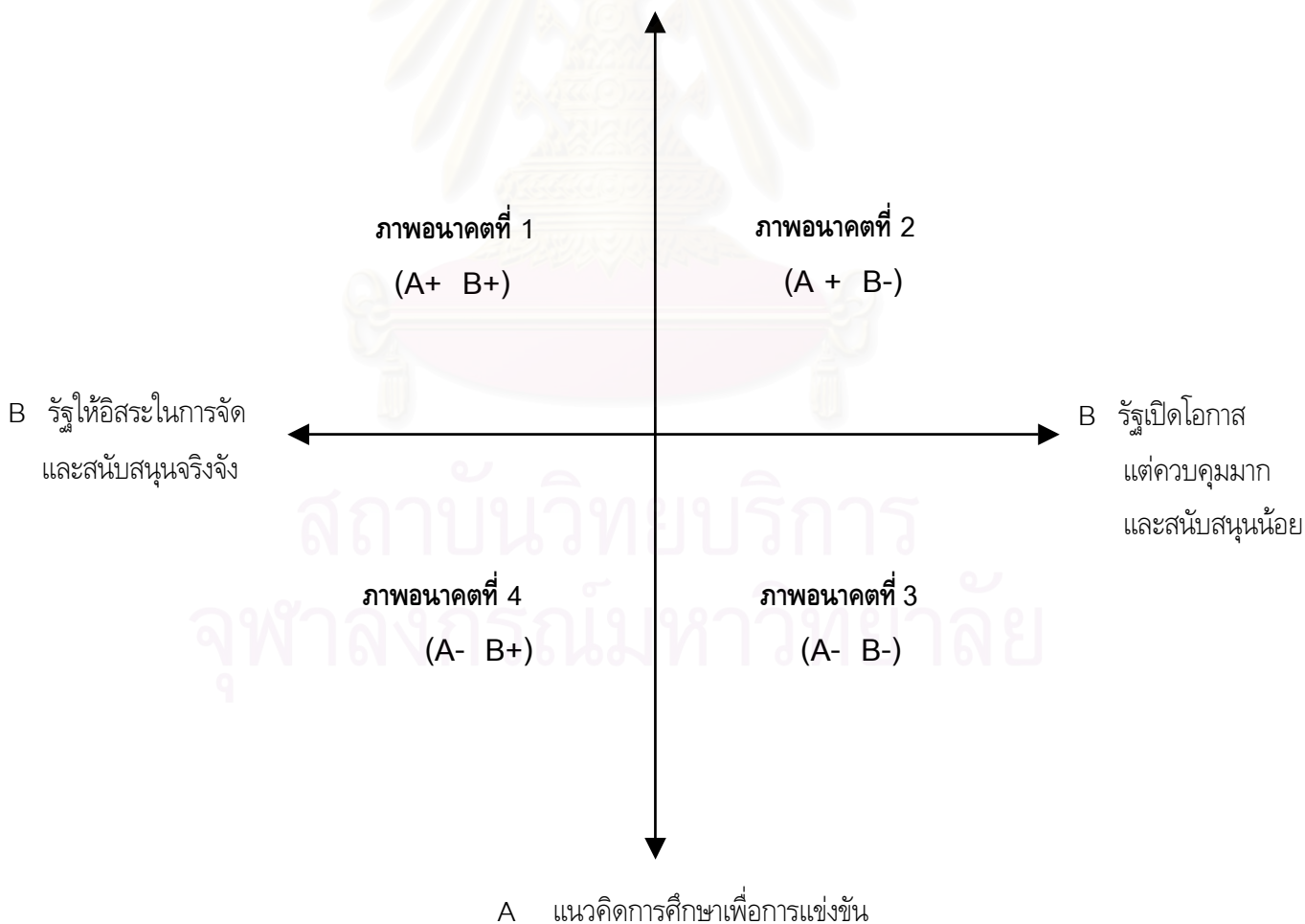
- ภาครัฐให้อิสระแก่ครอบครัวในการจัดการศึกษาเอง และให้การสนับสนุน ส่งเสริมจริงจัง โดยรัฐออกกฎระเบียบที่มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ ให้การสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาเป็นรายหัวในระดับที่เท่าเทียมกับเด็กในระบบโรงเรียน มีการควบคุมคุณภาพขั้นต่ำของการจัดการศึกษา และมีมาตรการในการวัดผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยุติธรรม จัดสรรการบริการสื่อและแหล่งการเรียนรู้สาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ตลอดจนมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มครอบครัวและประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
- ภาครัฐเปิดโอกาสให้ครอบครัวสามารถจัดการศึกษาเองได้ตามสิทธิในพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ แต่มีการออกกฎระเบียบในการจัดและควบคุมคุณภาพที่เข้มงวดและ
 ยุ่งยากในการปฏิบัติ ในขณะที่ไม่มีมาตรการในการวัดและเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน
 หรือมีในลักษณะที่เป็นรูปแบบเดียวกับระบบโรงเรียน ไม่มีการสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายใน
 การจัดการศึกษา และแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพียงพอแก่ความต้องการ รวมทั้งไม่มี
 การส่งเสริม เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

เมทริกซ์ขนาดภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

เมื่อนำปัจจัยหลักหรือแรงผลักดันสำคัญที่คัดเลือกแล้วใส่ลงในแกนเมทริกซ์เพื่อศึกษาถึงขนาด
 ภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานครอีก 10 ปีข้างหน้า จะได้ดังนี้

A แนวคิดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์

ภาพอนาคตที่ 1

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 12 ให้สิทธิแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ลูกของตนเองได้ นับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และภาครัฐพร้อมให้การสนับสนุนอย่างจริงจังต่อการศึกษาโดยครอบครัวในด้านต่างๆ อาทิ การส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่มีความรู้ความสามารถมากขึ้น จัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษา ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้แก่ครอบครัวที่จัดการศึกษาเอง มีมาตรการในการวัดผลการเรียนและเทียบโอนผลการเรียนที่ชัดเจนและยุติธรรม ซึ่งบทบาทการสนับสนุนในด้านต่างๆ ของภาครัฐจะทำให้พ่อแม่เกิดความมั่นใจ และเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การตัดสินใจจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองในที่สุด ประกอบกับพ่อแม่ส่วนใหญ่มีแนวคิดและทัศนคติต่อการศึกษาว่าเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ตั้งเป้าหมายของการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพของลูก ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรม ทำให้มีแนวโน้มว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการศึกษาที่พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาที่สนองตอบค่านิยม ความเชื่อ ปรัชญาและวิถีชีวิตของแต่ละครอบครัว และสามารถพัฒนาความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลได้ชัดเจนกว่าการศึกษาที่มีอยู่ในระบบปัจจุบัน ดังนั้นจำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองจะมีเพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน ส่วนรูปแบบของการจัดจะเป็นลักษณะเป็นได้ทั้งครอบครัวเดี่ยวที่ดำเนินการจัดด้วยตนเองทั้งหมด ครอบครัวเดี่ยวที่จัดอย่างมีข้อตกลงร่วมกันกับโรงเรียน กลุ่มครอบครัวที่ร่วมกันจัดเป็นข่ายประสานงาน และกลุ่มครอบครัวที่ดำเนินการแบบรวมศูนย์การจัดการในทีเดียว ทั้งนี้ขึ้นกับความพร้อมและข้อจำกัดของแต่ละครอบครัวเป็นสำคัญ นอกจากนี้จะมีการรวมกลุ่มระหว่างครอบครัวเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์กัน โดยจะมีหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชนที่ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร และประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างกลุ่มครอบครัว ซึ่งจากปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น ย่อมจะทำให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีคุณภาพ

ภาพอนาคตที่ 2

ในขณะที่รัฐออกกฎหมายเปิดโอกาสให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว หากภาครัฐที่รับผิดชอบดำเนินการในลักษณะที่เป็นการควบคุมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากเกินไป เช่น กำหนดกรอบที่เข้มงวดในด้านคุณสมบัติของพ่อแม่ ควบคุมการจัดหลักสูตร แผนการเรียน มีรูปแบบการวัดผลและการเทียบโอนผลการเรียนที่ยึดระบบโรงเรียนเป็นหลัก ประกอบกับไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนเท่าที่ควร ก็ย่อมเป็นปัจจัยที่จะทำให้พ่อแม่ที่มีความสนใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวบางส่วนเกิดความลังเล ไม่มั่นใจในบทบาทของรัฐ และหากเป็น ครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมมากพอก็อาจเลิกล้มความตั้งใจไปได้ คงเหลือเพียงบางครอบครัวที่มีความมุ่งมั่นจริงจังและมีความพร้อมในหลายๆ ด้านที่คิดว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี หรือครอบครัวที่คิดว่ามีความพร้อมในด้านความรู้ความสามารถ จึงกล้าตัดสินใจจัดการศึกษาเอง และด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองคงจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ส่วนรูปแบบการจัดเป็นได้ทั้งการจัดโดยครอบครัวเดี่ยว และกลุ่มครอบครัว และเนื่องจากรัฐไม่ได้ให้การส่งเสริมเท่าที่ควร จึงเป็นไปได้ว่าจะมีเอกชนบางกลุ่มเข้ามาดำเนินการทางธุรกิจการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษารูปแบบนี้มากขึ้น เช่น ช่วยวางแผนในการจัดการเรียนรู้ จัดทำหลักสูตรสำเร็จรูป ให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่ แนะนำและจำหน่ายสื่อการเรียน เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับพ่อแม่ที่สนใจ และนอกจากนี้จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มความร่วมมือระหว่างครอบครัวอย่างใกล้ชิด โดยจุดมุ่งหมายของการรวมกลุ่มนอกจากจะเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการมีกิจกรรมร่วมกันแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันเรียกร้อง ปกป้องสิทธิของตนจากภาครัฐ สำหรับคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตนี้อาจเป็นไปได้หลายระดับ เนื่องจากภาครัฐไม่ได้ให้ความช่วยเหลือมากนัก คุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงขึ้นอยู่กับความสามารถ และตั้งใจจริงของพ่อแม่ รวมทั้งเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนรู้ของภาครัฐเป็นสำคัญ

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพอนาคตที่ 3

พ่อแม่ส่วนใหญ่ยังคงมองการศึกษาไปในเชิงแข่งขัน มีเป้าหมายของการศึกษาเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ สถานภาพทางสังคมให้ดีขึ้น โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาความเป็นมนุษย์ และการพัฒนาจิตใจเป็นสำคัญ และแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จะเป็นการทำให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาให้แก่ลูกของตนเองได้ ทั้งนี้เป็นเพียงการให้โอกาสแต่ขาดการส่งเสริม และสนับสนุนที่จริงจัง ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มั่นใจที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพราะมีปัจจัยเสี่ยงในเรื่องบทบาทการกำกับและสนับสนุนของภาครัฐ ประกอบกับกระแสสังคมหลักที่มองการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อการแข่งขัน จึงทำให้คนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจ และเห็นเป็นการเสียเวลาในการประกอบอาชีพของตน เนื่องจากพ่อแม่ที่มีแนวคิดลักษณะนี้จะให้ความสำคัญกับเวลา และการทำงานของตนมากกว่าการจัดการศึกษาให้กับลูก และมีความคิดเห็นว่าการให้ลูกอยู่ในระบบโรงเรียนจะทำให้ลูกได้รู้จักการอยู่ร่วมกับสังคมใหญ่และรู้จักแข่งขันกับผู้อื่น การนำลูกออกมาจากโรงเรียนอาจทำให้ลูกเสียโอกาส เรียนไม่ทันคนอื่น จากเหตุผลดังกล่าว ในภาพอนาคตนี้ จำนวนของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงน่าจะมีน้อยมาก อาจมีเกิดขึ้นแต่ในเฉพาะครอบครัวที่มีลูกที่มีความต้องการพิเศษซึ่งโรงเรียนในระบบไม่อาจสนองตอบได้ และรูปแบบการจัดเป็นแบบครอบครัวเดียวเป็นส่วนใหญ่ เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ เนื่องจากรัฐไม่ให้ความเอาใจใส่หรือสนับสนุนเพียงพอ แต่อาจจะมีการรวมกลุ่มระหว่างครอบครัวที่จัดการศึกษาบ้างในลักษณะความสัมพันธ์ไม่ใกล้ชิดนัก เนื่องจากแต่ละครอบครัวอาจมีปัญหาและความต้องการแตกต่างกันไป ส่วนในด้านคุณภาพโดยรวมอาจไม่ค่อยสูง เพราะมีข้อจำกัดมาก

ภาพอนาคตนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับสภาพปัจจุบันค่อนข้างสูง ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า มีจำนวนของผู้ที่สนใจอยากจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจจัด คิดเป็นร้อยละ 46.4 และ 35.8 ตามลำดับ โดยกลุ่มผู้ที่ไม่สนใจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้การเข้าสังคม การแข่งขัน และการแก้ปัญหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

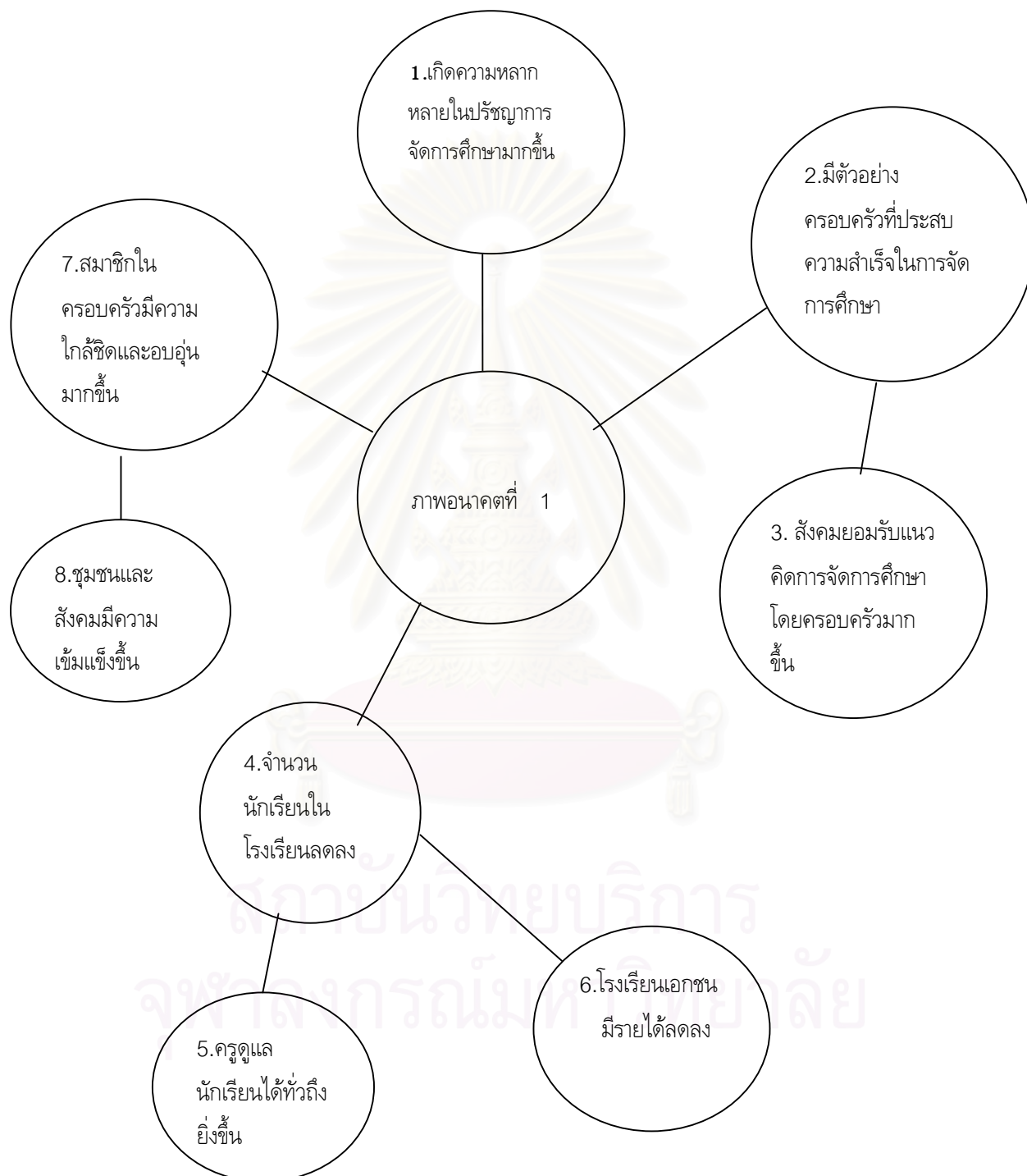
ภาพอนาคตที่ 4

แนวคิดและเป้าหมายทางการศึกษาของพ่อแม่ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเพื่อการแข่งขัน พ่อแม่ มุ่งให้ลูกมีความสามารถในการเชิงวิชาการและเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะเล็งเห็นความสำคัญและ เพื่อให้ลูกมีความสามารถในการแข่งขันกับผู้อื่นได้ และภาครัฐเองก็เปิดโอกาสและให้อิสระแก่พ่อแม่จัดการศึกษาให้กับลูกของตนเองได้ รวมทั้งยังให้การส่งเสริม สนับสนุนอย่างจริงจังในด้านต่างๆ ลักษณะเช่นนี้น่าจะเป็นแรงจูงใจแก่พ่อแม่ที่ต้องการความหลากหลายและทางเลือกอื่นที่นอกเหนือจากระบบโรงเรียนแบบเดิม ด้วยความคิดที่ว่าจะทำให้ลูกมีเวลาในการเรียนวิชาที่สนใจและมีความจำเป็นเพิ่มขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษา ต่างประเทศ มากกว่าการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม เนื่องจากพ่อแม่สามารถจัดตารางเวลาแบบยืดหยุ่นให้กับลูกได้เอง ทำให้ลูกไม่ต้องเสียเวลาไปกับวิชาอื่นซึ่งเห็นว่าไม่มีความจำเป็นในการแข่งขันในสังคม ซึ่งจำนวนของครอบครัวที่สนใจจัดจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่คงไม่มากเท่าภาพอนาคตที่ 1 สำหรับรูปแบบของการจัด น่าเป็นลักษณะผสมผสานระหว่างโรงเรียนกับบ้านโดยมีข้อตกลงกันมากกว่าที่จะเป็นการจัดโดยครอบครัวเดี่ยว หรืออาจเป็นในรูปแบบที่ดำเนินการจัดการในที่เดียวโดยกลุ่มพ่อแม่ที่มีเป้าหมายการศึกษาเดียวกัน เนื่องจากพ่อแม่อาจไม่มีเวลาเพียงพอ และนอกจากนี้เอกชนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการจัดหลักสูตรสำเร็จรูป จัดกิจกรรมค่ายการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่พ่อแม่ที่สนใจแต่ไม่มีเวลาให้ลูกมากนัก ซึ่งจะเป็นไปในรูปของการแข่งขันทางธุรกิจการศึกษามากขึ้น ส่วนเรื่องคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพอนาคตนี้ หากมองเพียงความรู้ด้านวิชาการด้านเดียวคงอยู่ในระดับสูง แต่ถ้ามองในเรื่องของการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมด้วยก็คงยังไม่ได้คุณภาพนัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลกระทบจากอนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 1

ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 2

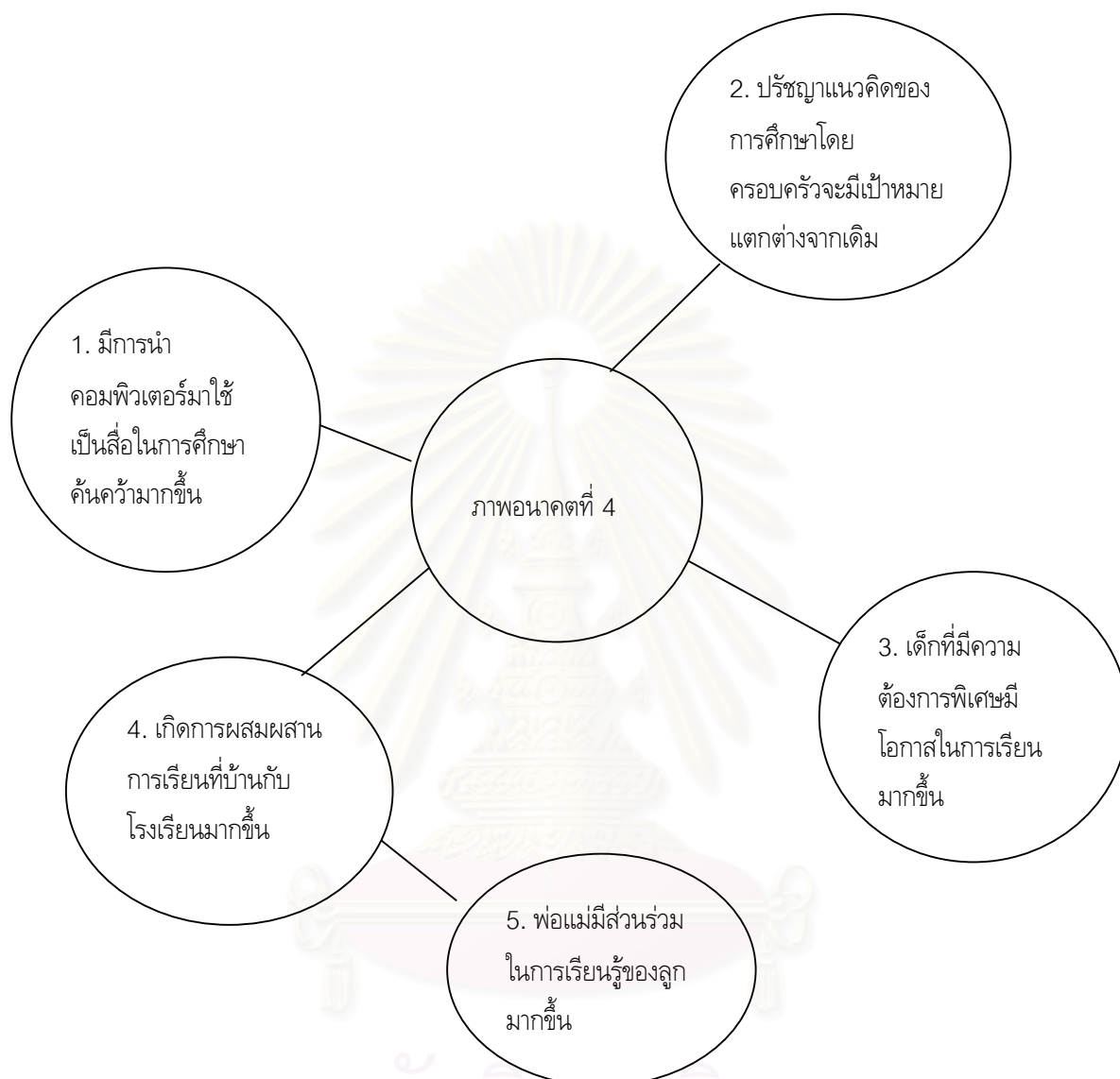

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 3

ผลกระทบที่เกิดจากอนาคตภาพที่ 4

สรุปความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผลจากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า

ภาพอนาคตที่ 1 เป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่พึงปรารถนามากที่สุด

ภาพอนาคตที่ 2 เป็นภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นมากที่สุดในอีก 10 ปีข้างหน้า

ภาพอนาคตที่ 3 เป็นภาพที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ภาพอนาคตที่ 4 เป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีความเป็นไปได้ น้อยที่สุดที่จะเกิดขึ้น

ส่วนผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากภาพอนาคตนั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผลกระทบที่เกิดจากภาพอนาคตที่ 1 เป็นผลกระทบที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นมากที่สุด ในขณะที่ผลกระทบที่ก่อกำเนิดจากภาพอนาคตที่ 2 เป็นผลกระทบที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

จากผลสรุปข้างต้น ขอความกรุณาท่านช่วยตรวจสอบ โดยพิจารณาถึงความเป็นเหตุเป็นผล ความเป็นไปได้ของภาพอนาคตแต่ละภาพที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้พัฒนาขึ้นจากกระบวนการกลุ่ม และโปรดแสดงความคิดเห็นของท่านว่าเห็นด้วยกับผลสรุปที่ได้หรือไม่ โดยทำเครื่องหมายถูกลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ความคิดเห็น	
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. ภาพอนาคตที่ 1 เป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่พึงปรารถนามากที่สุดในอีก 10 ปีข้างหน้า		
2. ภาพอนาคตที่ 2 เป็นภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดที่จะเกิดขึ้นในอีก 10 ปีข้างหน้า		
3. ภาพอนาคตที่ 3 เป็นภาพที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน		
4. ภาพอนาคตที่ 4 เป็นภาพอนาคตของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีความเป็นไปได้น้อยที่สุดที่จะเกิดขึ้น		

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวนิลวรรณ แซ่จิว เกิดวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2517 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์บัณฑิตเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย